

AYLIK SİYASİ DERGİ

komün

KASIM 1991 YIL: 2 SAYI: 15 FİYATI: 5000 (KDV DAHİL)

DİSK-TÜRK-İŞ BİRLEŞSİN

AT VE KÜRT SORUNU

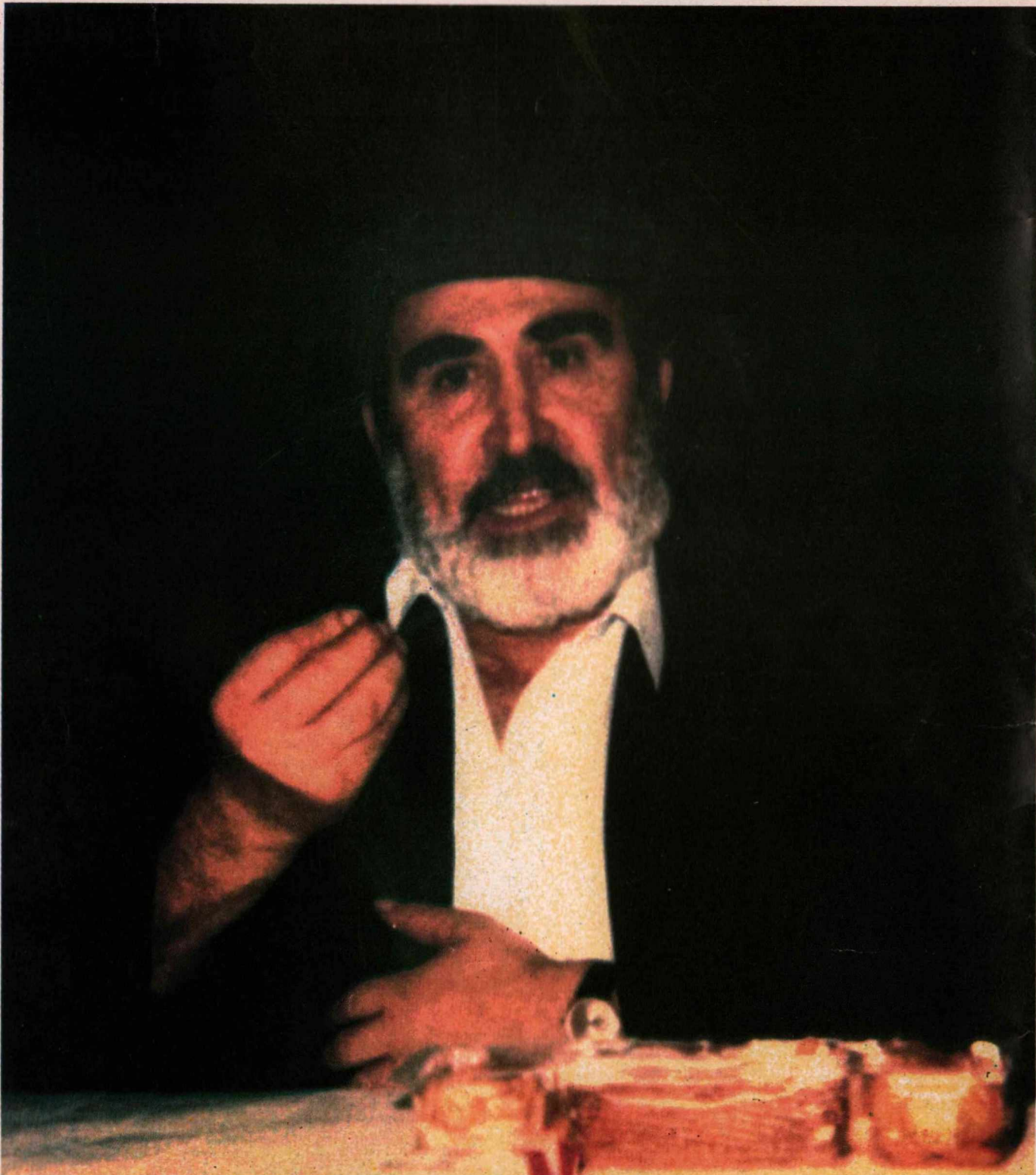
YENİ DÖNEM VE KAOS

İŞSİZLİK HALK DEVRİNİ
İŞSİZLİK SOSYALİZM KÖNÜN

İŞSİZLİK İKTİDAR
EMEĞİN OLACA

YANGIN
YERİNDE
EKİN
BİTER!

KEMAL YILDIRIM
(OSMAN)
10.4.1931 - 5.10.1991
O KALPLERİMİZDE
YAŞIYOR

KOMÜN

İÇİNDEKİLER

KOMÜNARCA

KASIM 1991 YIL: 2 SAYI: 15
FİYAT: 5 000 TL. (KDV DAHİL)

Hasat Yayıncılık
Adına Sahibi

Av. Ahmet H. KIRIM

Sorumlu Yazışleri
Müdürü

Fethi ÖZDEMİR

Yayın Yönetmeni
Haşim KUTLU

Dizgi
Hasat Dizgi

Basım
Aydınlar Matbaası

Genel Dağıtım
Hürriyet Hold. A.Ş.

Yönetim ve Yazışma
Adresi
İnkilap Cad. Öktem
Apt. No: 21/3 Aksaray/İST.

Tel: 589 37 83

Kartal Temsilciliği
Üsküdar Cad.
Bayramlar İş Hanı Kat:5

Banka Hesabı:
Av. Ahmet H. Kırım
Akbank Bahçelievler Şb.
Hesap no: 136.2 A00-03

İlan Koşulları:
Arka kapak: 400 000
Kapakçı : 300 000
Tam sayfa : 240 000
1/2 sayfa : 120 000
1/4 sayfa : 60 000

Abone Koşulları:
Yurtiçi 6 aylık: 25 000
Yurtiçi 1 yıl : 50 000
Yurtdışı 1 yıl : 60 DM

Yurtdışı Fiyatı: 5 DM

BAŞYAZI

* Yangın yerinde ekin biter.....4

KAPAK

* Seçimde tavrımız ve çalışma
tarzımız.....6

MEDYA

* Kürt sorunu uluslararası
gelişmelerin odağında.....13

İŞÇİ GÜNDEMİ

* DİSK-TÜRK-İŞ birleşsin.....18
* İşçi Kurultayı.....23
* Cam-İş direnişi.....26

KADIN

* Cezayir'de kaç adım geri.....28

GENÇLİK

* Temel sorunlar.....30

POLEMİK

* Dönüştürme perspektifiyle
mücadele.....34
* Çin'deki şekli ile demokratik
devrim.....40

CEZAEVİ

* Eskişehir "hizmet"e açıldı.....48

SOL HABERLER

* Avrupa'da Komünarlara
saldırıları sürüyor.....52

RÖPORTAJ

* Etiyopya devrimi tanıklığı.....55

ANİYORUZ

* Oman Dayı ölümsüzdür.....58

SANAT-KÜLTÜR

* Felsefe.....59
* Eleştirinin sorumluluğu.....63
* Müzik eleştirisi.....64
* Kitap.....66

OKUR KÖŞESİ

* Mektuplar.....67

İçinden geçmekte olduğumuz süreç, devrimci-demokratik ve sosyalist ideallerin geniş yığınlara ulaştırılması, kaybedilen mevzilerin yeniden kazanılması ve ileri sıçrayış için, güçlerin ve çabanın birleştirilmesi kaçınamayacağımız yakıcı bir görev durumunda.

* * *

Komünarlar, erkene alınmış genel seçimlere, çevresini tatmin edecek bir hazırlıkla girebilmiş değildi. Buna karşın, elindeki olanaklar çerçevesinde, güç ve olanaklarını seferber ederek, yapılması gerekeni yaptılar.

* * *

DİSK'in yeniden örgütlenmesi, sınıfı derinden etkileyecek önemli bir sorun. Bu sorunu, işçi sınıfının nihai kurtuluşuna bağlı olarak ele alan Komünar hareketin, bu somut konudaki tavrını, taraftarlarımıza kavratmak ve devrimci kamuoyuna, sınıfa iletmek önem kazanmıştı. İlgili yazıda bunu bulacaksınız.

* * *

Kürt sorununun, uluslararası çatışmalar odağındaki yerini, Alişan Doğan arkadaşımız irdeledi.

* * *

Eskişehir tabuklukları, yeniden "hizmet"e açıldı. Bu sayıdaki ilgili yazımızda, belirtildiği gibi; "açık söylemek gerekirse, bir toplumsal aymazlığın bedeli ağır ödeniyor ve ateş düştüğü yeri yakıyor. 'Terörle Mücadele' adı altında, yeniden üretilen zorbalık hukuku ve uygulamalarının vehameti olmadık ve beklenmedik zamanlarda bireylerin kapısını çaldıkça anlaşılıyor..."

Onları yalnız bırakmayalım; direnişlerini her araçla ve her yerde destekleyelim. ■

Yangın yerinde ekin biter

Türkiye; iktisadi ve toplumsal durum ve ilişkileri bakımından tam bir kriz içindedir. Emperyalist talan, burjuvazinin doymak bilmez hırsı emekçiler ve dar gelirlielerin yaşamını çekilmez hale getirdi. Egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri, krizin yükünü taşıyan emekçi yığınlar bu yükün hafifletilmesi konusunda dahi bir çözüm önerememektedirler. Siyasal kişiliksizleşme, ahlaki deformasyon, insanlığın büyük bedeller ödeyerek biriktirdiği kazanımlara ve değerlere ilgisizlik, büyük ideallerin öznesi ve öncüsü olma misyonundan "kinikçe" bir kaçış, yaşamakta olan krizi kaos'a dönüştüren en temel unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

RP'nin sahte anti-emperyalizminin dışında düzen partilerinin söylemi aynı. Hiç birisinin söyleminde problemlerin gerçek

sebepleri konusunda ciddi bir değinme bulmak mümkün değildir. Seçimler artan bir biçimde şov'a meydanlar sirke dönüşmektedir. Kitleler ehlileştirilmiş basit bir seyirci durumundadır. Kötü olan, bu durumdan fazlaca bir rahatsızlık duymamaları ve dışa vurmamalarıdır. Kitlelerin bu basitleştirilmiş nesne konumundan ne kadar rahatsız olduğunu önümüzdeki günlerde yaşayarak göreceğiz.

SB ve Doğu Avrupa'daki gelişmeler bu ülkelerin gerçek kimliğini daha açık bir biçimde açığa çıkarırken SB'nin başını çektiği bir bloku da güç merkezi olmaktan çıkardı. Burjuva ideologlarının sıkça yinelediği sosyalizm'in genel gelişme projesi üzerinde yarattığı 'olumsuz' etki, son gelişmelerle ortadan kalkmış olmasına rağmen, dünya

burjuvazisinin insanlığa bir genel kurtuluş projesi ileri sürmesine neden olmadı! Bu; burjuva ideolojive politikalarının iflasının en çarpıcı ifadesidir. Tüm kötülüklerin anası, her türden gelişmenin baş engelleyicisi ilan ettikleri sosyalizm projesini bir daha dirilmemesine toprağın derinliklerine gömdüklerini iddia eden burjuvazinin elinde yeni bir silah yoktur. Son gelişmeler, iddiaların aksine burjuvazinin ideolojik manipasyon imkanlarını daha da azaltmıştır. Kısa bir

Egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri, krizin yükünü taşıyan emekçi yığınlar bu yükün hafifletilmesi konusunda dahi bir çözüm önerememektedirler. Siyasal kişiliksizleşme, ahlaki deformasyon, insanlığın büyük bedeller ödeyerek biriktirdiği kazanımlara ve değerlere ilgisizlik, büyük ideallerin öznesi ve öncüsü olma misyonundan "kinikçe" bir kaçış, yaşamakta olan krizi kaos'a dönüştüren en temel unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

dönem için politik düzlemde avantajlı konuma geçen uluslararası burjuvazinin büyük bir ideolojik kriz ve ifadelendirme boşluğu içine düştüğü daha net bir biçimde açığa çıkacaktır. İşin can alıcı noktası bu gerçeğin hızlı bir biçimde halkın anlayacağı bir dile tercüme edilmesidir.

Emperyalist burjuvazi; iktisadi imkanları,

teknolojik ve askeri üstünlüğü sayesinde durumu bir müddet daha zorlanmadan sürdürebilir. Türk burjuvazisinin işi daha da zordur. Finansman açığı, kaynak yetersizliği, teknolojik gerilik, çığ gibi artan işsizlik, yüksek enflasyon vb. gibi iktisadi problemlerin yanısıra varolan durumdan hoşnutsuzluk, Türk egemen sınıflarının imkan ve yeteneklerini aşan problemler olarak kendini göstermektedir. Kendi gerçekliğinin bilincinde olan burjuvazi, siyasal partilerinin beyanatları üzerindeki ambargoyu önemli ölçüde kaldırmıştır. Geçmişte aylar süren tartışmalara neden olan kimi sözler demokratik davranış adına görmezlikten gelinmektedir. Bu, bugüne kadar yürütülen devrimci-sosyalist mücadelenin bir yan ürünü olduğu kadar burjuvazinin açmazının da bir ifadesidir. Bu yüzden önümüzdeki dönemde

artan bir ölçüde insan haklarından, emeğin sömürsünün 'insani' leştirilmesinden, azınlıkların da haklarının olduğundan vs. sokça bahsedeceklerdir. Bu, sosyalistler için bir handikap olduğu kadar geniş olanaklar yaratacak bir süreci de ifade edecektir.

Uluslararası planda genel bir sağa kayışın yaşandığı ortak ve doğru bir kanaat. Bunda, diğer şeylerin yanısıra SB ve Doğu Avrupa'daki sistemleri sosyalizmin gelişkin tipolojileri olarak sunan siyasal akımların payı azımsanmayacak kadar büyük. Revizyonist tahribatın gerçek boyutu bugün daha net olarak görülmektedir. SB'deki son gelişmelerle birlikte burjuvazinin yüzyıldır mırıldandığı 'sosyalizm öldü' iğrenç şarkısı kulakları tırmalayan yüksek perdeli iğrenç bir tirada dönüştü. Türkiye'deki sınıf mücadelesinin tarihsel geçmişi kazanımları ve on yıllık tahribatın etkisini de hesaba katınca bugünkü sağa kayışı yadırgamıyoruz. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de, köktenci ideolojilerin ve çözümlerin bir miktar geriye çekildiğini müşahade ediyoruz. Bu olumsuz pozisyonun daha olumlu pozisyona gelebilmenin koşullarının Türkiye için bir çok ülkeden daha fazla olduğunu gözardı etmeden.

Bağımsızlıkçı, laik,

demokratik ve sosyalist değerlerin erezyonu kendisini son genel seçimlerde açık bir biçimde gösterdi. Türkiye'de oyların ezici çoğunluğu, emperyalist bağımlılığın sürdürülmesinden yana olanlara, uygulanmakta olan vahşi kapitalist ekonomik politikaların savunucularına, faşist, ırkçı ve ilhakçı siyaset güden partilere verilmiştir. Kürdistan'daki olumlu gelişmeler hatalı seçim taktikleri yüzünden etkisini hissettirebilecek başanya dönüştürülemedi.

Bugün çok başarılı bir sonuç gibi değerlendirilen şeyin bir pirus zaferinden öte bir anlam taşımadığını, hayat acı gerçekleriyle hepimize gösterecektir.

Bu genel seçimlerde tavrımızın ne olması gerektiğinden söz ederken;

"Bu seçimde; sosyalistler mümkün olduğunca ortak yanlarını öne çıkararak, bir payda etrafında birliklerini oluşturmali, bu zeminden hareketle tek mil devrimci demokrasi güçlerinin olabilecek en geniş katılımını sağlamak suretiyle bir 'seçim bloku' oluşturmali dirlar. Ve seçime 'Devrimci Demokrat Seçim Bloku' ile katilmalidirlar. Bu şekildeki katılım; bugün için son derece ivedi çözüm bekleyen; *sosyalistlerin (öncünün) birliğine, işçi sınıfının birliğine, halkın/halkların birliğine ve kardeşliğine hizmet edecektir...*

"Kaldı ki içinden geçmekte olduğumuz dünya ve ülke ölçeğindeki süreç gözönüne alındığında; özetkinliğimiz bakımından, böyle davranmaya herkesten çok bizim gereksinmemizin olduğu da ortadadır." (Komün. sy. 14 sf. 10)

Herkesten ve her zamankinden daha çok ihtiyacımız olan şeye bu saptamayla dikkat çekmiştik. Yaşanan süreç ve sonuç ne kadar yerinde bir tespit yaptığımızı tartışmaya yer bırakmayacak

bir şekilde açığa çıkardı. Daha da önemlisi, birlikteliğin daha bir üst ifadesi olan legal bir partinin kaçınılmaz bir gereklilik olarak devrimci sosyalistlerin belleğine kazanmış olmasıdır.

İçinden geçmekte olduğumuz süreç, devrimci-demokratik ve sosyalist ideallerin geniş yığınlarla ulaştırılması, kaybedilen mevzilerin yeniden kazanılması ve

ileri sıçrayış için güçlerin ve çabanın birleştirilmesini kaçınmayacağımız yakıcı bir görev olarak bize yüklemektedir. Bunu başarabilmenin en çabuk yolu legal bir partiden geçmektedir. Türkiye sosyalistleri bunu başarabilecek güce ve olgunluğa sahiptir.

Tekrar yerine; bizim legallığımız (yasallığımız) burjuvazinin çizdiği sınırlarla sınırlı olamaz ve olmayacaktır. Bizim yasallığımız; devrimci sosyalistlerin uzun bir dönemden beri kanları ve canlarıyla elde edilmiş bir yasallıktır. Bizler, bunun için kimseden izin almadık ve bundan sonra da almayacağız. Bizim için sorun; kazanılmış bu meşruiyetin emekçi yığınların da bilincine ve vicdanına yerleştirilmesi sorunudur.■

Yapılması gerekeni yaptık

Komün Yapılması Gerekeni Yaptı; Komün dergisi, erkene alınmış genel seçimlere okurlarını tatmin edecek bir hazırlıkla girebilmiş değildir. Buna karşın elindeki olanaklar çerçevesinde, güç ve olanaklarını seferber ederek yapılması gerekeni yapmıştır.

Komün Yapılması Gerekeni Yaptı; Komün dergisi erkene alınmış genel seçimlere taraftarlarını tatmin edecek bir hazırlıkla girebilmiş değildir. Buna karşın elindeki olanaklar çerçevesinde, güç ve olanaklarını seferber ederek yapılması gerekeni yapmıştır.

Komün dergisi erkene alınmış genel seçimlere taraftarlarını tatmin edecek bir hazırlıkla girebilmiş değildir. Buna karşın elindeki olanaklar çerçevesinde, güç ve olanaklarını seferber ederek yapılması gerekeni yapmıştır.

İçinden geçilmekte olan tarihsel uğrakta dünyayı ve ülkemizi kuşatan ve koşullandıran olgular dikkate alındığında; bu seçimlere hazırlıklı girmenin esasta bir tek anlamı vardı. O da bu seçimlere, her şeyden önce, sınıfı ve ezilen emekçi kitleleri yasal planda temsil edebilecek, rejim ve sisteme karşı en küçük liberal kıpırdanışı dahi seferser edebilecek bir aracın; yasal bir partinin sevk ve idaresi altında katılmanın ve zorunlu olduğuydu. Bu eksikliği, seçim çalışmaları sırasında, en azından *Komün* taraftarları çok derinden duyumsadı. Bir yandan rejim ve sistem sahiplerinin devlet eliyle estirdikleri şiddet ve terör, diğer yandan şiddet ve terörcü azgınlığın sultasında sürdürülen kitlesel *asimilasyon* sosyalistleri, devrimci demokrat ve yurtseverleri toplumsal bazda asli unsurlarından yalıtlanmış adeta sıfır noktasına itelemiştir. Bunu, salt ülkemiz açısından değil dünya ölçeğinde yaşanan bir gerçeklik olarak saptamak kaçınılmaz oluyor. Bu bilinmeyi tespit etmek ayrıcalığı anlamına gelmiyor. Bu gerçekliği bugün-eğer siyasal miyopluk çekilmiyorsa- hemen her çevre bilmektedir. Ayrıcalık, olsa olsa bu gerçeklikle hesaplaşma, ona boyun eğme isteği ve kararlılığında kendisini ortaya koyuyor. Komün çalışanları en azından böyle bir bilinç algılamasını çıkış noktası olarak kabul etmiş, içinde barındırdığı bir dizi eksiklik ve zaafa karşın bu gerçeklikle hesaplaşma, onu değiştirip dö-

nüştürme azmini ortaya koymuştur.

Bu bağlamda; "sıfır noktasına itelenme"; kuşkusuz, emperyalist-kapitalist sistemin dünya ölçeğinde tayin edici ve yönlendirici odaklarının estirdiği yeni tipte sağ rüzgara koşut, adına sosyalist sistem denilen blokun çöküşü, asimilasyonu ve entegrasyonu bazında gerçekleşmiştir. Dünya da tayin edici bir öneme sahip olan bu dalga, kendine özgü koşullarla yeni güç merkezlerini yine kendine özgü koşullarla karşılıklı olarak konuşladrırken; karşı yönden dinamikleri de bu gelişmeye karşı vaziyet almaya zorluyor.

Sıfır noktasına itelenme; Dünya ölçeğindeki bu dalgadan etkilenirken ve bunu bir biçimde içselleştirirken, kendine özgü tarihsel durumlarla da karşılaşmıştır. 12 Eylül askeri darbesi, dünya ölçeğindeki sağ kasırganın öngününde gerçekleşmiş, devrim dalgasının inişe geçtiği bir uğrakta, dünya ölçeğindeki yeni tipte sağ dalgayla da buluşarak ülke özgühtesinin kendine has özelliklerinin koşullandığı ortamdan yararlanarak ülkenin temel devrimci dinamiklerini terörcü diktatorial bir etkinlikle atomize etmeyi başarmıştır. Terörcü saldırıya koşut olarak, harekete geçirilen ideolojik kurumlar; "serbest piyasa" teranelerinin ayyuka çıkarılmasına karşın, Türkçü ve İslamcı öğretisinin sultanı altında toplumumuzun her kesimine yönelik olarak "uluslararası fahişe" niteliği asli özelliği olan paranın değerlerini egemen kılmayı başarmıştır. Tarihsel sınıf mücadelesinde insanlığın kazandığı değerler kompozisyonunun tümü bu saldırıdan nasibini almış, birey kişiliği "birey olma" adı altında darmadağın edilmiştir. Moral değerlerde aşınma, umursamazlık, kayıtsızlık, ve dayanılmaz bir dinginlikle yeniden veyeniden üretilmiştir. Üretilmeye de

devam ediyor.

Ülkenin en temel dinamiklerinden olan işçi sınıfı bu gelişmeden nasibini almıştır. Çünkü, o da bu toplumsal çevrimin dışında değildir. Sınıfın tarihine "bahar direnişi" olarak adını yazdıran eylemlilik süreci tarihinde ilk kez sınıfın ekonomik-demokratik talepleriyle ve kendisinin bulduğu biçim ve yöntemlerle sınıf olarak tarih sahnesine gelmiş olması; tarihsel bakımdan geleceğe ilişkin tasarımlar için umut verici gelişmenin müjdecisi olsa da on yıl boyunca artarak yeniden üretilen bu kirlenmeden sınıf da payını almıştır. Sınıf, kendisi için politika sahnesine çekilmedikçe, dinsel, töresel, ahlaksal ve kültürel kirlenmeden, zihinsel bakımdan ciddi bir kopuş için hazırlanmadıkça; bir başka anlatımla, ideolojik ve politik bir etkinlik göstermeyi başaramadıkça, sınıf, tarihteki ataları gibi; Paris komünarlarını içinden çıkarmayı başaran şanlı Fransız proletaryası, Hamburg barikatlarını atarak, dünya işçi sınıfının öncüllüğünü yapan Alman proletaryası, ve nihayet dünyayı sarsan eylemi ve devrimiyle tarihteki görkemli yerini almaya hak kazanmış Rus proletaryası gibi tarihteki şanlı yerini alamaz. Bunu gerçekleştirmenin iradi motoru kuşkusuz proletaryanın öncü gücü olacak olan bir partidir. Öncü yoktur ve öncüyü yaratacak olan güçler henüz böylesi bir oluşumu yaratmaktan uzaktırlar. Bu yönde oluşan istek ve eğilimlerin gücü ise henüz sesli düşünmekten öteye gitmemektedir. Böylesi koşullarda gündeme gelen bir erken genel seçime, hiç olmazsa, legal olanakları deöğerlendiren, legal planda işçi sınıfı ile birlikte ezilen sömürülen halk kitlelerini sevek ve idare edebilecek bir yasal partiyle girme gereği ve zorunluluğu varken bunu gerçekleştirmekte mümkün olmamıştır.

Kuşkusuz bu temel eksiklik bu genel seçimin hemen öngününde gerçekleştirilecek bir olay değildi. Burada üzerinde durmamızın nedeni böylesi bir gerekliliğin taşıdığı önemi öne çıkarmaktan ileri geliyor. Altını çizdiğimiz bu temel eksikliğin gereği yerine getirelemedi diye oturup dövünecek halimiz yoktu! Böylesi bir aracın bulunmadığı yer ve zamanda neler yapılabilirdi ve komünarlar olarak bizler ne yapabildik? Yanıtlanması gereken soru buydu ve Komünarlar olarak bize rağmen ülkeye dayatılmış bulunan gündeme bu soruya yanıt arayarak işe koyulduk.

Komün'ün erken genel seçime yaklaşım tarzı

Her sorun, sorun olduğu ölçüde ve programa-

tik bir düzey oluşturabildiği ölçüde, kendine özgü politikalarla ve araçlarla çözümlenir. Hele de sözkonusu sorunu devrimci tarzda ele alıyor ve devrimci tarzda çözümlemeyi düşünüyorsak tesbit edeceğimiz politik programatığın ve onun aracının önemi bir kat daha belirginleşir.

Komün taraftarları olarak, "darbe yerine gündeme sokulmuş olan erken genel seçim" olayına ilke olarak bu yaklaşım çerçevesinde yaklaştık. Temel eksikliğimiz belliydi. Üstelik Komün'ün teorik yetkinliği bir yana bıkalırsa, insan gücü ve maddi olanakları bakımından Komün gücünü ve çapını da bilmekte ve bunu yüksek sesle ifade etmekte de açık, net bir tutum almaktaydı. Tekrarında fayda var; geride bırakılan sürece göre ülke sorunları daha da katlanmış, güçlü dalgalarla, güçlü araç ve danımlarla üstesinden gelmeyi ama devrimci tarzda gelmeyi gerektirir çok köklü ve kapsamlı bir vaziyet almıştı. Kürt ulusal dinamiği devrimci demokrasinin en yakıcı konusu olarak her gün yeni atılım ve güç gerilimleriyle tarihin tekerliğini döndürüyor, resmi çeperler de dahil olmak üzere toplumun hemen her kesimini derinden sarsarak yol alıyordu. Metropolitani işçi sınıfı dinamiği bütün bir kirlenmişliğine, zaaf ve eksikliğine karşın bir biçimde siyaset sahnesindeki yerini almak için kapıları zorluyordu. Bu iki temel dinamik; özellikle de Kürt ulusal dinamiği, en başta sosyalitler olmak üzere devrimcileri, demokratları ve yurtseverleri, demokratik kurum ve kuruluşları vaziyet almaya zorluyordu. Bu kez kuşatma yukardan aşağıya dinamiklerden değil tam tersine aşağıdan yukarıya yükselen dinamiklerden geliyordu. Buna karşın, sistem ve rejim sahiplerinin terörcü diktatorial hegemonyasının koşulladığı ideolojik hegemonya sokağa hakimdi. Şimdilik konjoktürel olsa da diğer faktörler yanında ideolojik üstünlük, rejim ve sistem sahiplerinin elindeydi. Kürt ulusal hareketi kendi öncüsünü yaratmış tarihteki şanlı yerini almıştı ama sokağa, fabrikaya, tarlaya damgasını vuracak ideolojik hegemonyanın tesisinde birincil itici gücü oluşturacak öncü (parti) henüz meydanda yoktu ve metropolitani bölgenin dinamiği bu temel araçtan yoksundu.

Ayrışma ve saflaşmanın yaşandığı, tarihsel bakımdan hemen her kesimin bir yol ayrımına gelip dayandığı bu tarihsel uğrak noktasında vitrinlerine hangi ton ve reknte mallarını koyuyor olurlarsa olsunlar, sistem ve rejim sahipleri, arka planlarında yeralan, saklamaya gizlemeye çalıştıkları tıkanmışlıklarını, tarihsel bakımdan yaşamadıkları durumlarında oldukları çöküş bu çürümüşlük, zehirini toplumada yansıtıyor; toplumun ezici

Komün, bu seçimde mümkün olan bütün güçlerin birleşmesine ve seçime blok olarak girilmesine çok önem verdi.

çoğunluğu ve çürümüşlük, kokuşmuşluktan nasibini almış olarak sistem ve rejim sahiplerinin henüz peşinden sürükleniyorlardı. Sarsıcı bir kan kaybına uğramış öncü dardamadağınık sınıftan, emekçi kitlelerden kopuk, yaralarını tedavi etmekle meşgul, sınıf ve emekçi kitleler ise hem öncüsüz olmanın acısını çekiyor hem de sistem ve rejimin ideolojik sultasından etkilenmiş ve de kirlenmiş olarak öncüye karşı tepkili davranıyordu. Ayrımın ve saflaşmanın Türkiye gerçekliğinin gösterdiği profil buydu.

Gücünü ve çapını bilmenin yanı sıra, bütün bu gerçekliği de derinden duyumsayan *Komün* dergisi; sistem ve rejimsahiplerinin bir erken seçime gerek duymalarının arka planını görmüş; bu şartlar altında, mevcut durumda neler yapılabilirin, yapılması gerekenini yerine getirmek üzere hazırlıklara girişmiştir.

Bu seçimde alınması gereken tavır ve yapılması gereken eylemlilik bakımından *Komün*'ün programatiğinin üç temel unsuru vardır. Bunlardan birincisi; Türkiye geneli bakımından bu seçim *boykotu* değil *katılmayı* gerektiriyordu. İkincisi; tarihsel gelişmenin ortaya çıkardığı olgular dikkate alındığında, iç ve dış konjoktürün koşulladığı bu seçimlerde; sosyalistler başta olmak üzere devrimci-demokratik ve yurtseverleri kapsayacak şekilde geniş kapsamlı devrimci bir seçim bloku oluşturarak bu seçime girmek, hem gerekli hem de zorunluydu. Üçüncüsü; bizleri bir araya getirecek olan, sosyalizmin savunulması,

kapak konusu)

Bu üç ana halka üzerinden hareket eden *Komün*, daha seçimin gündeme gelmesiyle birlikte tavrını ve politik hattını belirledi. Seçim ittifakı önerisiyle çağrı yapan "işçi partisi yolunda politika" dergisinin ve sosyalist partinin ayrı ayrı düzenledikleri toplantılara katıldı ve görüşlerini savundu.

Daha çok HEP ile ittifak arayışı içinde olan SP diğer devrimci oluşumlarla görüşlerini bildirmek ve görüş almanın ötesinde, "seçim ittifakı" konusunda herhangi bir çaba içerisine girmedi. HEP merkezinin bir dizi pazarlık sonucu SHP ile ittifak kurması sonucunda da SP, kendi parti etkinliği temelinde seçimlere girdi.

Komün ise, *Politika* dergisinin yaptığı çağrıyla oldukça geniş kapsamlı oluşumların bir araya geldiğini toplantılara katıldı. Bu seçimlerle ilgili tavır ve önerilerini savundu. Devrimci 'Seçim Bloku'nun oluşması ve sonuç alınmasında, a gücü ve etkinliği oranında katkılarda bulundu.

Komün, bu seçimde mümkün olan bütün güçlerin birleşmesine ve seçime blok olarak girilmesine çok önem verdi. Tespit ettiği üç, ana halka temelinde, legal ya da illegal ayrımı yapmaksızın tüm devrimci oluşumların içinde yer aldığı ayrıca SP ve HEP'i de kapsayacak bir 'birlikteliği' bütün toplantılar boyunca öne sürdü ve savundu. Dahası, *Komün* ortak iradeyle belirlenecek ittifak adaylarının bağımsız değil de sonuç almak bakımından bir parti çatısı altında SP ve HEP seçime girmesinde sayısız fayda gördüğünü ifade etti.

Devrimci Seçim Bloku'nun oluşum çalışmalarına *Yeni Demokrasi, Halk Demokrasisi, Mücadele,*

emperyalist-kapitalizmin teşhir edilmesi gibi blok ilkelerinin yanı sıra bizlerle halkın birliğini sağlayacak olan sağlam bir siyasi demokrasi program temelinde bu seçime katılımı salt propaganda etkinliğiyle birkamamak aynı zamanda blok ilkelerini parlemantoda savunabilecek, orada gösterebileceği aktivite ile parlamento nizamını teşhir edebilecek adaylarla parlamentoya da girme hedeflenmeliydi. (Geniş bilgi için bkz. *Komün* dergisi sayı 15

Demokrat dergileri dışında kalan 20'ye yakın dergi çevresi katıldı. Katılanlardan bir kısmı toplantıları bir süre sadece gözlemci olarak izledi. Bir kısmı çalışmanın değişik aşamalarında değişik gerekçeler öne sürerek blok çalışmasından ayrılma yolunu izledi. Son aşamada Devrimci Seçim Bloku, İşçi Partisi Kurma Yolunda Politika (üç derginin bileşiminden oluşuyor), Özgürlük Dünyası, Komün, Emeğin Bayrağı, Deng, Kurtuluş, Nevroz, Devrim ve Direniş dergileri tarafından oluşturuldu. Devrimci Proletarya, Sosyalist, Sorun, Yeniden Üretim gibi dergiler dışardan destek vermeyi benimserken seçim çalışmaları sırasında Devrimci Seçim Bloku oluşturma çalışmalarına katılmadıkları halde İşçi Kurultayı, çeşitli sendikal etkinlikler, ve dergi çevreleri çalışmalara güç katarak destek verdiler.

Komün'ün seçim programı ve politikası Devrimci Seçim Bloku'na daralarak yansıdı

Devrimci Seçim Bloku'nun bileşenleri bakımından Komün formuyla kıyaslandığında, diğerleriyle ortak bir dil yakalamakta en uzak durumda olan Komün'dü. Kuşkusuz blok bileşenlerinin her birinin kendileri arasında da benzer güçlükler olmakla birlikte, gerek seçim olayına yaklaşımda gerekse genel politik/programatik çözümlemelerinde, Komün'le olduğundan fazla ortak yanları bulunmaktaydı.

Komün seçim olayının vesile olduğu böylesi bir platformda birlikte davranmağa, dönemin taşıdığı ciddiyet oranında önem verdiği için, henüz kendi içinde netleştirmede olduğu hususlar dışındaki hususlarda mümkün olduğunca sorun çıkartmama özen gösterdi. Gerek blok politikasının belirlenmesinde, gerek programın hazırlanması ve politik/programatiğin bülten, bildirge vb. gibi yayınlara yansıtılmasında, esastan karşı çıkabileceği hususlar olmasına karşın, ayrılıkları değil ortak yanları esas aldı. Kuşkusuz Komün'ün bu tutumu, birliktelik uğruna ilkesiz davrandığı anlamına gelmiyordu. Komün ilkelerini, somut şartları dikkate alarak ilkelerinin yol verdiği ölçüde blok politikasını üretmeğe çalıştı.

Bu bağlamda, Komün'ün öngördüğü geniş kapsamlı bileşim, blok oluşumuna daralarak yansıdı. Komün, legal-illegal ayrımı yapmaksızın (herkesin kenide göre sosyalizmleriyle) sosyalistlerin, devrimci-demokratların, SP ve HEP'in içinde bulunduğu bir "Devrimci Demokrat Seçim Bloku" önermişti. Dahası adayların seçiminde, mümkün olduğunca gruplar üstü olan, bulun-

dukları bölgede az çok çevresi olan, kendi kişiliği ile çalışmaya katkı yapabilecek olan ve tutarlı bir demokrasi mücadelesi bulunan ama bunu yanında blok ilkelerini de benimseyen, savunan unsurlardan olmasını istemiş; diğer yandan gerekçelerini de belirterek bu adayların bağımsız değil bir parti çatısı altında seçime girmesi gerektiği ifade etmişti.

Komün, mümkün olan en geniş güç birikimi ve sonuç alınacak dar bölge esastan hareket ederek; seçime girilecek bölge belirlenmesinde, İstanbul ağırlıklı olmak üzere, İstanbul'dan iki ya da en fazla üç bölge, İstanbul dışında Ankara'dan bir, İzmir'den bir bölge önermişti. Bu görüşler bir kısım bileşenlerce de savunulmasına hatta Komün'den daha ısrarlı savunulmasına karşın çoğunluk istemiyle bu hedefler daraltılarak bir uzlaşma zemini yakalanabildi. Program bakımından, genel bir sosyalizm savunusu ve emperyalist-kapitalizmin teşhiri bir yana bırakılırsa, siyasi demokrasi programatiği bir ya da iki unsuru dışında net değildi. Açık ve net olmayan bir siyasi demokrasi yaklaşımı ister istemez hem ivedi çözüm bekleyen talepleri hem de propaganda ve ajitasyonu kısırlaştırdı. Kitle nabızı yakalamakta güçlük çekildi.

Gerek aday olarak öngörülenlerin istekli olmalarından gerekse blok bileşenlerinin bu konuda yeterince ısrarlı davranmamasından adayların seçimi, son aşamada, blok bileşenlerinden bir kısmının kendi taraftarlarının aday olarak seçilmesi sonucunu verdi. Bunun yarattığı handicap daha çok seçim çalışması sırasında kendini gösterdi. Adaylar, öngörülen nitelikler bakımından oldukça yetersizdiler.

Blok bileşenlerinin bir kısmının da ortak görüşü olduğu gibi Komün'ün de benimsediği ve savunduğu; politik/programatiğin kitlelere ulaştırılması, örneğin sosyalizmin artık bittiği ve tarihe göndüldüğü yolundaki demagojik karşı saldırının devasa boyutlara yükseltildiği bir tarihsel durakta; sosyalizmin propagandasının yapılması çok önem arz ediyordu. Ama, bununla yetinilmemeli bu çalışmanın sonucunun da alınması hedeflenmeli, şeklindeki yaklaşım, blok bileşenlerinin önemli bir bölümü tarafından başlangıçta yeterince benimsenmedi! Sonuçta benimsenmiş olmasına karşın, hazırlık ve çalışma başlangıçta propagandaya göre şekillendi. Bu durum ise, gerek adayların yukarıda ifade edilen pozisyona indirgenmesi, insan gücü ve teknik olanaklar bakımından hiçte orantılı olmayan ikiden fazla bölgede seçime katılınması ki buna İstanbul'daki dört bölge dışında olup da kimi yerde doğrudan

ikim yerde sadece politik düzeyde destek verilen çok sayıda il bazındaki bölgeler de eklenmelidir. Çalışma tarzında amatörlük ve tutuk davranma gibi etkenler de eklenince, en azından oy bazında arzu edilen sonuç alınamadı. Oysa, bütün diğer şeyler bir yana, salt moral ve psikolojik değerler bakımından elverişli bir sonuç ortaya çıkarmak son derece önemliydi!..

**Birlik
telik ve
geniş
katılı
mın
önünde
ki
egeller
ya da
Türk
Solu'
nun
handi
kapla
rı**

Müm-
kün oldu-
ğunca ka-
tegorize
etmeden,
bu seçimin

ortaya çıkardığı eylemli durumda birlikteliğin ya da yukarda formüle edildiği gibi mümkün olduğunca sağlanması gereken geniş katılımın önündeki engelleri ifade etmeye çalışırsak, kuşkusuz, gerek blok oluşumuna katılanlar ve nihayet oluşmuş haliyle blok bileşenlerinin her birinin bu konuda, yaklaşım tarzları bakımından önemli açmazları ve bu açmazlarla malul isteksizlikleri vardı. Ama, geniş bir birliktelik kurma konusunda ortaya çıkan etkenlerin, olumsuzlukların tümünü bu kesimde aramak yanlış olur. Blok çalışmasının belli aşamalarında şu veya bu nedeni ileri sürerek ayrılmış olsalar da, geleneksel zaaf-
ların rol oynadığı nedenlerden ötürü direk blok içinde yer almayıp dışardan destek verme gibi tutumlara girseler de bir çok dergi çevresi hiç olmazsa bir biçimde böyle bir pratiğin içine girdiler. Blokun oluşmasında olumsuz ya da olumlu sayılabilecek katkıları oldu bu çevrelerin.

Ne var ki, esas olumsuzluk, bu çalışmanın tümüyle dışında kalmayı yeğleyenlerden geldi. Bunlar, sıradan sayılması gereken çevreler değildi. Denilebilir ki içinde bulunduğumuz

koşullarda, Türk Solu'nun ana gövdelerinden her birini oluşturanlardı.

Bir sıralama yapılacak olursa; Birinci sırada olan boykotçu kesim; içinden geçmekte olduğumuz dünya ve ülke koşullarında, bu seçime ve seçimin üzerine oturduğu zemine en uzak duran kesimdi. Bütün diğer koşullar bir yana, öncünün birliğini, sınıfın birliğini ve halkın/halkların birliğini sağlamanın; özellikle de dağınıklığın, yığın-

lığın, kendi gerçekliğinden korkakça kaçışın yaşandığı günümüz gerçekliğinde bir kenara itilmiş olmanın, halktan kopukluğun getirip dayattığı görevin önemini kavramakta güçlük çeken bu eğilim; ülke geneli bakımından hiç bir gerçekliği

Bütün diğer şeyler bir yana, salt moral ve psikolojik değerler bakımından elverişli bir sonuç ortaya çıkarmak son derece önemliydi!..

olmayan ve her dömende "geçerli" saydıkları boykot yolunu seçtiler. Bu seçimde gördüğü işlev bakımından boykotçuluk; sonuçta ve bir biçimde, oyların düzen partilerine gitmesine hizmetten başka bir işe yaramadı. Çok değişken saiklerin rol oynadığı bu seçimde, katılımın %75 olarak gerçekleşmesi, buna karşın hiçbir biçimde homojenitesi olmayan %25'lik katılımsızlık oranı, boykotculuğa gerekçe olamaz, olsa da hiç bir biçimde inandırıcılığı olamaz. SHP'lileşmiş bir çok eski solcunun, el altından boykotculuğu teşvik etmesi boşuna değildi! Onlar biliyordu ki halk kitleleri bakımından nesnelitesi olan bu seçimde yapılacak bir sol boykot, oyların en başta SHP olmak üzere düzen partilerine akmasını kolaylaştıracaktır.

İkinci sırada; seçime katıldığı halde devrimci bir blok oluşturmaktan kaçınanlar yeralmıştır. Bu kesimde geleneksel CHP kuyrukçuluğu, şimdi SHP içinde çalışmak şeklinde kendisini yeniden üreterek boy göstermiştir. Tercihli oy sistemi, parlamentoya adam göndermenin gerekçesi sayılmış, bu kesimin güçleri ve etkileri oranında, -

ki bu küçümsenemez- oylar SHP'ye aktarılmıştır. Oysa, içinden geçmekte olduğumuz süreçte, kit-
lelerin geleneksel düzen partilerinden hiç olmaz-
sa pratik bakımdan bir kopuş sürecinin başlatıl-
ması son derece önem arz ediyordu. Ve bu güçlü
bir çekim merkezinin oluşturulmasıyla bir biçim-
de başlatılabilirdi. En azından bunun önemi kav-
ranmamış ve gelişmelerin ana seyrine uzak du-
rulmuştur.

Düşünün ki, seçmenin %60'nın partisiz oldu-
ğunu söylüyor istatistik çalışmaları. TÜSİAD'ın
yaptırdığı bir anket de gençlerin %50'sinin ılımlı
bir devrimden yana olduğunu ortaya koyuyor.
Düzen partileri seçim çalışmalarında vitrinlerine
bu oyları çekecek malları koydular. Bu seçimde,
en azından bu gerçekliğin devrimci
bir tarzda değerlendirilmesinde, geniş katıl-
ımlı ve güçlü devrimci bir çekim merkezi neler
yapamazdı!..

Üçüncü sıralardaki etken; HEP'ten ve HEP'in
yanı sıra PKK'dan geldi. Kürt ulusal insiyatifi
eğer ağırlığı bu seçimlerde devrimci bir seçim it-
tifakı üzerine koysaydı. Türk solu üzerinde her
bakımdan hissedilir bir etkisi olacak geniş katıl-
ımlı bir çekim merkezinin oluşmasında büyük
katkıları olacaktı. SHP ile yapılan ittifakla elde
edilen sonuç pratik bakımdan yine elde edilebile-
ceği gibi metropolitan bölgede radikal kanallara
akması bakımından sınıf ve emekçi kitlelerde
üzerinde hissedilir bir kopuş yaşanacaktı. Toplu-
mun her kesimin bir biçimde yaşandığı gözlem-
lenen ayrışma ve saflaşma yönündeki tarihsel ge-
lişme de açık bir tavır alınmasını kolaylaştıracak,
kazanımlarda daha bir artış görülecekti. Seçimler
boyunca hortlatılan Türk şovenizminin önüne
daha güçlü bir barikatla çıkılmış olacak, Türk ve
Kürt kardeşliği daha bir güçlü vurgulanacaktı.
Ama bu söylediklerimiz yaşanmadı. Ve neticede,
saptanması gereken ama yaşanmamış olan bir
olasılık olarak kaldı.

Kuşkusuz, biz komünarlar olarak Medya'da
çok özel ve kirli bir savaşın sürdürüldüğünü,
seçim sonrasında bu savaşın daha girift vaziyet-
ler alarak yeniden üretileceğini biliyor ve bunun
önemini çok derinden duyumsuyoruz. Devletin
olduğu kadar Kürt ulusal insiyatifinin de kendisi
açısından, özel savaşın koşulladığı gereklilikler
açısından hesaplar içinde olduğunu farkında-
yız. Bu bakımdan seçimlere ilişkin politikasını,
başından beri doğru bulmamakla birlikte anlayış-
la karşıladık. Hassasiyetimizi her yerde ve her
vesileyle de ifade ettik. Ama yapılması gereken
yanlış yapılmıştır, bunu da belirtmek durumun-

dayız. Bu ittifakın arka planındaki hesaplarda
hangi taraf kazançlı çıkacak, bunu, yaşayacağız
ve göreceğiz.

Son olarak bir başka etken, SP'nin yaklaşımı
ve tutumuna değinme gereği duyuyoruz. SP, se-
çimin gündeme gelmesiyle birlikte bir ittifak çağ-
rısında bulundu. Ama aynı zamanda HEP ve
SBP merkezleriyle de seçim ittifakı içine girdi. Bir
dizi toplantı sonunda HEP ve SBP'sinin SHP ile
ittifak kuracağı anlaşılınca SP solun diğer kesim-
lerini toplantıya çağırdı. İttifak çağrısını gösterişli
bir SP propagandası temelinde yineledi. *Komün*
kendi dışındaki anlayışların aksine SP çağrısını
olumladı ve seçim çalışmasını yürüttüğü plat-
formlarda, "Devrimci Seçim Bloku" önermesine
uygun olarak SP ile de birlikteliği savundu. Da-
hası ittifak adaylarının SP çatısı altında seçime
girmesini de teklif etti.

Komün'ün bu sağlıklı ve doğru yaklaşımına
karşın, SP Başkanlığı, kendisi dışındaki herkesi
sekte bir kibirlilikle suçlarken "hoşgörülü" bir
kibirlik örneği sergiliyordu. Çağrısının arka pla-
nında "biz partiyiz gelin bize katılın-ya da-
destek verin" diyordu. Bu anlayış içinde olduğu için
seçim çalışması yapan diğer platformlara bigane
kaldı. Geniş katılım için çağrı yapmanın dışında
hiç bir faaliyeti olmadı. Öyle veya böyle bir parti
olmasının, televizyon gibi çok önemli bir aracı
zamanında kullanmasının verdiği avantajla geniş
kitlelere sesini duyurmasının ötesinde, bu seçim-
de bütün bu avantajlara karşın, alması gereken
sonucu da alamadı.

Komüncüler olarak zaaflarımız ve eksikliklerimiz

Teorik yetkinlik bakımından *Komün*, bu se-
çimde, gerek politik hattın belirlenmesinde ge-
rekse programatiğin şekillendirilmesinde elver-
diğince açtı. Bu nokta da yapılması gerekeni
yaptı. Ne var ki *Komün*, teknik donanım, iletişim
araçları, ve maddi olanak ve nihayet yeterli ve
yetkin seçim kadrosundan yoksun olarak işe ko-
yuldu. Kuşkusuz bütün faaliyeti sırasında güçle-
rini ve olanaklarını abartmadı. Boyuna ve çapına
uygun pozisyon alarak, yapılması gereken için
azami gayretini gösterdi.

Bütün elverişsiz şartlara karşın *Komün* taraf-
tarları, bulundukları seçim bölgelerinde, hiç bir
görevden uzak durmadılar. Hatta kimi bölgeler-
de yaratıcı üretkenlikleriyle çalışmalara zenginlik
kattılar. Bütün bu olumlu durumlarına karşın

Komünarlar kitleden kopuktular. Kitle çalışmadaki yetersizlikleri ve amatörlikleri herhallerinden belli oluyordu. Bu saptamalar blok bileşenlerinin her birisi için de geçerli sayılabilecek belirlemelerdir. Ama bu durum Komünarların eksikliğini berataraf etmez etmemelidir de. Blok bileşenleri içinde geleneksel grupçu zihniyetlerin bir biçimde yaşıyor olduğu çalışmalar sırasında görülmüştür. Bu çalışma tarzında ciddi açmazlar yaratmıştır. Komünarlarda ise, bu durumun aksine belitiler gözlemlenmiştir. Blok çalışmaları sırasında, Komünarlar yer yer birer Komünar olduklarını unutmuşlar çalışmalarını bütünüyle blok ağırlık sürdürmüşlerdir. Bu çalışmada ne grupçu davranmak ne de kendi iradelerinin tümünü sadece böyle bir oluşum için seferber etmek gerekirdi. Yapı, iradesinin bir bölümünü böylesi bir konu için blok oluşumuna aktarmıştır. Bloкта, blok iradesinin çerçevesi içerisinde, birlikte davranmaya azami özeni göstermek ama kendi özel iradesi için de propaganda serbestliği ilkesi çerçevesinde, yapılması gerekeni yapmak temel yaklaşım olmalıydı. Bu yaklaşım yeterince kavranmamıştır.

Teknik olanaklar, araç gereç ve parasal bakımdan Komünarlar çok ciddi sıkıntı çekmişlerdir. Blok çalışmasına bu yönde son derece az sayılabilecek katkılarda bulunurken, kendi özel faaliyetini ise hemen hemen hiç yürütememiştir. Son derece ilkel olanaklarla ama özverili bir biçimde hazırladığı el ilanları ve kuşlamaların dışında; seçimlere ilişkin tavrını, politika ve programını dahi okurlarına ulaştırmakta sıkıntı çekmiş, hatta ulaştıramamıştır da.

Sıralamaya çalıştığımız eksiklik ve zaafılar bir aczin, bir karamsarlığın ifadesi olarak ele alınmamalıdır. Biz sadece kendi gerçekliğimizi, genel olarak devrimci hareketin de üzerine oturduğu ama içinde bizim de yer aldığımız bir gerçekliği saptamaktayız. Yapılan budur. Dahası, bu tutumumuz sadece bir gerçekliği saptamak anlamına da gelmiyor. O gerçeklikle hesaplaşma, gerçekliği değiştirme ve dönüştürme azmimizin de ifadesi oluyor.

Sonuç olarak

Yukardan beri ifade etmeye çalıştığımız değerlendirmelerimizin ışığında, sonuç yerine, bir toparlama yapacak olursak; bağrında barındırdığı tüm eksiklik ve zaafılara karşın gerek *Komün*, gerekse oluşumunda *Komün*'ün küçümsenmeyecek katkıları olan Devrimci Seçim

Bloku, bu seçimde yapılması gerekeni yapmıştır. bu seçimde böylesi bir blok gerekliydi ve bütün daraltılmış kapsamına, politik/programatik patına karşın blok, devrimci bir işlev görüştür. Tarihinde ilk kez gerçekleşmiş bu birlikteliğin, mücadele tarihimizin yazımında, önemli bir yeri olacaktır.

Gerek Komünarlar, gerekse blokun diğer bileşenleri; bu çalışmada kolektif faaliyetin yarattığı tüm olumlu etkilerden yararlanmış, birlikte bir iş kotarmanın hem de devrimci bir iş kotarmanın moral zevkini tatmışlardır.

Gerek *Komün*, gerekse oluşumunda katkıda bulunduğu blok programı ve politikası; böylesi bir çalışmada önemli bir sınavdan geçmiş, özellikle *Komün*, politik hattının sağlamlığını görmek fırsatını yakalamıştır.

On yol boyunca sürdürülen baskı ve sindirme politikalarına, dünya ölçeğinde estirilen "sosyalizm öldü" yaygalarına, kenara itilmişliğe ve kitlelerden yalıtılmışlığa karşın bu seçimde yıllardan sonra ilk kez en geniş kitlelerle yüzyüze gelme fırsatı yakalanmış, olanaklar ölçüsünde sosyalizmin propaganda yapılmış, emperyalist kapitalizmin, özellikle de ABD emperyalizminin geniş kapsamlı teşhiri sağlanmıştır. Devlet terörüne, Medya'daki özel ve kirli savaşa ve nihayet seçimler sonrası gelecek saldırılara karşı, kitleler uyarılmıştır.

Nihayet bu çalışmalar sırasında; kitlelere ulaşmada, onlarla en yakın temaslar sağlamada, legal olanakları kullanmak bakımından ne denli yetersiz olduğumuz görülmüş ve yasal bir partinin gereği çok derinden duyumsanmıştır. İktidar için güçlü bir öncü partinin yaratılması en ivedi çözüm bekleyen sorunların başında yer almaktadır. Ama, bu gerekli ve zorunlu görevin yanında legal olanakları kullanmak, kitleleri bu platformlarda sevk ve idare etmek bakımından da bir yasal partinin gerekliliği kaçınılmaz olarak anlaşılmıştır. *Komün*, diğer çalışmalarına koşut olarak böyle bir çalışmayı da programına alarak önümüzdeki dönemde bu çalışmalarını sürdürecektir ■

Okuyucularımızdan bir kitle gazetesi olmanın kriterlerini gözönünde tutarak, yeni bir yayın organı için, isim önerileri bekliyoruz.

Uluslararası çatışmaların odağında olmak

Almanya ile Türkiye'nin arası özellikle Kürt sorunundan ötürü giderek gerginleşiyor. Türk basınında çıkan haberlere bakılırsa, Almanya AT içinde Kürtlere özerklik verilmesini isteyenlerin başını çekiyor ve Türkiye'yi bu konuda baskı altına alıyor.

Alişan DOĞAN

Almanya ile Türkiye'nin arası özellikle Kürt sorunundan ötürü giderek gerginleşiyor. Türk basınında çıkan haberlere bakılırsa, Almanya AT içinde Kürtlere özerklik verilmesini isteyenlerin başını çekiyor ve Türkiye'yi bu konuda baskı altına alıyor.

Türk yetkilileri, Almanya'nın Türkiye'ye yönelik bu yönlü eleştirilerini son zamanlarda sertleştirdiğine dikkat çekmekte ve bu sertleşmeyi, Türkiye'nin Güney Kürdistan'a karşı giriştiği iki askeri harekattaki Almanya'nın tavrına bağlamaktalar. Alman Dışişleri Bakanı Genscher ve Savunma Bakanı Müstasahin'nin, saldırılara karşı takındıkları tutum, bu kanıya yol açmıştır. Savunma Bakanı, Türkiye'ye yapılan askeri yardımların kesilmesini istemiş ve bu tutum Türkiye'de "silah ambargosu" diye yorumlanmıştı. Türk yetkilileri, bu gelişmeleri iki nedenle açıklamaktadırlar. *Birincisi*; Türkiye'nin AT'ye girmesinin engellenmesi, *ikincisi ise*; Türkiye'nin Balkanlar ve Ortadoğu'daki etkisinin sınırlanması. *Meydan* gazetesinden Taha Akyol ise, Almanya'nın bu tutumunu, "Berlin-Basra-Bağdat" politikasına dönmeyle açıkladıktan sonra, isim vermediği bazı bakanların görüşünü ise şöyle aktarmaktadır: "Avrupa Ortadoğu'ya yılda 2 milyar dolarlık tarım ürünü satıyor. Bunda, Alman gıda sanayiinin büyük payı var. GAP devreye girince, Ortadoğu'daki 21 milyar dolarlık

gıda pazarının büyük bir bölümü Türkiye'nin eline geçecek. (...) Su projesi de Türkiye'yi güçlendirecek. GAP ilerledikçe, özellikle de Urfa Tüneli'nin açılmasından sonra Alman desteği ve PKK terörü temelli azgınlardı." Akyol gibi, bir çok politikacı da aynı konuya parmak basıyor. Gerçekler görülmek istenmeyince, doğal olarak eski fobiler yeni biçimde canlanıyor. Kürt halkının dalga dalga yükselen hareketinin temiz havası, paslanmış, küflenmiş, eskimiş beyinlere çok teze geliyor ve onları şapşallaştırıyor. Kürt ayaklanmalarının gerisinde, her zaman bir dış parmak arayan devletin köhnemiş geleneksel fobisi, şimdi de Almanlara yönelmiş. Bunun tek nedeni Kürt hareketinin kazandığı devasa boyutu, ısrarla kabul etmekten kaçınmaktır. Devlet, bu teraneden kurtulup geri adım atmadıkça da daha çok parmaklar bulacaktır.

Sorunun başka yanları da var

Gelelim meselenin başka yanlarına. Almanya'nın, Türkiye ile Ortadoğu petroleri konusunda çelişmesi yok mu? Var. Hem de önemli belki de en önemlisi. Sadece Almanya değil, bir çok AT ülkesinin, Türkiye ile bu konuda çelişmesi var. Ama bu çelişmenin asıl kaynağı ve muhatabı Türkiye değil. Türkiye bu konuda Ortadoğu'da vekalet almıştır. Bu çatışmanın gerçek muhatabı, binlerce kilometre uzaklıktaki Amerika'dır. Türkiye'nin Ortadoğu'la Amerikan taşaronluğunu

üstlenerek, Körfez Savaşı'nda ABD'nin Ortadoğu petrollerine tek başına sahip çıkma politikasına var gücüyle destek alması, bugün kısmen ve ileride daha da açık ve keskin bir şekilde ABD'nin Ortadoğu petrollerine hakimiyet politikasına karşı çıkan ve çıkacak olan diğer emperyalist güçlerle Türkiye'yi karşı karşıya getiriyor-getirecek. Meselenin özü budur. Ortadoğu'da ABD'nin kapatması olarak kırıntılar koparmaya çalışma politikasının sonuçlarıdır Almanya ile bugünkü çelişmeler. Eğer Türkiye bu sonuçtan memnun değilse, önce öyle oturmuş ki pozisyonundan kıpırdama şansı bile yok. Durum böyle olunca it ürür kervan yürür misali, Almanya bildiğini okumaya devam edecek. Türkiye de zaman zaman kendince sert tepkiler gösterdiğine inanarak eli mahkum gelişmeleri sineye çekecek, gücü Almanya'ya yetmediğinden hıncını Kürtlerden alacaktır.

Kürt hareketine gelince, onlar da pek tabii hem emperyalistler arası çelişmelerden ve hem de emperyalistlerle bölgenin gerici devletleri arasındaki çelişkilerden yararlanmaya bakacaklardır.

Türk yetkilileri Güney Kürdistan'a karşı giriştikleri her iki askeri saldırının da NATO ve AÇIK prensiplerine uygun olduğu, "toprak bütünlüğünü korumayı amaçladığını" söylüyor ve sınır ötesi saldırılara son vermeyeceklerini belirtiyorlar. 17 Ekim 1991 tarihli *Milliyet* gazetesinde Dışişleri Bakanı Sefa Giray'ın açıklaması yayınlandı. "Giray'dan müttefiklere uyarı" başlığını taşıyan bu yazıda, Giray'ın şu görüşlerine yer veriliyor:

"(Türkiye'nin Güney Kardistan'a saldırısı konusunda beyanat veren Devletleri-özellikle de Almanya'yı- kast ederek) bu konuda beyanat verecek olanların, bir yandan olayları çok iyi incelemeleri öte yandan da BM Genel Kurulu'nun 48/61 sayılı kararı ile 26-25 sayılı devletler hukuku ihlali deklarasyonu, Helsinki Nihai Senedi 6. bölümü, AÇIK Viyana Belgesi 8-18. paragrafları, Kopenhag Belgesi 6. paragrafı ve Paris Şartı güvenlik bölümü çerçevesinde doğru değerlendirme yapmaları gerekmektedir."

Dışişleri Bakanı Sefa Giray, uluslararası antlaşmaların kendilerine yarayan ya da yarayabilecek kısımlarını sayıyor ve onlara uyduklarını söylüyor. Ya antlaşmaların diğer bölümleri ne olacak? Onların gereği yerine getirecek mi? Mayıs-Haziran 1991 tarihli *Komün*'ün 12. sayısında bu konuya değinmiş ve Viyana Kapanış Belgesinin 45, 59 ve 68. maddelerinin gereği yapıla-

cak mı? Hayır. Türkiye Kürtlere karşı baskı zulüm ve katliamdan başka bir şey götürmedi. Kontrgerilla-Özel Tim katliamları yoğunlaştı. Bu da yetmedi, ayrıca üç ayrı sınır ötesi saldırı düzenlendi. Sefa Giray "Paris Şartı"nı sıkılmadan ağzına alabiliyor. Kendisine burada hatırlatalım; "Paris Şartı"nın birinci başlığı ile ikinci bölümünün ulusal azınlıklara ilişkin hükümleri ne diyor? Türkiye'nin sınır ötesi saldırılarını mı onaylıyor? Yoksa ulusal azınlıkların sulandırılmış olsa bile belli haklarının korunmasını ve tanınmasını mı söylüyor?

Türkiye'nin sınır ötesi saldırılarının nedeni sadece PKK değil. Türkiye, Güney Kürdistan'ında bir iktidar boşluğu olduğunu çok iyi biliyor. Sözümona Kürtler için oluşturulan güvenlik koridoru, Irak'ın bu bölgelere müdahalesini engelliyor. Irak her ne kadar BM nezdinde Türkiye'nin saldırılarını kınıyorsa da bunun pratik bir anlamı olmuyor. Otonomi görüşmelerinin yılan hikayesine dönmüş olmasıyla da bu bölgelerin denetimi bir türlü Güney Kürdistan'daki ulusal güçlerin eline geçemiyor. Çekiç Güç denetiminde oluşan bu durum bir yanıla bu bölgedeki durumu uluslararasılaştırmış, Irak'ın denetiminden çıkarmış, ama gerçekte ne kendi denetimine ne Kürtlerin denetimine, ne de herhangi başka bir gücün denetimine vermiştir. Türkiye bu durumu Çekiç Gücü ülkesinde konuşlandıran devlet olarak açıkça istismar etmekte, Güney Kürdistan'da değneksiz dolaşmayı kendisine verilmiş bir doğal hak olarak görmektedir. Bundan dolayı da Almanya'nın "değneksiz dolaşamazsın" şeklindeki müdahalelerine tepkiyle karşı çıkmaktadır.

Türkiye, güney sınırlarının güvenliğinden yana idiyse, neden güney sınırlarında boşluğa ve güvensizliğe yol açan gelişmelere çanak tuttu ve ABD'nin çözümlerine balıklama atladı? Körfez krizinde ABD'nin taşaronluğu yerine, devlet çıkarlarına uygun politika yürütseydi ve Irak ile ilişkileri daha önceden de olduğu gibi iyi tutsaydı ve Kürtlere karşı ortak davransaydı bütün bu problemleri olmayacaktı. (Egemenlerin akıl hocalarından Ecevit bu konuda az çaba sarfetmedi) Fakat Türkiye'nin ipleri öylesine Amerika'nın elinde ki, Türkiye'ye Amerikan taşaronluğundan başka görev kalmamıştı. Geçmişte Irak ile Kürtlere karşı ortak saldırılar yürüten, Halepçe'de Saddam'ın zehirli gaz bombaları kullanmasını destekleyen, sınır ötesi operasyonlar için Irak devletinden ve Saddam'dan her türlü kolaylığı gören Türkiye, ABD'nin Arap Yarımadası'ndaki petrol çıkarları için bütün bu avantajlarını elinin

tersiyle bir tarafa itti. "Bir koyup yirmi alma" sevdasında olanlar, hüsrân ve hayal kırıklığı içindeler. Ecevit gibi bayrağının üzerine silik bir renkle Türk milliyetçiliğini yazmış, geçmiş Türkler her ne kadar eski ilişkilerin ve avantajların tekrar sağlanması için Saddam'a kabe-i ziyaret ettilerse de, sonucu değiştiremediler.

36. paralelden yukarısı için hesaplar

36. paralelden yukarısı için herkesin hesapları değişik. Otonomi görüşmeleri uzadıkça da kokuları çıkıyor. Türkiye, Güney Kürdistan'daki ulusal güçlerle ilişkilerini geliştirerek açıktan bu bölge üzerinde, Amerika ve Çekiş GÜC'ün yardımıyla demetim kurmak istiyor. Askeri saldırıların bir amacı da Güney Kürdistan'ındaki ulusal güçleri sindirmektir. Türkiye, Güney Kürdistan'daki otonominin tahsis edilmesini engelleyen esas devlettir. Irak'ın bu konuda pratikte fonksiyonu kalmamıştır. Türkiye'nin hesapları bir şekilde Kerkük petrolü üzerinde hakimiyet kurmaya yöneliktir. Fakat bu yönlü hesaplar içinde olan sadece Türkiye değil. Avrupa Topluluğu'nun çeşitli devletleri ve Almanya da var. Durum öyle gösteriyor ki, bu gerici güçler arasındaki çatışmalar, önümüzdeki dönemde daha da şiddetlenecek.

Ulusal hareketin kazandığı boyut

Artık olaylar, PKK'yı da aşmış durumda. PKK yine var, yine faal, ancak yavaş yavaş itici güç olmaktan çıkıyor. Olay bir halk hareketine dönüşüyor. Yani tehlike artıyor. Bütün bu gelişmeleri, "dışardan kaynaklanan ayrılıkçı güçlere bağlamak son derece kolaylık olur." Mehmet Ali Birand'ın yukarıda dile getirdiği olgu, belki bir çok insanın da gözünden kaçmamıştır. Son derece önemli bir boyutu dile getiriyor. Serhıldanlarla başlayan kitle hareketleri, giderek topyekün bir ulusal halk ayaklanmasına doğru gidiyor. Ulusal hareketin kazandığı bu yeni boyut, beraberinde baskının şiddetlenmesini, yani kitle katliamlarını (Vedat Aydın'ın cenaze töreninde olduğu gibi) gündeme getireceği gibi, ulusal hareketin, askeri örgütlenmeler dışındaki örgütlenmelere ağırlık vermesini de zorlayacaktır. Öte yandan, devlet tükenen şiddet politikasını devam ettirmede diretse bile, içinde bulunduğu çıkmazın sonucu olarak, sistem içi "çözüm"lere de kapıyı aralamak mecburiyetinde kalacaktır. Zira devletin, Kürt sorunun köktenci çözmek isteyen güçlere

karşı, onları dışalamak için başvurabileceği başka bir yol yoktur. Bugün Kürt sorununu, Türkiye'de köktenci çözüme kavuşturmak isteyen güçlerin başında, mücadelesi ile örgütlenmesi ile vs. vs. PKK gelmekte. PKK, giderek yaygın bir halk hareketine dönüşen ulusal uyanmanın motorudur. Kitle hareketi ile PKK artık etle kemik gibidir. Birbirinden ayrı düşünemez. Dolayısı ile bu bakımdan PKK önderliğinin, devletin bir zorunluluk olarak aralayacağı düzen içi çözüm önerilerine nasıl yaklaşıacağı, halk hareketinin ilerde alacağı boyutları belirleyecektir. Kitle hareketleri yıllarca hep aynı tempoyla devam etmez. Hareketin devamı hedef ve başarılarla orantılı olur. Kürdistan'da hareketin bu aşamaya gelmesi ve halen yükselmeye devam ediyor olması, yıllarca inkar edilen Kürt insanın kimliğini kazanma hedefi ile bağlantılıdır. Bu güne kadar ki mücadele, akıtılan kan, verilen şehit, bireyde inkar edilen ulusal kimliğe sahip çıkma dürtüsünü geliştirmiştir. Bu mücadele başarılı da olmuştur. Devletin, Kürtlerin varlığını reddeden inkarcı politikası tükenmiştir. Gerilemek zorunda kalmıştır. Devlet, Kürtlerin varlığını kabul etmeyle tükürdüğünü yalamıştır. İşte bu kitleler açısından somut, elle tutulur, gözle görülür bir gelişmedir. Verilen mücadele ile birey üzerindeki miskinliği atmış "sen kimsin?" sorusuna artık kendisi açısından cevap verebilecek duruma gelmiştir. İşte bugün orada kitleleri harekete geçiren ve bir halk ayaklanmasına doğru çöştüran temel neden budur.

Fakat bu temel olgu, Kürt sorununu kökten çözüme götürmeye yetmez! İnsanların ulusal kimliklerine sahip çıkmak istemeleri belki devletleşmeye doğru ilerleyen yolda kaçınılmaz bir ön şarttır, ama tek ve yeterli şart değildir. Bireyin kendi kimliğine sahip çıkma bilinci ile devlet kurup, ona sahip çıkma bilinci karıştırılmamalı. Eğer abartmasız, ön yargısız değerlendirirsek; kahramanca serhıldanları yaratan Kürt kitlelerin kimliklerini elde etmek için harcadıkları bu eforu bağımsız ulusal devlet için de harcayacaklarına inanmak güçtür. Nitekim devlet de, politikasını bu olgu üzerinde yoğunlaştırmaya çalışmaktadır. Cumhurbaşkanı Özal'ın 14 Ekim 1991 tarihli *Der Spiegel* dergisine verdiği demeç tam da bu konuya değiniyor. Özel şöyle demektedir: "Eğer bugün bir halk oylaması yapılsa, Kürtlerin yüzde 60, 70 belki de 80'i Türkiye ile birlikten yanadır." Bunun üzerine *Der Spiegel* ikinci soruyu yöneltiyor: "O halde neden bir referandum yapıp sorunu halletmiyorsunuz?" Cevap: "Neden terö-

ristlerin isteğine boyun eğelim; halk tarafından hiç böyle bir istek yok." Şüphesiz "teröristler" burada işin bahanesidir. Hiç bir burjuva politikacısından, Finlandiya örneğindeki Leninist tavrı bekleyemeyiz. Onun için cesaret ve yürek gerekir. Öyle ya; ya sandıktan ayrılık çıkarsa, ki bu ihtimal bugünün koşulları için oldukça güçlüdür. Yükselme devresini yaşayan halk hareketinin psikolojisi bugün bir referandum yapılsa özgür ajitasyon ve propaganda hakkı tanınsa, büyük ihtimalle sandıktan "ayrılık" çıkacaktır. Kültürel bazı hakların verilmesi, bireyin Kürt kimliğine sahip çıkabilmesinin sağlanması gibi yöntemlerle, halk hareketi, denetim altına alındıktan sonra, ayrılma isteminin kitlelerde en zayıf olduğu bir anda belki göstermelik bir referandum yapılır. Özal, reel bir politikacı. Devletin eski dogmalarına, koşulların da zorlamasıyla pek aldırış etmiyor. Bu yönüyle, hakim sınıfların yeni politik ekolünün, Amerikan pragmatizminin başını çekiyor. "Bir koyup yirmi alma" hesapları tutmasa da, *Der Spiegel* dergisine verdiği demeçte "damarlarımda Kürt kanı da var" diyebiliyor. Pragmatizmin sağ solu belli olmaz. Pragmatizmin değişmeyen ebedi dogmacı da çıkar ve faydadır. Özal'la ve dünyadaki son alt üst oluşlarla beraber devlet politikasında kök salmaya başlayan bu yaklaşım, Özal'ın gidiciliğine ve kalıcılığına bağlı olarak etkisini kaybeder mi, kaybetmez mi bir soru işareti. Fakat öyle ya da böyle, devletin şimdiye kadar ki, Kürtlerin varlığını reddeden inkarcı geleneksel politikası artık iflas etmiştir. Devlet her halükarda Kürt sorununa ilişkin yeni bir politika belirlemekle karşı karşıyadır. Çünkü inkarcılık artık sökmüyor. Burjuva egemen sınıf partilerinin son bir kaç yıldır hazırlamaya çalıştıkları raporlar da bunu zaten gösteriyor. Üretilmeye çalışılan yeni politikanın, Kürt sorunun köktenci değil, düzen içi çözümler aradığı bellidir. Bu politikanın genel çerçevesi de üç aşağı beş yukarı ortaya çıkmış bulunuyor: Kısmi kültürel haklar. Bunun ilk adımları da zaten engellenemeyen olgulara uygulanan ceza-i hükümlerin -dil sorununda olduğu gibi- kaldırılması oldu. Kaldırılmasa sanki ne alacaktı. Milyonlarca Kürtçe konuşan insana ceza kesilip hapse mi atacaklardı sanki? Hayır. Ama kanunun kaldırılması politik anlamda devletin geri adım atması demekti. Bu kendiliğinden olmadı ve mücadele olmasaydı yasak kalmaya devam edecekti. Bu anlamda, yasağın kalkması sembolik de olsa, geriye doğru adımların atılmasının başlangıç işaretidir. Yetmiş yıllık inkar politikasına alışanların midesine otur-

sa da, mücadele bunu sağlamıştır. Eski politika yenilmiştir. Halk hareketi yükseldikçe de geriye doğru adımlar sıklaşacaktır. Bunları akılda tutmak, somut politika açısından ve toplumsal ilerleme açısından önemlerini küçümsememek kaydıyla, soruna köklü çözüm getiremeyeceğini de burada vurgulayalım. Çünkü nihayetinde bütün varyasyonların içinde hareket ettiği çerçeve mevcut düzen içi bir çerçevedir. Bu da baskı ve eşitsizlik üzerine kurulu zoraki bir çerçevedir.

Devlet istese de istemese de çözümsüz çözümlere başvurmak zorundadır.

Devletin görünürdeki taktikleri

a) Böl ve yönet; Devlet, özellikle Güney Kürdistan ulusal güçleriyle yakın ilişkiler geliştirmek istiyor. Bunu yaparkenki amacı güneyde bir Kürt devletinin, hatta otonominin tahsis edilmesini, kendisi açısından emsal teşkil edeceğinden engellemek, hareketi mümkün olduğunca denetim altında tutmak; ikincisi, ekonomik kazanımlar sağlamak, üçüncüsü ise; Güney Kürdistan ulusal hareketlerini PKK'ya karşı harekete geçirip Kürt hareketini bölmeyi düşünüyor. Cumhurbaşkanlığı düzeyinde sürdürülen ilişkilerin, başka bir anlamı yoktur. Kendi devlet sınırları dahilinde Kürtlerin varlığına bile tahammül edemeyenlerin, Güney Kürdistan'daki örgüt liderleriyle sık sık görüşmeleri bundandır. Bir zamanlar İran'ın yürüttüğü politikayı, bugün Türkiye üstleniyor. Ama bu uğraşlar boşunadır. Artık Kürt halkının bilincinde, Türkiye de Irak ve İran'a benzemiyor. Artık Kürt halkının bilincinde sığrama olmuştur. Buradaki örgütler, feodal aşiretlere değil, geniş halk yığınlarına dayanan ve daha modern örgütlerdir. Kısacası, köprünün altından çok su geçmiştir. Feodal aşiret çatışması yaratarak, hareketi bölmeye artık güç yetmez. Bu bakımdan Talabani ve Barzani'nin diplomatik ilişkiler gereği Türkiye ile sürdürdükleri görüşmeler, Kuzey Kürdistan'ındaki ulusal hareket için bir şekilde yaratmıyor. Zaten bu örgütlerin burada etkinlikleri de yoktur. Kürdistan'ın en büyük parçası olan Kuzey Kürdistan'ını karşılarına almaları reel olmayacaktır. PKK'yı, Güney Kürdistan'da sınırlamaya ise güçleri yetmez. Türkiye'nin PKK peşmergelerini takip ediyoruz bahanesi ile peş peşe düzenlediği askeri saldırılarda köyleri bombalayıp, sivil halkı Saddamvari katletmesi ise, bu örgütlerin tabanında Türkiye'ye karşı haklı bir kin ve nefreti, PKK'ya karşı da sempatiyi geliştiriyor.

Bu durum beraberinde örgüt liderlerinin de tavır belirlemesine yol açıyor.

Barzani'nin Türkiye'nin Güney Kürdistan'a saldırısına karşı tavrı tam da bu yöndedir. İki örnek aktaralım:

KDP lideri Mesut Barzani, Türkiye'nin 11-12 Ekim 1991 tarihli saldırısını protesto eden bir bildiri yayınladı. Bildiride şunlar söylenmektedir;

"Türk uçakları 11 ve 12.10.1991 günleri PKK'yi bombalıyoruz adı altında bizim köylerimizi bombalamaya başladı. Bombalanan yerlerde altında bizim köylerimizi bombalamaya başladı. Bombalanan yerlerde hiçbir PKK'li yoktu. Bizim PKK ile hiçbir siyasi ilişkimiz yok. Bunlar bilindiği halde, anlamsız ve planlı olarak köylerimiz bombardıman altında kaldı. Türkiye, komşuluk ilişkilerini bilmiyor. Eğer bunu bilseydi, bir ülkenin, diğer bir ülkenin iç işlerine karışma yetkisi bulunmadığını da idrak ederdi. Türkiye bizim dostumuz değildir. Biz Türkiye ile dost olamayız."(.....) "Türkiye bir daha böyle bir harekatta bulunursa, peşmegelerimizi Türk topraklarına göndeririz. Birleşmiş Milletler gelsin bombalanan yerleri görsün. Bu düşmanlık mı değil mi karar versin."

Barzani'nin daha önceki askeri saldırıya ilişkin tavrı da bu yönde olmuştu. Mesut Barzani ile Sordat'ta görüşen Çakan, şunları aktarıyor; "Mesut Barzani 'Türk Silahlı Kuvvetleri bir daha sınır ötesi hareket yaparsa, karşısında bizi bulur. (.....) Bu hareketin hedef aldığı saha Saddam'ın toprakları değildir. Kürdistan'a ait, Kürt halkının yaşadığı topraklardır. Dolayısıyla Kürdistan toprakları ihlal edilmektedir. Buna göz yumamayız. (.....) Bu harekatta hiç bir PKK'li öldürülmemiştir. Ama, 60 kadar sivil Kürt hayatından olmuştur'..."

b) Şiddet; Devletin şimdiye kadar uyguladığı şiddet politikası iflas etmiştir. Ne Kürtler yok edilmiş, ne de Kürtlerdeki ulusal uyanış engellenbilmiştir. Tersine çok daha güçlü bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ama devlet daha bunu bile kabul etmek niyetinde değildir. Devlet yetkililerinin cevaplarına bakın; Özal'ın başka bir demeci; "....Bombalama operasyonlarına devam edeceğiz. Bu ister bizim, ister Irak sınırları içinde olsun bombalamalar sürecektir." (4)

Recep Ergun(emekli orgeneral); "Sıkıyönetim ilan edilsin, Kuzey Irak bombalansın".

Faruk Şükan(eski içişleri bakanı); "Milli brifing ve sınır ötesi hareket yapılсын".

Faruk Güventürk (Eski kolordu komutanı); "hava desteğinde komando hareketi yapılсын".

Sezai Orkunt (emekli amiral); "kuvvetli istihbarat ve sınır ötesi hareket".

Zahit Atakan (emekli oramiral, eski deniz kuvvetleri komutanı); "ani mukabele gücü ve sınır ötesi hareket".

İrfan Özaydınlı (emekli orgeneral ve eski içişleri bakanı); "istihbarat ağı kurulmalı, harekete geçilmeli".

Bunlar sadece birkaç örnek. Ama bunlardan da anlaşılıyor ki devlet şiddeti kesmekten, yüzlerce permergenin ve mehmetçiğin kanını akıtmaktan vazgeçmeyecek.

c)Kasıtlı Yalan Haber; PKK-IRAK-ABD ilişkileri üzerine iddialar; Amerikan kaynaklarının iddiaları.

1) *New York Times*; 23 Ekim 91 tarihli *Milliyet* gazetesinin aktarmalarına göre *New York Times*'in yayınladığı bir makalede PKK'yı Irak'ın desteklediğine yer veriyor. (Silopi çıkışı ve Chris Hedgers imzalı) haberde, gazete iddialarını bazı Irak'lı Kürt liderlerle yaptığı görüşmelere dayandırıyor. Yapılan yardımlar arasında top ve uçak-savarlar da bulunuyormuş. Irak bu yolla Türkiye'nin Körfez Savaşı esnasındaki tutumundan dolayı Türkiye'den intikam almayı amaçlıyormuş.

2) *Amerikan Haber Ajansı (AP)*; PKK ile ilgili bir yorum haber yayınlar. Bu haberde Dışişleri Bakanı Sefa Giray'ın PKK'nin elinde ağır silahların olduğu, bu silahların ise Irak'tan sağlandığı ancak Irak'a resmi bir şikayette bulunmak için ellerinde yeterli delil bulunmadığına yer verilir.

3) 3 Ekim 1991 tarihli *Milliyet*; Irak'ın Ankara Büyükelçisi ile söyleşi; Dahham Mucvil El Tikriti, PKK'nın arkasında ABD'nin olduğunu ileri sürüyor ve "Amerika PKK'yı açıkça destekliyor" diyor. Tikriti, sınır ötesi saldırıyı da protesto ediyor. Tikriti, "Irak PKK'yi destekliyor" görüşünün yanlış olduğunu vurguladıktan sonra, şöyle sürdürüyor: "BizPKK'ya destek vermiyoruz. Hem sonra PKK'yı o bölgeye biz getirmedik ki. Burada soruna geniş anlamda ve mantıklı olarak bakmak lazım. Eğer Amerika, Kuzey Irak'a müdahale etmeseydi bugün Kuzey Irak'ta PKK olmazdı."

Evet, 36. paralelden yukarısı için herkesin hesabı muhtelif ve taktığı de buna uygun. Cephe-ler, önümüzdeki günlerde daha da çeşitlenecek ve çatışmalar şiddetlenecek gibi. ■

Üç alanda birlik şart

Bugün izlenmesi gereken politika, işçi sınıfının sendikal birliğine ağırlık vermek, Türk-İş'i devlet sendikası olmaktan çıkarıp, işçi kontrolüne almak ve hedef kitlesel sınıf sendikasına ulaşmaktır. DİSK ve bağımsız sendikalara düşen görev Türk-İş'teki işçilerle birleşerek bu hedefe ulaşmayı kolaylaştırmak, ve buna çalışmak olmalıdır.

İŞÇİ SERVİSİ/

DİSK, yeniden açıldı. Konfederasyonun kapısına kilit vurup vurup mallarını kayyumların eline bırakan davanın düşmesinden sonra, DİSK yöneticileri, Devrimci İşçi Konfederasyonunun yeniden açılacağını ve örgütleneceğini ilan etti. DİSK'in yeniden bağımsız örgütlenme kararı devrimci çevrede farklı tepkilerle karşılandı. DİSK'in bağımsız örgütlenmesini; işçi hareketinin sınıf sendikacılığının örgütlenmesi için yeni bir fırsat olarak benimseyip destekleyenler seslerini yükselttiler. Ayrıca, DİSK ve Türk-İş arasında nitel bir fark görmeyen ve bundan hareketle eski konfederasyonun örgütlenmesine kayıtsız kalarak tavır almayanlar veya alamayanlar da var..

DİSK'in yeniden örgütlenmesi, sınıfın sendikal örgütlenmesini derinden etkileyecek önemde bir sorundur. Sendikal sorunu, işçi sınıfının nihai kurtuluşuna bağlı olarak ele alan Komünar hareketin, bu somut ve önemli konudaki tavrıyla birlikte, temel ve dönemsel (stratejik ve taktik) siyasetleri üzerinde duracağız. Temel ve dönemsel politikaların doğru belirlenmesi ve kavranması, işçi hareketinin gelecekteki başarısı için önemlidir.

İşçi sınıfı kaybettiği mevzileri, mücadeleyle yeniden kazanıyor

Büyük sermaye, 12 Eylül askeri darbesiyle işçi sınıfına yıllarca biriktirdiği kinle saldırdı. Silah zoruyla grev ve örgütlenme hakkını gaspetti, DİSK'i kapattı, grevleri yasakladı, sömürüyü

ağırlaştırarak ağır yaşam koşullarına mahkum etti. Yine onlar, işçi sınıfının ensesine dayadıkları silahlarla yeni anayasal ve yasal düzenlemeler yaptılar! Baskı altında ve ağır koşullarda mücadelesini yürüten işçi sınıfı, adım adım kaybettiklerini geri almayı başardı. DİSK üzerindeki yasağın kalkması bu zorlu ve uzun mücadeleyle kazanılmıştır. Kavranması gereken nokta budur. İşçi sınıfımız, en sıradan, en geri mücadele yöntemleriyle adım adım ilerleyerek, Zonguldak başkaldırışına ve genel grev düzeyine ulaştı. Silah zoruyla yapılan yasalar artık uygulanamaz haldedir.

DİSK, Türkiye proletaryasının egemenlerle dışı dışı mücadele içinde yarattığı bir mevziydi. Sermayenin 12 Eylül'le DİSK'e bu derece kinle saldırmasının nedeniydi bu, ve asıl hedef işçi sınıfı ve onun örgütlü kesimiydi.

DİSK'in yasaklanması örgütlü mücadelesine vurulmuş bir darbe olarak dururken, işçilerin ve devrimcilerin bu yasaklamaya karşı mücadele etmeleri haklı ve gerekliydi: DİSK üzerindeki yasaklamanın kaldırılması için mücadele etmek, sınıfın egemenler karşısında gapedilen hakkına sahip çıkma sorunuuydu. DİSK'in açılması mücadelesi bu bakımdan gerekli ve zorunluydu. Geldiğimiz noktada bu mücadele başarıyla sonuçlanmıştır. Yeni sorun, DİSK'i kapatma kararı verenlerin mahkumiyeti anlamına gelen bu başarıdan sonra ne yapılacağıdır. Geline yer bir bakıma yeni yol ayırmıdır. Ne yapılmalı? DİSK yönetiminin son kararını destekleyip, Konfederasyonu eski durumuna getirmek için yeniden örgütlenmek gerektiğini onaylamak mı gerekir? Hayır, bu yanlış olur. DİSK'in özgürlü-

ğüne kavuşması için mücadele etmek gerekli ve doğrudur. Bu başarı kazanıldıktan sonra, işçi sınıfının sınıf çıkarlarını gözetmeden, işçilerin on yıllık örgütlenme çabalarını, ve burda ulaştıkları başarıları, kısacası sendikal hareketteki son durumu değerlendirmeden reformist sendika önderlerinin ihtiyaçlarına göre politika belirlenmez. Sınıf bilinçli proleterlerin, sınıfının nihai kurtuluşuna bağlanmamış, ona ters düşen bir politikayı onaylaması düşünülemez. Dönemsel politikayı temel politika ile bağ içinde ele almak, politik bütünlük ve sürekliliği sağlamada belirleyici olandır.

Komünarlar, DİSK üzerindeki yasaklamanın kaldırılması ve mali birikimlerinin geri alınması mücadelesini desteklerken, ayrı sendikal örgütlenme ile yeniden örgütlenmesini, işçi sınıfının çıkarlarına aykırı olarak görmekte ve karşı çıkmaktadır.

DİSK'in yeniden örgütlenmesi işçi hareketini böylece örgütlenmede ve mücadelede geriye çekecektir. Aradan geçen on yıllık dönem işçi sınıfını siyasi açıdan olgunlaştırdı, sendikal açıdan birleştirdi ve mücadeleciliğinde bilinçli bir kararlılığa ulaştırdı. Bu gelişmeyi hesaba katmadan DİSK'in yeniden örgütlenmesini savunmak işçi sınıfının birliğine ve mücadelesine saldırdır. İşçi sınıfımızın, sendikal ve örgütlenme sorunu elbette mevcuttur. Ancak bu sorunlar, yeni bir DİSK ile çözümlenmez.

İşçi hareketinin karşısına DİSK'i alkışlayıp çözüm olarak çıkaranlar ya da tarafsız görünenler, sınıfın sorunlarını çözmek için devrimci alternatifler yerine, reformist sendikacıların kendi çıkarlarından ilerisini gözetmeyen politikalarına tabi olmaları anlamına gelir. Sınıfın önderliğine soyunanlar reformist sendikacıların ardına dizilmektedir.

Bu konuda görüşlerimizin ayrıntılarını açıklamadan önce, Marksist-leninist'lerin işçi sınıfının birliğine yaklaşımlarını açıklamak, sorunun kavranması açısından daha yararlı olacaktır.

Üç alanda birlik

Üç alanda birlik politikası, Marksist-leninist'lerin büyük önem verdikleri temel (stratejik) politikalarıdır. Bu, öncünün birliği, sınıfın birliği ve halkın birliğidir. Bunların her biri kendisine özgü gelişme süreci izleyerek gerçek halini alırlar. Akıldan çıkarılmaması gereken bu "üç alanda birlik" anlayışı geçici dönemlere ait taktik

politika değil, diğer eylem birlikleri ve geçici ittifakların üzerinde yükseldikleri; yığınların devrimci örgütlenmesinde ve seferber edilişinde başarının merkezimi ve esasını oluşturan ilkesel politikalar oluşudur. Ve bu birlikler devrimin hazırlanmasında, zaferinden sonra ve sosyalizmde giderek önem kazanacak olan stratejik öneme sahip birliklerdir. Temel olma özelliği ve farklılığı bu niteliğinden gelmektedir. (1)

Türkiye devrimci hareketi bu temel politikaları sözde kabul etmesine rağmen, pratikte buna uygun hareket etmemektedir. Halkın, işçi sınıfının ve öncünün birliğini dinamitleyen anlayışlar ve uygulamalar düzeltileceğine teorikleştirilmekte, döneme ilişkin somut politikalara gelince hataların aşılmadığı pörülmecektir. Gelecek açısından umut verici bazı gelişmeler olmasına rağmen, belirleyici olan kavrayışsızların devam etmesidir. Devrimci hareketin bu yetersizliği üzerinde durmak bu yazının çerçevesini aşacağı için sorunu, "sınıfın birliği" yanı sıra değinip doğru anlayışın kavranmasına çalışacağız.

İşçi sınıfının birliği

İşçi sınıfının birliği, *siyasal* ve *sendikal* olmak üzere iki anlandaki birliğini kapsar. Bu birliğin yönlendirici olanı siyasal birliktir.

Sınıfın siyasi birliği, işçilerin sınıf çıkarlarının bilincine ulaşması, burjuvaziyle bağlarını koparması ve öncünün etrafında birleşmesinde ifadesini bulur. Birliğini sağlamış bir öncü ancak, sermayeye karşı işçi yığınlarını birleştirip iktidara yönlendirilebilir. İşçi sınıfının siyasi birliğinin doruk noktası, *her ülkede* bir tek parti içinde örgütlenmedir. Birliğini sağlayamamış bir öncüden, sınıfı ve halkı, birleştirmesi beklenemez. Uluslararası proletaryanın sınıf çıkarlarını politikasının merkezine koyan öncü güçler, bölünmenin giderilmesinde ve birliğin korunmasında tarihsel sorumluluk altındadır.

Sınıfın siyasal olarak kazanılmasında ve burjuvaziye karşı mevzilendirilmesinde belirleyici rol, öncü komünist partisinindir. İşçi sınıfının kapitalizme karşı birliği, sabırlı ve sistemli politik çalışmayla sağlayacak parti, işçi yığınlarının bulundukları alana yönelecektir. Bu alanın başında sendikalar gelir. İşçi sınıfı içindeki çalışmanın temel alanı sendikalardır ve komünist parti gücünün esasını buradan alır.

İşçi sınıfının sendikal birliği, sermayeye karşı mücadelenin örgütlenmesi ve geliştirilmesinde

İşçi sınıfının birliği, siyasal ve sendikal olmak üzere iki anlamdaki birliği kapsar. Bu birliğin yönlendirici olanı siyasal birliktir.

önemli bir yere sahiptir. "Birlik" proletaryanın en büyük silahıdır. Birleşik sermaye düzenine karşı örgütsel birliğini sağlamak zorunda olan işçi sınıfı ancak güçlü ve birleşmiş sendika örgütlenmesi aracılığıyla gücünü birleştirebilir, halk yığınlarını etkileyip safına çekebilir ve komprador kapitalist düzene karşı topyekün saldırıya geçebilir. Sendikal birlik, işçi yığınlarının burjuvazinin siyasi etkinliğinden kurtarmak, eylem birliğini sağlamanın ve iktidara yöneltmenin aracı olarak önemlidir.

Burjuvazinin, proleter safları sürekli bölmesi ve etkinliğini zayıflatması kontrolün altında tutma çabası da ancak böyle boşa çıkarılabilir.

Ulusal ve uluslararası sendikaların birliği konusundaki temel politikamız aynı zamanda evrensel geçerliliğe sahiptir. Komüntern 7. Dünya Kongresi'ne sunduğu raporda Dimitrov yoldaş, sendikaların birliği üzerine şu temel formülasyonda bulunur.

"Her ülkede ve uluslararası düzeyde sendika birliğinin yeniden kurulmasına kesinlikle taraftarız.

"Her sanayi kolunda bir tek sendikaya taraftarız. Her ülkede bir tek sendika federasyonunun taraftarız.

"Sanayi dallarına göre düzenlenmiş tek tek ulusla-

rarası sendika federasyonlarına taraftarız.

"Sınıf kavgasına dayanan birtek sendika enternasyonalin de ısrar ediyoruz," (2)

İşçi sınıfının birliği konusunda temel ilkelerimiz bunlardır. Komünistlerin ve devrimcilerin farklı fikirlerini açıklayabildikleri sendikal demokrasi teme-

linde yükselen birleşik sendikal örgütlenme, sınıfın mücadelesinin çıkarlarına en uygun olandır. Sendika yönetiminde reformistlerin hakimiyeti ve kısa dönemde değişiklik umudunun bulunmaması, anti-demokratik uygulamalar ve devrimci işçinin tasfiyesiyle birleşince, bunu yeni bir "kızıl sendika" kurmanın gerekçesi haline getiren kolaycı anlayışlar, işçi hareketine zarar vermiştir. Burjuva reformizminin sendikal hareket üzerinde köklü etkinliği sabırlı ve etkin bir mücadeleyle yıkmak mümkündür. Sendika yönetimini ele geçirmek sendikal mücadele de hedefimizdir ama herşey değildir. Marksist devrimcilerin, sendikacılığı meslek edinen yöneticilerden farklılığı buradadır: Yönetim araçtır, yığınları kazanmak amaçtır! Yönetime alışmış sendika bürokratları, bulundukları mevkiileri kaybetmemek için yönetime bütün güçleriyle sarılmaktadırlar. İşçi hareketindeki bölünmeler de, yönetimi kaybetmiş ya da yönetime gelemeyen bu bürokratların payı büyüktür. İşçi hareketindeki bu eğilimlere karşı çıkıp mücadele ederken, yönetimdeki bürokratik gaspa karşı sabırla çalışarak işçi yığınlarını harekete geçirmeye, tabanı kazanmaya dayanarak güç toplayarak ilerlemek önemlidir. İşçi yığınlarının kazanıldığı yerde yönetim sorunun çözülmüş sayabiliriz. Zor ama belirleyici olan çalışmalardan kaçıp kolayından "kızıl sendika"lar kurma eğilimlerinin hala yaşadığı günümüzde, sendikal birliğe soldan gelen

tehlike olarak varlığını hala koruyor.

Aslında henüz devrimini yapmamış ülkelerde "kızıl sendika" sorunu tartışma götürür bir sorundur. Daraltıcı etkisi nedeniyle "kızıl sendikacılık" yerine "sınıf sendikacılığı" yaratma esas alınmalıdır. Söylece düşülen bazı hatalarda engellenmiş olur.

12 Eylül öncesi, devrimci hareket safında "kızıl sendikacılık" adına yaratılan örgüt sendikaları olumsuz deneyinden ders çıkaranlar olduğu gibi, bundan öğrenemeyen ve hala sınıfı kazanma yerine örgüt sendikacılığıyla kendilerini yığınlardan soyutlayanlar ya da geniş yığınları burjuvazinin etkisine terkedenler var. 1980 öncesi, devrimci örgütlerin kurdukları veya ele geçirdikten hemen sonra kapısına tabelalarını astıkları ve adına "kızıl" dedikleri küçük sendikalar yaratma (DİSK'in devrimci işçilere karşı izlediği düşmanca tutum ve anti-demokratik uygulamalarla körüklediği) anlayışının, sınıf mücadelesinin temel çıkarlarına ters düştüğünü görüp, sendikal birliğin önemine uygun politikalar izleyebilmeleridir. DİSK'in yönetiminin yeniden örgütlenme girişimine karşı alınacak tavır bu bakımdan önemlidir.

İşçi sınıfının birliği ve taktik politika

Evet biz işçi sınıfının sendikal birliğinden yanayız, temel politikamızdır bu. Birlik için mücadele önemlidir ancak sınıf mücadelesinin gerçeklerini gözardı etme ham kafalılığına da düşmemek gerekir. (3) İki çizgi mücadelesi sendika içinde en açık ve şiddetli biçimiyle devam eder. Burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki ideolojik ve politik etkinliği, sendika yönetimine yansır. İşçi aristokrasiyle birleşmiş burjuvazi, sendika yönetimini ve kontrolünü kaybetmemek için her türlü hile ve entrikaya baş vuracaktır. İşçi çoğunluğunun iradesi sendika yönetimine aktarılamadığı koşullarda, "ne olursa olsun birlik" politikası, işçi hareketinin gelişmesini engeller.

İşçi sınıfının birliğine ve gerçek sendikal birliğe giden yol farklılaşmıştır. Birliği savunuyoruz ve istiyoruz, ancak birliğe giden yol bazen ayrıktan geçiyor. Son çare olarak ayrılık kendisini dayattığında bunu kararlı şekilde uygulamak, birlik anlayışıyla çelişmez. Bu birliğe varacak olan, başka ifadeyle doğru bir hedefe yönelmiş bir taktik sapmadır.

Taktik ve strateji arasındaki bu göreceli çelişme çoğu zaman demagojinin vesilesi olmuş-

tur. Bunda dikkat edilmesi gereken, sendikal ayrılık işçi kitleleri adına değil geniş işçi yığınlarıyla birlikte ve ancak bütün yollar denedikten sonra baş vuralacak yol haline gelebilir. Geniş yığınları burjuvazinin eline teslim edip küçük bir bölümle başvurulacak ayrılmalar hep hüsrarla sonuçlanmıştır. İşçi yığınları kendi tecrübeleriyle eğitip sendika yönetimine ağırlıklarını koymaya yöneltmek bir bilinç düzeyine çıkarıldıktan sonra, taktik politikanın isabetli ve bilinç tespiti kolaydır. İzlenecek dönemsel siyaseti temel olanla uyum içinde ve ona varacak biçimde belirlemek gerekir. Somut durumun doğru değerlendirmekse temel yönelimi gözönünde tutmak. DİSK yönetiminin kararına, işçi hareketinin içinde bulunduğu gelişme durumunu ve ihtiyaçlarını hesaba katmadan yaklaşmak hatalı kararlara sürüklüyor. DİSK'in yeniden açılmasını gerekli kılan şartlar mevcut mudur?

DİSK'in yeniden örgütlenmesi

DİSK üzerindeki yasağın kaldırılması ve mallarının iadesini sağlamaya yönelik mücadelenin haklılığına desteklenmesinin doğruluğuna yukarıda işaret ettik. Bundan sonraki gelişmeleri, işçi sınıfımızın sendikal örgütlenme sorununa bağlı olarak ele almamız gerekir. DİSK'in askeri darbe tarafından yasaklanmış olması, ona kendiliğinden yeniden örgütlenme hakkı doğurmaz. Bu hak işçi çıkarlarını doğrudan ilgilendirir ve sorun işçi örgütlenmesinin ulaştığı noktada ele alınmak zorundadır.

DİSK, Amerikan sendikacılığına karşı tabandan gelen bir isyanın ifadesidir. Gelişme sürecine baktığımızda işçi sınıfımızın devrimci düşüncelerle ve sosyalizmle tanışmasında önemli bir işlev gördü. İşçi sınıfının ileri kesimlerini bünyesinde toplayarak düzene muhalif özelliğiyle işçileri biçimlendirdi. Ancak yönetimini gaspeden revizyonist önderlik devrimci işçilere ve sendikalara karşı girdiği tasfiyeciliğiyle, Türk-İş yöneticileri gibi işçi düşmanı bir tutuma girdi. İşçi çıkarlarının temsil edilmediği DİSK yönetimi işverenlerle girdikleri işbirliği sonucu pek çok devrimci işçiyi işten attırmış, toplu sözleşmelerde işçileri satmıştı. 80 öncesi dönem DİSK işçi sınıfı açısından ileri bir sendikal örgütlenme dönemini bitirmiş ve Türk-İş gibi işçi sınıfının siyasal gelişmesi ve mücadelesi önünde engel durumuna gelmeye başlamıştı. Bugün DİSK'i allayıp pullayanlar, geçmiş, uygulamaları bir kenara bırakıyorlar.

Eylül darbesinin DİSK'i kapatmasından sonra, devrimci işçiler Türk-İş'e bağlı sendikalarda örgütlendiler. On yılı aşkın süre içinde, işten atma ve baskılarla karşı karşıya kalmalarına rağmen yürüttükleri çalışmalarla önemli başarılar elde ettiler. Türk-İş'in rengi önemli ölçüde değişmeye başlamıştır ve DİSK'ten gelen işçiler bu değişimin motor gücünü teşkil ediyorlar. Amerikancı sendikacılık modeli çöküş içine girmiştir ve Türk-İş yönetimi, tabandan gelen basınçla tarihinin en ileri kararlarını alıyor. İşçi sınıfı, grev ve direnişiyile büyük kazanımlar elde ederek başarılı bir sınav veriyor. Bahar fırtınalarında reformist DİSK önderliğinin eksikliği hiç hissedilmedi. İşçi hareketi reformist nitelikli DİSK'i aştı. Tabandan yükselen işçi dalgası, Türk-İş yönetimine damgasını vurmaya ve düzenin çömezlerini başlarından atmaya yöneldi. Sınıf sendikasına sahip çıkmak istemektedir. Kavranmayan diğer bir nokta ise Türk-İş'in işçinin örgütü olduğudur. Şevket Yılmaz ve diğer satılmışlara bakıp Türk-İş'i burjuvaziye bırakmak işçilerin bakış açısı değildir. DİSK tellalığına çıkan bazı keskin devrimcilerin, gözü kapalı ve ne istediğinden haberi olmayan şaşkın ve öfkeli çıkışları, işçi gerçeğini göremiyor ve Şevket Yılmaz'ı gösterip Türk-İş'in bütününe hedef tahtasına koyuyorlar. DİSK'i olduğundan farklı göstermek işçi davasına zarar verir. DİSK'i ilerici ve devrimci kılan yönetimi değil, tabanındaki işçilerdi, aynı işçi bugün Türk-İş içinde etkinlik gösteriyor.

DİSK'in yeniden örgütlenmesi işçi sınıfına hizmet etmiyor. Türk-İş'de bulunan ileri işçileri, hem de önemli mevziler kazandıktan sonra DİSK'e çekmek işçi sınıfı çıkarlarıyla nasıl bağdaştırılabilir! Türk-İş yönetiminin tabandan gelen dalgayı nasıl berteraf edeceğini çaresizlik içinde düşündüğü dönemde, ileri işçileri DİSK'e çekme, devlet sendikacılığına, Şevket Yılmaz'a ve TİSK'e yapılmış en büyük yardım olacaktır. TİSK genel başkanı Refik Baydur'un DİSK'in açılma girişimine destek vermesi önemlidir. Baydur, "Türkiye'de sendikal rekabete ihtiyaç olduğu"nu söylerken kendi çıkarlarına uygun olanı söylemektedir. Devlet, TİSK ve kaşarlanmış sendika patronları Türk-İş'i işçilere karşı nasıl koruyacaklarını düşündüklerini görmemek ya da gözlerini buna kapamak olacaktır.

Kısacası, DİSK'i örgütlenme girişimi, işçi sınıfının birliğine hizmet etmeyen ve sendikal birliği bozduğu için;

Türk-İş'de örgütlü olan geniş işçi kitlelerini

burjuvazinin kontrolüne terkedileceği ve işçilerin Türk-İş yönetimine gelme çabalarını zayıf düşürecek için;

İşçi hareketi DİSK'i astığı için; bütün bunlar DİSK yönetim kurulunun yeniden örgütlenme kararına karşı çıkmamızın sebeplerini oluşturuyor.

Bugün izlenmesi gereken politika, işçi sınıfının sendikal birliğine ağırlık vermek, Türk-İş'i devlet sendikası olmaktan çıkarıp, işçi kontrolüne almak ve hedef kitlesel sınıf sendikasına ulaşmaktır. DİSK ve bağımsız sendikalara düşen görev Türk-İş'teki işçilerle birleşerek bu hedefe ulaşmayı kolaylaştırmak, ve buna çalışmak olmalıdır.

DİSK mal varlığı ve kadrosuyla Türk-İş'le birleşme görüşmelerine başlaması, sendika içi demokrasideki tıkanma ve engellerin kaldırılmasına çalışarak devrimci muhalefete katkıda bulunmalıdır. ■

Türk-İş sınıfın sendikası olmalıdır!

DİSK ve TÜRK-İŞ birleşsin!

Yaşasın işçilerin birliği!

DİPNOTLAR

1) Proletarya önderliğinde halkın birliği, içinde bulunduğumuz demokratik-devrim sürecinde ve sosyalizmde, muhteva olarak farklılaşarak devam edecektir. Fakat özü aynı kalacaktır.

Komünarlar, "halkın birliği" (cephe) sorununu geleceğe ait bir olgu değil, bugünden inşa edilmesi gereken bir sorun olarak görmektedir. Bu stratejik ittifakın gerçekleşmesine ulaşma, bugünden pratik içinde halk güçleriyle birlikte harekete önem vererek, pratik görevler etrafında sağlanacak birliklerle hazırlanacaktır. Birleşik Kitle Örgütleri politikası, komünarların bu stratejik ittifaka ilişkin özgün bir siyasetidir. Komünarlar, 'öncünün birliği' konusunda da ciddi öneriler ve anlayışlar geliştirdi. Öncünün birliği sağlanmadan sınıfın birliğini sağlamak ve diğer sınıflara önderlik etmek hayaldir. Komünar hareketin marksist-leninist güçlere yaptığı çağrısı doğru hala geçerlidir.

2) Dimitrov, Faşizme Karşı Birleşik Cephe, Ekim yayınları, 7. Baskı, sf: 188

3) Bugün, sosyalistler ne sınıf ne de sendikalar için ciddi bir güç oluşturmuyorlar. Dönem, büyük ölçekli üretim alanlarını hedef alan işyeri komitelerini örgütlenme dönemidir. Hem de sendikalarla devrimci politikaların motoru olacak güç, devrimci ideolojisi ve politikalarla donanmış işyeri komiteleridir.

Daha güçlü katılım, daha canlı pratik

15 Eylül'deki toplantıya ilk kez katıldık katıldık ve İİKG'nin dünü ve bugünü anlamaya çalıştık. Yaklaşım ve önerilerimizi, kısaca açıklama olanağı bulduk. Sözkonusu olan, seçimlik bir olgu ve pratik değildir. Dolayısıyla, katılım ve katkının seçim süreci kadar olmaması gibi, seçimdeki tavır farklılığı bileşimden kopuşlara götürmemelidir.

İŞÇİ SERVİSİ

Hiçbir ortak çabayı küçümsemiyoruz. Başarılı olması için hiçbir katkıda bulunmadan, "ordan bir şey çıkmaz" ya da "ölü bir girişim" vb. yaklaşımları da yadsıyoruz. *İstanbul İşçi Kurultayı Girişimi* (İİKG)'nin ilk oluşumundan, bir yılı bulacak bir zamandan sonra, bugün bunları söylememiz, hiçbir gevelemeye gerek duymadan söyleyelim, bir yetersizliğimizdir. İİKG'nin başarılı bir Kurultay toplaması ve kurumlaştırması için, daha çok ve güçlü katılım gerekiyor. Bu gerekliliğin dün de farkındaydık, ama "yeterlilik" olgusu bugünkü bir gerçeğimiz.

15 Eylül'deki toplantıya ilk kez katıldık katıldık ve İİKG'nin dünü ve bugünü anlamaya çalıştık. Yaklaşım ve önerilerimizi, kısaca açıklama olanağı bulduk. Sözkonusu olan, seçimlik bir olgu ve pratik değildir. Dolayısıyla, katılım ve katkının seçim süreci kadar olmaması gibi, seçimdeki tavır farklılığı bileşimden kopuşlara götürmemelidir. Seçim sonrası, çalışmalar nasıl bir seyir izleyecek göreceğiz.

Seçimler bir dinamik olamadı

Erken genel seçim öncesine kadar, İİKG, son

birkaç ayını atalet içinde geçirmekteydi. Seçimde tavır ve çalışma, İİKG için bir dinamik olabilirdi. Hem o güne kadarki faaliyet yeniden gözden geçirilip, hem de somut bir olayda ortak tavır alınarak yürünebilir hesabı vardı.

İİKG, genel seçimlerde "Devrimci Seçim Bloku"yla ortak tavır için girişimde bulundu. İİKG, 4. bölgeden aday göstermeyi de gündemine almıştı. Ancak, İİKG içinden ortak bir görüş çıkmadı. Gerçekte böyle bir sonuç beklemek de boşunaydı. Çünkü, katıldığımız ilk toplantıda gördük ki henüz temel ilkeler bile netleşmiş değil ve her kesim, İİKG'den farklı bir şey anlıyor ve bekliyor. Açık olan şu, İİKG seçimlerde bir varlık gösteremedi ve seçim faaliyeti kendisi için bir dinamik olamadı.

Somut bir olaydaki tavır farklılığı, İİKG'nin meşruiyetini de tartışma konusu yaptı. Görüldü ki, İİKG bu kadar bir sürenin sonunda; bir yandan hala ilk toplantıdaki noktada ve öte yandan, her şeye karşın belli bir pratik sergilemeye devam ediyor. Bunun diğer anlamı şu; bileşimi oluşturanların, hem İİKG ve hem de Kurultay'dan anladığı ve beklediği farklı.

Seçimdeki iki farklı tavır şuydu:

Birincisi: Seçimlere bağımsız adaylarla ve Devrimci Seçim Bloku'nun bir bileşeni olarak katılmalıyız. Seçim çalışmalarında, sosyalizmin propaganda yapılmalı ve seçim olanaklarından Kurultay'ın kitleselleş-

mesi yönünden yararlanmalı vs.

İkincisi: Az oy prestij kaybettirir. SHP içindeki devrimci, demokrat adaylar desteklenmeli. Emperyalizm atak durumda, prestij kaybetmekte olan sosyalizmle kitlelerin karşısına çıkmak, marjinalleşmeyi getirir.

Somut bir olaydaki tavır farklılığı, İİKG'nin

Gebze'den işçiler, Tuzla Cam-İş Ambala'daki direnen sınıfdaşlarını, destek ziyaretine giderken, sorunlarının kesin çözümünü ellerinde taşıyorlardı. (Fotoğraf: Gülden DİLMAÇ)

meşruiyetini de tartışma konusu yaptı. Görüldü ki, İİKG bu kadar bir sürenin sonunda; bir yandan hala ilk toplantıdaki noktada ve öte yandan, her şeye karşın belli bir pratik sergilemeye devam ediyor. Bunun diğer anlamı şu; bileşimi oluşturanların, hem İİKG ve hem de Kurultay'dan anladığı ve beklediği farklı. Bu farklılık, daha başından beri mi vardı da sürüp geldi? ("SHP'yi destekleyelim" diyenlerin iddiası bu.) Yoksa, seçim tartışmalarıyla mı bu "çıkılmaz" a girildi. (Öbür tarafın iddiası; bir kesim seçimdeki tavır konusunda ayrı düşünce, İİKG'nin meşruluğunu tartışma konusu yaptı.) Kim haklı? Yaşanan pratiği, herkes kendi açısından koyduğu için, sürecin dışındakiler olarak, bu soruyu yanıtlamak bizim için güçleşiyor. Ancak tartışma götürmez bir gerçek var; bugünkü bileşimin ne olduğu ve neyi amaçladığı noktalarında bir anlaşmazlık var.

Kim ne demişti?

İİKG'nin ilk toplantılarında, bileşime ilişkin iki farklı yaklaşım ortaya çıkmıştı.

-Bu girişim, *bütün işçilere* açık olmalı, *bütün sınıfı* kapsamalıdır. Marjinal bir işçi çevresi olmaksızın, özellikle kaçınılmalıdır. Örneğin RP taraftarı bir işçi de katılmalıdır. (Seçimde, İİKG'nin tek vücut olarak bağımsız sosyalist adayları desteklemesini savunan kesim.)

-Bu girişim, *sınıf bilinçli, ilerici ve devrimci işçi-*

kesim.)

Fırtına buradan koptu. İkinci yaklaşım sahipleri, seçimlerde bağımsız devrimci sosyalist adayların desteklenmesini savunan birinci yaklaşım sahiplerinin, özeleştirme vermesi gerektiğini öne sürdü. Eğer, İİKG'da örneğin RP taraftarı işçiler de olmalıysa, nasıl, sosyalist adayları desteklemek gibi bir merkezi karar alınabilir ve kitle çalışması bu merkezde yürütülebilir?

Somut yaşananandan gitmek gerekirse; İstanbul'daki bir grup işçi, sınıf mücadelesindeki boşluklardan hareket etmiştir. Ne yapmıştır? "Bir araya gelelim, konuşup tartışalım" demişlerdir. Neden? Mücadeledeki boşlukların ne olduğunu, nelere ihtiyaç duyulduğunu tespit etmek için. Sınıf mücadelesinin, birincil ve ikincil mücadele ihtiyaçlarını belirlemek ve

Gerçekten de, İİKG'nin kapsamına ilişkin başından beri varolan ve çözülmemeyen farklı yaklaşımlar, seçim gibi somut bir olayda tavır belirleme aşamasında, tam anlamıyla bir handikap halini almıştı. Tarafların yaklaşımı, bu handikapın aşılmasına yönelik olmaktan ziyade, kendini haklı çıkarma yönünde oldu. Dolayısıyla, ortak bir tavır çıkmadı ve her iki kesim de kendisine göre hareket etti.

İİKG, bütün bileşimi açısından ortak bir tanımlamaya kavuşturulmadığı için, azınlık çoğunluk ilkesinin uygulanması sözkonusu olmamıştır.

lerin bir çalışması olmalıdır. Biz, teorik olarak ne söylesek de, fiili olarak sonuçta duyarlı davranacak ve çalışmalara katılacak kesim bu olacaktır. Marjinalliğin sebebi, adını dosdoğru koymuş olmak değil, çalışma anlayış ve tarzındaki yanlışlardır. (Seçimde, SHP'nin desteklenmesini savunan

Bundan sonrası için

Somut yaşanandan gitmek gerekirse; İstanbul'daki bir grup işçi, sınıf mücadelesindeki boşluklardan hareket etmiştir. Ne yapmıştır? "Bir araya gelelim, konuşup tartışalım" demişlerdir. Neden? Mücadeledeki boşlukların ne olduğunu, nelere ihtiyaç duyulduğunu tespit etmek için. Sınıf mücadelesinin, birincil ve ikincil mücadele ihtiyaçlarını belirlemek ve bunlara yönelik somut adım atmak... Ama daha başından, yani mücadeledeki boşlukların ve ihtiyaçların ne olduğu konusunda anlaşmazlığa düşülmüştür. İİKG, başlı başına bir kurumlaşma mı olmalı? Yoksa, başka kurumların önadımı yada zemini mi olmalı? Yeni bir sendikal hareket mi? Yeni bir işçi partisi zemini mi?.. Bu soruların hiçbirine net ve ortak yanıt bulunmuş değilken, kendini dayatan somut sorunda (seçimde), ortak tavır geliştirme çabası, pratik olarak yolları ayırmıştır.

Bundan sonrası için, bize göre ilk iş İİKG'nin kendisini, genel açıdan net bir tanıma ulaştırmasıdır. Ki işe yine baştan başlamak gerekecektir. Net bir kurumlaşma oluşana kadarki süreçte kendini dayatan olaylarda (seçimlerde olduğu gibi) İİKG, tavsiye kararı almakla yetinmelidir. Çünkü, kurumlaşmanın sağlanmadığı durumda merkezîyetçi bir uygulamaya gitmek, daha köklü sorunlar yaratmaktadır.

İlk sorun: İlk girişimciler, (istisnalar kaideyi bozmaz) şöyle ya da böyle örgütlü devrimci işçiler ve hatta önemli oranda, işçi olmayan devrimciler... Oysa bu tür belirlenmiş bir bileşim için temel şiar; sadece devrimci işçilerin değil, sınıfın birliği ve seferberliği olmalıdır. Bunun yolu, sarı sendikacılığa karşı durmuş, kitle sendikacılığı savunucusu doğal işçi liderleri, işyeri temsilcileri, işyeri komite üyelerinin toparlayıcı ve yönlerdiriciliğiyle, her düzeyden işçinin katılımının sağlanmasından geçer.

Görüşümüze göre, İİKG'nin ilk işlerinden biri de, özgür bir tartışma platformu/işçi kürsüsü işle-

vini yüklenmek olmalı. Yapılacak Kurultay'ın gündeminin net olarak belirlenmesi için bu zorunlu. Gündem belirlenmezse, amaç belirsiz kalır. Gündem tartışmalarının amacı kısa, orta ve uzun vadede ihtiyacı duyulanı bilince çıkarmak ve buna uygun bir sınıf pratiği sergilemek olmalıdır.

Bu gündem tartışmalarına ilişkin olarak, birçok çevre tarafından da dile getirilen ve kabul gören en önemli noktaları, özetlemek gerekirse:

-Kalıcı bir kurumlaşma sağlamak. Bu kurumun etiketinden çok, göreceği işlev önemli. Dolayısıyla başlamış bulunan; "kurultay mı, meclis mi, sovyet mi" tartışmalarının, bir kısır döngüye vardırılmaması önemli,

-Oluşan kurumda yer almak ve seferber olmak için, işçi olmak yeterli sebep sayılmamalıdır. Yani sınıfın hiçbir kesimine katılımı sınırlaması getirilmemelidir.

-İşçi demokrasisi, gerçek ve bütün boyutlarıyla işletilmelidir.

Seçilenler, seçmenleri tarafından her an geri çekilebilmeli. Bu işin yapılması, belli periyodlara bağlanmamalıdır.

-Örgütlenmede, işyeri komiteleri temeldir. İşyeri komiteleri, ilk elde semt ve sonraki adım olarak bölge komisyonları biçiminde organize olur.

-Kurumun, her ne olursa olsun tüm sorunlarda açıklama, çağrı yapma/tavsiye kararı alma yetkisi olmalıdır.

-TÜRK-İŞ ve DİSK konusunda ve genel olarak sendikal mücadele perspektifi saptamalıdır. Bunu, tüzükleştirmeyi önüne koymalıdır.

-İstanbul'daki bu oluşum, muayyen bir süre içinde aynı çalışmayı, bütün Türkiye ve Medya'da kotarmalıdır.

Bunları daha da zenginleştirmek mümkün. Biz, bir anlamda olmazsa olmazları sıraladık. Ki bunlar aynı zamanda, bir çok çevrenin en azından teorik olarak hem fikir olduğu noktalar. Dolayısıyla, önem kazanan samimi bir çalışma içine girmektir. ■

Arkası gelmeyen kıyım mücadeleyi davet etti

9, 9, 8, 20 ve 72. Bu sayılar, okuyucu için bir şifre gibidir doğal olarak. Ancak, hiçbir rastgele sıralanmış değil ve bu rakam zincirinin, Cam-İş Ambalaj işçisi için anlamı açık ve çok önemli. Bu rakamlar, Cam-İş Ambalaj'daki kıyımın birer göstergesidir. İlk kıyım, 9 kişiyle başlamıştı, geri kalanlar pek sesini çıkarmadı. İkinci dokuz, sekiz ve yirmide de susuldu. Bir yere kadar sürüp bitecekti kıyım. Böylece geride kalanlara da dokunulmamış olunacaktı.

KARTAL İŞÇİ SERVİSİ/

Bir zamanlar Presiz Fabrikası'ydı. Örgütlü, bilinçli ve faal bir işçi kitlesinin yuvası olarak, hatırı sayılır bir üne sahipti. 12 Cuntasının, Tuzla bölgesindeki hedeflerinden biri bu fabrika işçileri olmuştu. Sonraki yıllarda, fabrikanın kapısına kilit vuruldu. Bundan beş yıl önce ise, Cam-İş Ambalaj Fabrikası olarak, yeniden faaliyete geçirildi.

9, 9, 8, 20 ve 72'nin sırrı

Cam-İş Ambalaj, beş yıl önce açıldı, ama en eski işçi üç yıllıktır. Çünkü, işten atılmalar sürekli gündemde kaldı. Direnişten önceki toplam işçi sayısı, 297 idi.

9, 9, 8, 20 ve 72. Bu sayılar, okuyucu için bir şifre gibidir doğal olarak. Ancak, hiçbir rastgele sıralanmış değil ve bu rakam zincirinin, Cam-İş Ambalaj işçisi için anlamı açık ve çok önemli. Bu rakamlar, Cam-İş Ambalaj'daki kıyımın birer göstergesidir. İlk kıyım, 9 kişiyle başlamıştı, geri kalanlar pek sesini çıkarmadı. İkinci dokuz, sekiz ve yirmide de susuldu. Bir yere kadar sürüp bitecekti kıyım. Böylece geride kalanlara da dokunulmamış olunacaktı.

"Bizler; Cam-İş Ambalaj işçileri:
Sizleri, işten çıkarılan arkadaşlarımızı için başlattığımız haklı direnişimizi desteklemeye çağırıyoruz. Destek olun, omuz verin... Yaşanması bir dünya için, demokrasi, emek, barış ve onur mücadelemizi birlikte yükseltelim..."

Ama böyle olmadı ve Cam-İş Ambalaj işçileri, bunu süreç içinde ve yaşaya yaşaya anladılar. Susuldukça, karşı koyulmadıkça, karşı taraf daha pervasız ve rahat davranmaktaydı. Gün geldi, yani 8 Ekim günü işveren 72 kişi daha kapıya koyunca, Cam-İş Ambalaj işçisi, bir yol ayrımında olduğunu artık açık olarak görmeye başladı:

"Önümüzde iki yol vardı. Ya yine başımızı eğecek 72 kişiyi işsizler ordusuna katacaktık ya da Maga Deri'deki, Zonguldak'taki, Paşabahçe'deki sınıf kardeşlerimizin açtığı yolda yürüyecektik. Bizler ikincisini seçtik... Aynı gün, işçi kıyımına karşı direniş başlattık."

İşten atılmalarla ilgili olarak, sendika Genel Merkez görevlileri ve işyeri temsilcilerinin, işve-

Fabrika Genel Müdürü, 25 Ekim günü, tüm çalışanları ikna toplantısına çağırdı. Bu çaba, işveren açısından başarısızlıkla sonuçlandı. Eylemi kırma çabaları, direnişi daha kararlı ve işçilerin birbirine olan güvenini daha da perçinledi.

renle yaptıkları görüşmelerde bir sonuç alınamadı. Cam-İş Ambalaj işçisi, aynı gün, "fabrikalar bizindir terketmeyelim" şiarına uygun olarak, fabrikayı terketmeme kararı aldı. İkinci gün ise üretim yüzde 80 oranında düşürüldü.

İşçiler, direnişlerinin seçim arifesine denk düşmesinin olanaklarından, akıllıca yararlanmasını bildiler. Siyasi partilerin, İstanbul mitinglerine bizzat katılıp, taşıdıkları pankart ve dövizlerle, direnişlerini kitlelere duyurmaya çalıştılar. Günlük basından gerekli desteği göremeyen Cam-İş Ambalaj emekçileri; "demokratik kitle örgütlerinden, mahallelerden, fabrikalardan, belediyelerden ve der-

neklerden büyük bir destek gördük"lerini, kıvançla belirtiyor.

"İkna toplantısı" fiyasko

Fabrika Genel Müdürü, 25 Ekim günü, tüm çalışanları ikna toplantısına çağırdı. Bu çaba, iş-

Direniş Komitesi'nden bize ulaşan yazılı açıklamasının şiarı şu: "İnanıyoruz kazanacağız! Kurtulmak yok tek başına, yumruktan ve zincirden. Ya hep beraber, ya hiçbirimiz!"

veren açısından başarısızlıkla sonuçlandı. Eylemi kırma çabaları, direnişi daha kararlı ve işçilerin birbirine olan güvenini daha da perçinledi. Eğitim toplantıları, gece toplantıları, Çağaloğlu'na yürüyüş ve bir şenlik yapma hazırlıkları, direnişin sürekli gündemde kalması ve aynı coşkuyla yürümesini sağlıyor.

Direniş Komitesi'nden bize ulaşan yazılı açıklamasının şiarı şu: "İnanıyoruz kazanacağız! Kurtulmak yok tek başına, yumruktan ve zincirden. Ya hep beraber, ya hiçbirimiz!" Merkez ve Kartal Büro çalışanları ve okurlarımızla, Cam-İş Ambalaj işçilerinin yanında ve içindeyiz. ■

"Kadının oy hakkı kocaya"

13 Ekim'de başlayıp değişik biçimlerde devam eden gösterilerde kadınlar, "hiç kimsenin, bir kocanın bile, yerlerine cennete ya da cehenneme gitmeyeceğini" dile getirdi. Başkentte ve parlamentonun önünde, binlerce kadın yaptığı protesto gösterisinde; "eşleri adına istedikleri gibi oy verme kararı"na uyulmayacağını haykırdı.

Hüseyin ŞİMŞEK

Gazetede ki manşet inanılmaz ama gerçek: "Kadının oy hakkı kocaya." Uygulamanın gündemleştirdiği ülke Cezayir. Mişel Perlman'ın Paris çıkışlı haberi, Milliyet'in 19 Ekim 1991 günkü nüshasında yer aldı.

Haberi okurken, yine kadınlarla ilgili başka bir ülkede ve aylar önce yaşanan farklı bir olaya gitti aklım. Haziran ayı içinde, İsviçre'de kadınlar bir 'genel grev' örgütlemişlerdi ya, andığım olay ondan başkası değil. Orda yaşanan, kadın hareketi için oldukça ilginç ve tarihi bir dönemdi. Söz konusu pratiğin önemini arttıran birkaç olguyu hemen vurgulayabilirim: İsviçre'de, 1938'de imzalanan "İş Barışı Anlaşması"ndan beri, kayda değer bir grev olmamıştı. Bir toplumdaki grevsizliğin 53. yılında kadınların, hem de genel bir grevi gündemleştirmesi, az şey değildi. Öte yandan bu, dünya çapındaki ikinci kadın greviydi. Dünyadaki ilk kadın grevinin, 1975'te İzlanda'da olduğu biliniyor.

İsviçre'deki greve, değişik biçimlerde katılan kadın sayısı, 500 bin olarak açıklanmıştı. Kadınlar, İsviçre'nin hemen hemen tüm irili ufaklı kentlerinde yürümüşlerdi.

Henüz esasta teorik olarak kendini 'ayrıca' tanımlamaya başlayan bizdeki kadın hareketi, aylar önce, bu "14 Haziran 1991 Genel Kadın Grevi"ni atlamıştı. Siyasi ve feminist dergileri karıştırırsanız, birkaç değini yazısı bulabilirsiniz ama, bir 'kıpırtı' biçiminde de olsa dayanışma pratiğini, ben anımsamıyorum.

Orda kadın çileden çıkarken

Bugün Cezayir'de, yeni seçim yasası ordaki kadınları çileden çıkarırken, bizde yine çıt çıkmayacak gibi. Belki, 'çığlık' yerine bir 'fısıltı'! Ama o da belki...

Nedir Cezayir'de olup biten?

Biz geride bıraktık, Cezayir'de genel seçimler defalarca ertelemeden sonra, Aralık 1991'de yapılacaktır. İşte bu seçimlerde uygulanmak üzere, -bizdeki seçim yasası gibi büyük hesaplara ayarlı- yeni bir seçim yasası hazırlandı. Hayır, bu yasa da gürültü kopmasına başnedenlik eden, "baraj" uygulaması falan değil. Yasanın, inanılmaz ama gerçek olan bir maddesi var ki, erkeklere "nikahlı karılarının oylarını kullanma hakkı" tanıyor. Şeriatçıların, kadın haklarını hiçe sayan girişimlerine, iktidardaki Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN)'nin uzlaşmacı yaklaşımı, işi bu noktalara kadar getirmiş bulunmakta. FLN, 1987'de seçime tek başına katıldığı için, mevcut Meclis'in kontrolünü elinde tutmaktadır. Ancak, Aralık genel seçimlerinde İslami Selamet Cephesi (FİS)'nin oldukça güçlü çıkacağı, öylesine sabit bir gerçek ki, FLN onunla "iktidarı paylaşmaya" hazırlanma zorunluluğuyla köşeye sıkışmış durumda. FLN, sürekli geri adım atmakta ve birçok alanda kazanılmış hakların budanmasına karşı, iktidardayken bile sonuç alıcı direnç gösterememektedir.

Arap kadınları sokakta

Onyılları bulan karanlık uygulamalarının ardından, İran mollaları, kadınların da sportif faaliyetlere katılmasını geçen aylarda "serbest" bıraktılar. Evrensel şeriat ütopyası için, İran, "örnek-odak" olmaktan çoktan düşmüştür. Cezayir ise, "tütsülenmeye ramak kalmış bir ülke" sayılır oldu.

Yeni seçim yasasının ünlü maddesinin gündeme alınmasıyla birlikte, Cezayirli kadınların sokak gösterileri de başladı. 13 Ekim'de başlayıp değişik biçimlerde devam eden gösterilerde kadınlar, "hiç kimsenin, bir kocanın bile, yerlerine cennete ya da cehenneme gitmeyeceğini" dile getirdi. Başkentte ve parlamentonun önünde, binlerce kadın yaptığı protesto gösterisinde; "eşleri adına istedikleri gibi oy verme kararı"na uyulmayacağını haykırdı.

Sokaklarda, kadınların gösterisi sürerken, Meclis koridorlarının bambaşka bir havada olması ise, beklenilen bir durumdu. Ünlü maddenin ateşli savunucuları, "karım istediği gibi oy kullanırsa boşarım" diyordu. Cezayir'deki bir kadın için, bu tehdidvari tepkinin, küçümsenmeyecek etkisi ise çok açık. Öte yandan, ülke camilerindeki

vaazların temel konusu da bu olay olmaktaydı. İmamlar, vaazlarında ileri sürüyor: "Erkeklerin işlerini kaptılar ve kazandıkları parayı makyaj ile giysilere harcıyorlar..."

Bir adım ileri kaç adım geri

Onyılları bulan karanlık uygulamalarının ardından, İran mollaları, kadınların da sportif faaliyetlere katılmasını geçen aylarda "serbest" bıraktılar. Evrensel şeriat ütopyası için, İran, "örnek-odak" olmaktan çoktan düşmüştür. Cezayir ise, "tütsülenmeye ramak kalmış bir ülke" sayılır oldu. Beri tarafta Orta Asya, Kırım ve Kafkaslar'daki Türk ve İslam merkezleri!.. Kadın, kutsal aile çeperlerinin içine ve mutfağına geri çağrılıyor.

Kadın ve erkek olarak, bütün bu gelişmelerde bizleri ilgilendiren, ilgilendirmesi gereken çok şey var. İlgisiz kalmak, kendi fermanını hazırlamak olur. Şimdilerde milletvekili, Şanlıurfa'nın eski ünlü Belediye Başkanı'nın, hal-i hazırdaki en çapraşık sorunu, "karılarımdan hangisini Ankara'ya götürsem" olabilir. Basın da bunu çok ilginç ve önemli bulup, baş sayfalara koyabilir. (Ki koydu da.) Ancak yarın, Cezayir'dekinin benzeri bir yasa tasarısının çıkarıldığı manşetler, aynı zamanda bir şaşkınlığın da ifadesi olacaksa; laisizmin vurdum duymazlığı, karşı tarafın lehine işlevini, belli ölçülerde tamamlamış demektir.

"El konmuş neyimiz varsa"

14 Haziran 1991 akşamı, İsviçre göklerinde sayısızca mor balon! Sokaklarda mor elbiseler... Mor bir pankart: "El konmuş neyimiz varsa geri istiyoruz." Yine mor, ama bir afiş belki: "Sokakları ve geceleri de!"

Erkek-egemen düzenden ve ataerkil ideolojiden, olancasıyla arınma mücadelesini bir yaşam biçimi yapmaya yönelmiş bizlerin de, el koymaya devam ettiği ve geri vermemiz gereken bir şeyler elbette ve hala vardır. Ama yine de biz farklıyız; çünkü, devraldığımız "el konulanlar" sırtımızda bir kambur ve ondan kurtulmak istiyoruz, "geri verme" taraflısıyız.

Yeni kayıplara karşı ve alınması gereken haklar için, hep birlikte!.. ■

Temel sorunlar, perspektifler

Türkiye devrimci hareketinin içinde yaşadığı dönem, hala açık bir durgunluk dönemidir. Öğrenci gençlik de bu durgunluktan nasibini almaktadır. 1991-92 dönemi, 1990-91 döneminden çok daha sönük bir şekilde başlamıştır. Genel durum, devrimci öğrenci hareketinin aleyhinedir. Böyle dönemlerde kitle çalışması yapmak, daha da önem taşımaktadır. Kitle çalışmasının en iyi yapılacağı yer anfileridir. Bu dönemde, anfi komitelerine ağırlık verilmelidir. Önümüzdeki dönemde

GENÇLİK SERVİSİ/

1980 öncesinin parlak yıllarını takiben 12 Eylül askeri faşist cuntasının etkisiyle, toplumun diğer kesimlerinde olduğu, öğrenci gençlik de mücadeleye ara veriyor, 1984 yılına kadar diğer kesimlerin ölü sessizliğine uyum gösteriyordu. 1984 yılında sessizlik toplumun en duyarlı kesimlerinden biri olarak kabul edebileceğimiz üniversite gençliği tarafından bozuluyor, önce dilekçe verme eylemleri, sonra dernek kurma çalışmaları, daha sonra da oturma eylemleriyle hareket geçen üniversite gençliği, açlık grevleri ve sokak gösterileriyle eylemini tırmandırıyordu. 1987'ye gelindiğinde, toplumsal muhalefetin en dinamik kesimini üniversite gençliği oluşturuyordu. Ancak 1988 yılıyla birlikte hala sürmekte olan düşme başlayacaktı. Oysa 1984 yılında yeniden sahnelye çıkan Kürt hareketi ve 1985'lerde başlayan işçi hareketi gerek kitleselliği, gerekse de istemlerinin giderek politikleşmesi açısından gelişip, güçlendi. Özellikle Kürt hareketi, kitlelerin örgütlülüğünü sağlama ve politik olarak geliştirme açısından önemli gelişmeler sağladı.

İşçi ve Kürt hareketinin gelişimi sevindirici-dir. Ancak öğrenci hareketindeki düşme düşündürücüdür. Ve nedenlerini iyice gözden geçirmek gerekir. Biz de bu kısa girişten sonra, öğrenci hareketinde gördüğümüz temel eksiklikler ve çözüm önerileri üzerinde duracağız.

12 Eylül'ün fonksiyonu

12 Eylül askeri faşist cuntasıyla birlikte, toplumun herkesimine yöneltilen depolitizasyon politikasından öğrenci gençlik de kuşkusuz nasibini

alacaktı. 1980'de yedi yaşında olan bir çocuk, 1990'da 17 yaşında bir genç olarak üniversiteye başlayacaktı. Yine 1985-86 döneminden itibaren üniversiteye girenler, 12 Eylül öncesine henüz çocuk yaşta olanlardı. Ve 12 Eylül'ün köşe dönme, başkaları için kurtarıcı olmama, kendisi için yaşama politikasından en olumsuz biçimde etkilenen kesimi oluşturuyordu. Yaşamlarının her gününü, köşe dönme ideolojisiyle dopdolu geçiren gençler, üniversitede kendilerini çekecek politik bir ortam olmadığından, bir an önce sınıfını geçeyim, derslerimi vereyim, benden sonrası tufan diyen bireyler haline geliyordu.

Egemen sınıfların gençliğe yönelik politikalarının uygulanmasında en önemli araç, hiç kuşkusuz YÖK'tür. YÖK kuruluşu, çalışma ilkeleri ve işleyişi açısından egemenlerin simgesi haline gelmiş bir kurumdur. YÖK'ün oluşturulması sürecinde egemenler iki kesime saldırdılar. Birincisi; devrimci gençliğe yönelik saldırılar. İkincisi; demokrat, devrimci öğretim üyelerine yönelik saldırılar. YÖK, devrimci gençliğin polis operasyonlarından arta kalan kesimini de disiplin cezaları, devam zorunluluğu, kıyafet zorunluluğu gibi uygulamalarla ya sindirmeye, ya da okuldan uzaklaştırmaya çalıştı. Özellikle devrimci gençlik üzerindeki polis terörü etkili oldu. Devrimci öğrencilerin tamamına yakın bölümü, operasyonlarla içeri alındı. Geri kalanı üzerinde de polis baskısı hiçbir zaman eksik olmadı.

Öğretim üyelerine yönelik de tam bir bilim düşmanı saldırı, yok etme politikası izlendi. Yüzlerce öğretim görevlisi 1402 yasası uyarınca hiçbir maddi ve hukuki dayanak olmaksızın görevden alındı. Haklarında idari soruşturma açıldı. Geri kalan onurlu öğretim üyeleri de istifa

etmek zorunda bırakıldı. Yeri geldiğinde kısa kesilmiş saçları ve tıraşlı yüzleriyle devletin parasal kaynaklarının korunmasından ve üniversitelere ayrılan ödeneklerin yüksekliğinden sözedenler, "devlete" maliyeti milyarları bulan ve yeniden yetiştirilmesi yılları alacak öğretim üyelerini hiçbir bilimsel, hukuki, insani dayanak olmaksızın doğradı.

Böylece bilimsel üretim merkezlerinden olası gelecek direnişler ve öğretim üyeleri aracılığıyla gelecek kuşaklara iletilecek olumlu düşünceler kaynağında yokoluyordu. Böylece faşist devlet yapılanmasının ihtiyaçlarına tam uygun her söylenene "evet" diyen ve kapitalist sistemin ihtiyacına yönelik davranan üniversitelere adım atılırken aynı zamanda yılların birikimi olan demokrat-devrimci kadrolar ve bu kadrolar aracılığıyla oluşacak yeni kuşak öğretim üyeleri sıralamasını bu konuda oluşan geleneğe son veriliyordu. Genç öğrencilerin de bu öğretim üyeleriyle yüzyüze gelmesi engellenecek, böylece gençliğin tektipleştirilmesi için önemli engellerden biri ortadan kaldırılacaktı.

Öğrenci gençliğe yönelik de sıkı bir vize, sınav, devam zorunluluğu üçlemesiyle aptallaştırma, derslerden başka hiçbir şey düşünememe ortamı yaratıldı. Diğer yandan da birey olmanın nimetleri, bireysel mutluluğu yakalam yolları ve devrimcilere ilişkin kurt masalları piyasaya sürülüyordu. Üniversite içinde ve dışında egemenlerin sürdürdüğü hareket belli bir bütünlüğe dayanıyor. hep aynı hedefe vuruyordu. Bu hedef, başkaldırması olası politik deneyimleri ve düzeyi belli bir dönemde son derece yüksek olan üniversite gençliği idi.

Kişiliksizleştirme organı yurtlar

Öğrenci gençliği kişiliksizleştirmenin diğer bir organını da yurtlar oluşturuyordu. Yurtlar nazi kamplarına çevrilerek, giriş-çıkış kesin saatlere bağlanıyor, hafta sonları dahi öğrenciler takip ediliyordu, hala da edilmektedir. Yurtlarda, pazubantlı görevliler her an işbaşındaydı. Sağa bakmak, sola bakmak, beş kişi biraraya gelip konuşmak her şey şüphe çeken davranışlardan sayılıyordu. Yurtlardaki eski statüko kısmi olarak parçalsan da insanlık dışı koşullar devam etmektedir.

12 Eylül 1980 sonrası değişen bir başka yan da, üniversiteye özellikle piyasa için uygun eleman yetiştiren üniversitelere işçi, yoksul köylü, memur, küçük esnaf çocuklarının girmesi olduk-

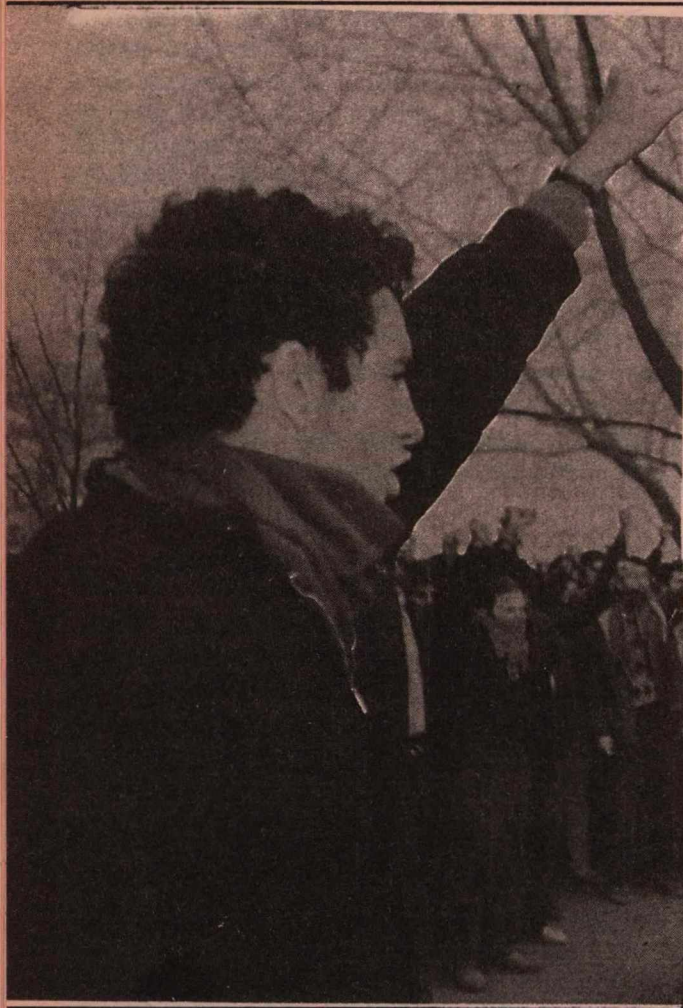
ça zorlaşmış bulunuyor. Gittikçe zorlaşan bir yarış haline getirilen üniversitelere özel dershaneye gitmeyen, pahalı bir okuldan mezun olmayan, öğrencilerin girmesi önceki yıllara göre gittikçe zorlaşmış durumda. Bu üniversitelerdeki öğrencilerin giyiniş, davranış biçiminden kolayca ortaya çıkmaktadır. Artık bir işçi çocuğunun yada düşük gelirli bir memur çocuğunun, üniversiteye girme oranı neredeyse yüzde birlere düşmüştür. Sistem kendine uygun bireyler yetiştirecek bir merkeze, kendini destekleyen bireyleri sokmakta gittikçe ustalaşmıştır. Gelecek yıllarda bu durumun bozularak devam edeceği görünen gerçektir. Üniversitelere daha az halk çocuğu, daha çok ezen kesimlerin çocukları doldurulacaktır.

Devrimcilerin sorumluluk payı

Uygulanan bu çok yönlü politikaların tutmasında, devrimci öğrencilerin, devrimci örgütlerin hiç mi suçu yoktur. Elbette ki vardır. Bir sürü hatalı tutum devam ettirilmekte, düzeltilmesi yönünde de herhangi bir ciddi çaba sarfedilmemektedir. Her şeyden önce, yükselme döneminin özelliklerine baktığımızda, öğrenci hareketinin gelişiminde motor rolü oynayan devrimci öğrencilerin henüz öğrenci kitlelerin dışına düşmediğini görüyoruz. 1986'ya kadar olan süreçte devrimci öğrenciler her yerdedir. Halk oyunları, tiyatro çalışmaları, şenlikler, hatta futbol turnuvalarında devrimci öğrencilerin inisiyatifi vardır. Öğrenci kitlelerinin dışında değil, içindedir devrimci öğrenciler. Henüz politik yapılanmaların dışarıya adam çekme, kantine masa atma, akşama kadar çene çalma geleneği başlamamıştı. Ancak, içinde bulunduğumuz noktaya gelindiğinde politik çalışmanın ağırlıklı olarak, kuşlama, pankart asma, bildiri dağıtma ve kantine masa atma biçimine dönüştürüldüğünü görüyoruz.

Mevcut durum, üniversitelerde kitlelerden kopuk bir avuç devrimci öğrenci ve onlarla hiç ilgilenmeyen, politikaya ilgisiz öğrencileri yığınlardır. Öğrenci kitlelerinin dışında olma, kitleye dışarıdan ve biraz da dışarıdan bakma, öğrenci hareketine önemli zararlar vermektedir.

Bir diğer konu da örgütlenmelerin öğrenci gençlik saflarında yetişen taraftarlarını hemen gençlik hareketinin dışına çekmesi ve bunun giderek geleneksel bir hal almasıdır. Türkiye devrimci hareketinin her yerinde çekilen yetişmiş eleman sıkıntısı, üniversite gençliği aracılığıyla geçiştirilmeye çalışılmaktadır. Gençlik hareketin-

Devrimci örgütlenmeler, bugünkü çalışma tarzlarını terkedip, öğrenci gençlikle kaynaşmanın yollarını aramalıdır.

de de eksik olan politize olan ve pişmiş öğrenciler, öğrenci hareketinin dışına alındığında boşluk doldurulamamakta, zaman zaman zayıflamalar daha da belirginleşmektedir. Türkiye devrimci hareketi, kendi alanında yetişen öğrenci gençliğe ilişkin gençliği hareketin anbarı görme tavrında esneklik göstermeli, belli ölçüler aşılmamalı, öğrenci gençlikde yaratabileceği etkiler gözardı edilmemelidir.

Öğrenci kitlelerle kaynaşma

Devrimci örgütlenmeler, bugünkü çalışma tarzlarını terkedip, öğrenci gençlikle kaynaşmanın yollarını aramalıdır. Gençlikle kaynaşmak, onun içinde, yani anfilerde olmaktan geçer. Anfilerde hiç gelmeyen, aradabir bildiri dağıtmak için

uğrayan öğrenci, öğrencinin gerçek sorunlarına yabancılaşır, yeni insanlar örgütleyen öğrencilere dışarıdan götürdüğü öneriler, kuşkuyla karşılanır. Öğrenci gençliğin temel sorunları ve çözüm önerileriyle değil, faşizm, yeni dünya düzeni, devrim ve sosyalizm, komünist olmanın şartları gibi ortalama öğrenciyi depolitize sürecine yardım edecek araçlarla öğrencilere ulaşmaya çalışır. Tabii ki başarılı olamaz, kendisine çekemediği kitleye hiçbir şey veremez. Biz bu açıdan, anfi komiteleri, yurt komiteleri ve bunların üst örgütlenme biçimi olarak öğrenci dernekleri federasyonu ve bu federasyonun örgütlülüğe dönüşmesini destekliyoruz. İstanbul, İzmir, Ankara ve diğer şehirlerdeki dağınık örgütlenme bir bütünlüğe kavuşturulmalıdır. TÖDEF öi İÖDF arasındaki anlamsız ayrıma son verilmelidir. TÖDEF bazında görülen tekkecilğe son verilmeli, İÖDF de değişik gurupların birbiriyle yarıştığı bir alan olmaktan, birlikte hareket edenlerin alanı olmaya evrilmelidir. Yöntem, 10-18 öğrenciyi bulanın, bir öğrenci birliği kurup, politik önermeleri diğerlerinden önce yaparak, "öncülüğü" ele geçirme! Doğrusu gücü, çapı kendinden menkul bir öncülüğü ele geçirme yarışına dönmemelidir. Devrimci öğrencilerin en geniş platformu olan İÖDF'de öneriler tartışılmalı, mümkünse İÖDF gibi bir kanal kullanılarak eylem önerileri öğrenci gençliğe götürülmelidir. Böylece hem çok daha güçlü bir öğrenci hareketinin aracı sağlanacak, hem de devrimci öğrenci hareketinin giriştiği boykot, gösteri, kutlama gibi etkinlikler daha da anlamlı olacaktır.

Ancak kitleselleşmeyi sağlama adına, her türlü polis saldırısına açık çek verme, "aman forum yapmayalım", "üniversitede gösteri düzenlemeyelim yoksa polisi üniversiteye davet ederiz" türünden yaklaşımlar da olmamalıdır. Şu iyice bilinçlere kazanmalıdır: Üniversitede forum yapmak, toplantı yapmak, şenlik yapmak bizim hakkımızdır. Polisin üniversiteye girmesi ise, bizim haklarımızın gaspedilmesi yönünde bir saldırdır. Hele hele sivil polislerin öğrencilere laf atması, öğrencilerin yolunu kesmesi, silah göstermesi türünden davranışlar müsamaha ile karşılanırsa, "aman biz onlarla uğraşmayalım, onlar da bizimle uğraşmaz" türünden bir zeminden hareket edilirse, polis giderek pervasızlaşır, saldırı ve işkenceleri arttırır. Bu tür durumda en iyi yöntem direnmek ve polisi püskürtmektir. Aksi takdirde, öğrenci kitlelerini ürkütmeme adına hem kendi kalemizi düşmana terkederiz, ondan sonra da kendi kalemizde tutsak gibi yaşarız. Öğrenci

hareketi, her zaman kazanılan meşru zemini, daha ileri mevzilere sıçramak için basamak olarak kullanılmalıdır.

Yukarıda saydığımız hakların gaspına göz yumulmalıdır.

Üniversite satışlarına karşı

Emperyalizmin yedeğinde dünya piyasalarına üretim yapma peşinde olma, Türk burjuvazisi kendisi için kaliteli eleman yetiştirecek üniversiteler oluşturmak istemektedir. Ancak üniversiteleri kurmak, çok pahalı ve zahmetli bir yoldur. Onun yerine hazır kurulmuşlarına el koyup tüm istediği kıvama getirmek istemektedir. Burjuvazi, ihtiyacı olan krem tabakasını burada yetiştirecek, böylece kendisini, ilerisi için de garantiye alacaktır. İşte bu ihtiyaçlar, burjuvaziye özel statülü üniversitelere, müteveli heyetlerine götürmektedir. Özel statülü üniversitedeki gerek bilim adamları, gerek öğrenciler, gerekse de üniversitede çalışanlar açısından tam bir tuzaktır. Köprü, barajdan sonra eğitimi de satılığa çıkarmanın bir ön hazırlığı! Şimdilik uygulamanın sonuçlarını alma açısından, 4-5 üniversite pilot olarak seçilmiştir, ancak bu dönemde alacakları sonuca göre hareket edeceklerdir. Bu yüzden özellikle bu dönemde, satılık üniversitelere karşı direniş yükseltilmeye çalışılmalıdır. Özel statülü üniversite planlarına, özerk-demokratik planlarıyla karşı çıkılmalıdır. Egemenlere asıl bu dönemde vereceğimiz ders önem taşımaktadır.

Türkiye devrimci hareketinin içinde yaşadığı dönem, hala açık bir durgunluk dönemidir. Öğrenci gençlik de bu durgunluktan nasibini almaktadır. 1991-92 dönemi, 1990-91 döneminden çok daha sönük bir şekilde başlamıştır. Öğrenci gençlik arasında hava düşüktür. 6 Kasım gibi, çok önemli bir güne dahi hazırlık yapılmamaktadır. Tek tek birkaç çevrenin boykot önerisi dışında, komple bir hazırlık mevcut değildir. Genel durum, devrimci öğrenci hareketinin aleyhinedir. Böyle dönemlerde kitle çalışması yapmak, daha da önem taşımaktadır. Kitle çalışmasının en iyi yapılacağı yer anfilerdir. Bu dönemde, anfi komitelerine ağırlık verilmelidir. Önümüzdeki dönemde gelecek yeni bir dalga, öğrenci hareketini de ileri sıçratacaktır. ■

KARTAL LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDEN PROTESTO EYLEMİ

Askeri kurallara tepki

"Bu kurallar, biz liselilerin özgürce ve bağımsız düşünmesini engellerken, özgürce davranmamızı da yasaklıyor."

Kartal Lisesi'nden bir grup öğrenci ve öğrenci velisi, okulda uygulanan her türlü antidemokratik kuralların, öğrencilerin üzerinde Demokles'in kılıcı gibi durmasını protesto etti. Öğrenci ve velileri, Kartal Kaymakamlık binasının önünde yaptıkları basın toplantısında, şu açıklamalarda bulundular:

"Bu kurallar, biz liselilerin özgürce ve bağımsız düşünmesini engellerken, özgürce davranmamızı da yasaklıyor. Bir öğretmenin geç kalan öğrencilere, geç kağıdı vermeyerek 'bir daha geç kalırsan disipline gidersin' diyerek, öğrencileri tehdit ediyor. Buna benzer uygulamalarla, bizleri kışlada eğitim yapan askerlere benzetmeye çalışıyorlar, bu tür uygulamalar ise, bir eğitime yakışmayan davranışlardır. Biz liseli gençler okulumuza asker olmak için değil, özgür düşünen birer insan olmak için geliyoruz."

Öğrencilerin sona ermesini istediği, antidemokratik uygulamalar şunlar:

-Bütün öğrencilere geç kağıdı ve izin kağıdı verilmelidir.

-Kılık, kıyafet, saç ve sakal kontrolleri kaldırılmalıdır.

-Okulda toplanan paraların, nerelerde kullanıldığı açıklanmalıdır.

-Dayak, küfür gibi uygulamalar son bulmalı.

-Not sisteminin bir silah olarak kullanılması na hayır.

-Her türlü kültürel etkinliklerin güçlendirilmesini istiyoruz.

-Okuldaki keyfi aramalara hayır.

-Disiplin Kurulu'nun katı kurallarının kaldırılması.

-Ders kitaplarının, çağımıza uygun hale getirilmesi. ■

Dönüştürme perspektifiyle mücadele

Geçmişte, *Yeni Demokrasi* yazarlarından Cihangir Doğan'ın lafız olarak söylediği ama riayet etmediği bir konuda tamamıyla hemfikiriz. Gerçekten de, tartışmada demagoji ve çarpıtmaya yer verilmemelidir. Böyle dejenere yöntemlere devrimciler, sosyalistler itibar etmemelidirler.

Nihat CİHAN

Geçmişte, *Yeni Demokrasi* yazarlarından Cihangir Doğan'ın lafız olarak söylediği ama riayet etmediği bir konuda tamamıyla hemfikiriz. Gerçekten de, tartışmada demagoji ve çarpıtmaya yer verilmemelidir. Böyle dejenere yöntemlere devrimciler, sosyalistler itibar etmemelidirler.

Eğer, bilimsel bir tartışma yapılacaksa, Marks'ın şu sözlerinin ruhuyla hareket etmeliyiz.

"Qui si conven lasciare engi sospette;

Ogni vita conven ehe gui sia morta"

"Bütün başarısızlıklar burada bırakılmalı;

Bütün alçaklıklar burada ölmeli" (1)

İnanıyoruz ki Cihangir Doğan da bunda hemfikiridir. "Şairane bir sempati" olsun diye değil, bilimin gücünü en azından bilebilecek biri olduğunu düşündüğümüz için bunu söylüyoruz.

Bilimsel tartışmalarda hatalı olana ödün verme düşünülemez. Dönüştürme perspektifiyle mücadelede ısrar edilmelidir.

Mao'ya yaklaşım ve çarpıtma

Sevgili arkadaşımız, komünarları eleştirirken niyeti öyle olmasa da objektif olarak, çarpıtma ve demagoji yöntemine sarılmıştı.

C. Doğan'ın eleştirisi şöyleydi:

"A. Derviş'in çizgimize karşı şiddetle reaksiyon gösterdiği noktalardan biri de Mao Zedung Düşüncesi (MZD) sorunudur. O MZD'nin marksizm-leninizmin eriştiği yeni ve nitel olarak en üst aşama şeklindeki görüşlerimizi eleştirerek Mao sorunun bir formülasyon sorunu olduğunu

ileri sürmektedir. Onun hem kendisinin hemde danışmanlarının Mao Zedung düşüncesine karşı aldıkları bu tutum, boğazına kadar battıkları dogmatizmin bir diğer kesitini oluşturmaktadır. Çünkü sözü edilen tutum bilimindeki nitel gelişmeyi yadsıyan, onu statik bir kalıba sokan, eskieye dört elle sarılan tutucu, bir siyaset reaksiyonu temsil etmektedir." (2)

Önce arkadaşta bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyoruz.

Belirtildiği gibi bizce de marksizm-leninizmin Mao Zedung ile ulaştığı yeni nitel seviye savunulmadan, tutarlı bir devrimci sosyalist olunamaz. Arkadaşın gayet isabetli şekilde belirttiği gibi: "Bilimde ulaşılan en üst nokta savunulmadan onun daha dip noktalarını savunabilmek olanaksızdır." (3)

C. Doğan, gayet iyi hatırlar ki; gerek A. Derviş, gerekse de yine bir komünar olan Tufan Özgür, "çağ değişmeden bilimde yeni nitel aşamalar olmaz" yanlış anlayışıyla, Mao'nun marksist-leninist hazineye kattığı yeni nitel katkıları, nicel gelişmeler olarak gösteren arkadaşlarla amansız bir mücadele içinde oldular. II. Hamle ve sonrası bu olgunun öncüye kavratılması için komünarların öncülleri olan ve onların olumlu yönde ilerletilmesini temsil edenler çok çaba sarfettiler.

2. ve 3. K'da sözkonusu güçler Mao'nun nitel katkılarının bayraktarıydılar. Tamamıyla olmasa da bu noktada belli bir kavrayışa ulaşan C. Doğan ve yandaşları inkarcı davranmamalıdır. Komünarlar hiçbir şekilde, "onlara biz öğrettik" diye böbürlenmez. Kibir onlara yabandır. Öğretici olmak, her devrimcinin görevidir. Komünarlar böbürlenmez.

lenmek değil, aksine öğretici olabilmeyi varlıklarının doğal bir unsuru olarak kavrar. C. Doğan gibi, gerçeklerin çarpıtıldığı oluşumlara "buyrun geçebilirsiniz" diyeceklerden değiller.

Siyasi-ideolojik çizginin doğru olup olmadığının ölçütü, çok tabii ki emektarlık değildir. Böyle düşünmediğimizi, Cihangir gibi arkadaşlarımız da çok iyi bilmektedirler. Ancak komünist emektarlık ve hizmet, mirasyedi hovardalar gibi reddedilmez. Böyle durumlar için, Engels şöyle demektedir:

"Gençlere kendilerinden önceki hareketi hatırlatmak yerinde olur, çünkü herşeyi kendilerinin yaptıklarını düşünebilirler." (4)

Konumuz bağntısında birkaç gerçeği daha hatırlatalım.

Komün'ün ilk sayısı, Komünarların genel anatomisinin çok kısa, tamamlanmamış ve geliştirilmesi gereken özetidir. Cihangir'in söz konusu yaptığı sorunda orada şunlar söyleniyor.

"Bugün, Marks'a Lenin'e dönelim çağrısı yapanlar var. Bu yaklaşım bilimi geri düzeyde tutarlar ya da onu cansız kuru bir dogma haline getirmektedir." (5)

Bu sözler Cihangir'in dediği gibi, bilimin dip noktalarda savunulmasını reddediyor..

Devamında da şunlara işaret edilmekte:

"Kaba evrimci, statükocu ve skolastik düşünce tarzı ne kadar marksizm-leninizm lafı ederse etsin, bilimsel sosyalizmi yakalayamaz.

"Mao bilimsel sosyalizmin günümüzde ulaştığı en ileri noktadır. Bu nokta yakalanmadan marksist-leninist olunamaz." (6)

C. Doğan, bizim bilimin Mao ile eriştiği seviyeyi savunmadığımız, "eskiye dört elle sarılan, tutucular, bir siyasal reaksiyonu temsil" ettiğimizi söylerken, çok açık bir çarpıtma yapmış olmuyor muydu?

Nitel değişim ve çağ sorunu

Çarpıtmaları, sunmaya devam etmek zorundayız. Okuyalım:

".....bu siyasal reaksiyon, bilimdeki nitel gelişmeyi çağ değişikliği gibi ne idüğü belirsiz çepervirle çevrilmesinin doğal sonuçlarından başka birşey değildir." (7)

Bu, söylemediklerimizi bize maledip. sonra da eleştirme tutumudur. Komünarların, daha ilk çıkışlarında söylediklerine bakalım.

"Mao; Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in tecrübelerinden öğrenme fırsatına sahipti. (.....) Mekaniklerimiz hemen ayağa fırlayıp; 'Mao, Lenin ve

Stalin'den ayrı bir çağda mı yaşadı' diye soracaklardır. Hemen yanıtlayalım. Hayır.. Çağımız yine emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır.

"Lenin marks'la yetinmeyi reddetti. Reddetmeseydi Lenin olamazdı. (....)

"Mao da (.....) onlarca sosyalist ülkenin deney ve tecrübelerini değerlendirme olanağına sahip oldu.

"Marks ve Lenin'i tekrar etseydi, Mao'da Mao olamazdı. Marks, Engels, Lenin, Stalin'in öğretisini bir dogma olarak değil eylem klavuzu olarak ele almasını bildi. Onların mirası üzerine yükselerde gündeme gelen yeni gelişmelere yanıt aradı.

"Marsizmi, üç sahasında yeni ve nitel katkılarla geliştirdi." (8)

Soralım, hani komünarlar, Mao'nun "marksizm-leninizmin eriştiği yeni ve nitel olarak en üst aşama"(9) olduğu görüşünü reddediyorlardı?! Kimin demagoji ve çarpıtmalar sahibi olduğuna, okuyucular karar versin!...

Sadece *Komün*'ün çıkışıyla değil, aynı çatı altında olduğumuz dönemlerde de C. Doğan gibi arkadaşlara Mao'nun ne olduğunu anlatmaya çalıştık. Okurlara, kaynak olması açısından, Yeni Demokrasi'de yayınlanan Tufan Özgür imzalı ve "Mao Zedung Düşüncesi Nedir?" sorusuna cevap arayan yazıyı okumalarını öneriyoruz. Lafzını değil Mao'nun düşünce sistematığının ne olduğunu, Komünarlar bu arkadaşlara çokça anlattılar.

Bugün çok Mao'cu geçinen, geçmişte "Mao Zedung düşüncesi" tanımına en çok karşı çıkan C. Doğan da pekala bilir ki Komünarlar öncü safalarında en çok anlatanlardır. Bu anlatımlarını *Komün*'ün ilk çıkışında da şöyle dile getirdiler.

"Modern revizyonizme karşı savaşımın doruğu, yeni nitel bir aşamayı oluşturan Başkan Mao önderliğindeki Büyük Proleter Kültür Devrimidir.

"Mao'nun marksist bilime yaptığı önemli nitel katkılarla proleter öğretisi yeni nitel bir aşamaya ulaştı." (10)

Komünarların söyledikleri bu kadar açıkken, C. Doğan'ın ithamlarının bir anlamı olabilir mi? Olur ama, bu sadece samimiyetsizliğin adı olur.

Saldıranlarla uırışması gerekmez mi

C. Doğan, gerçekten Mao'cu ise (bizce az da olsa Mao'cudur) Mao'ya saldırımlarla uğraşmalıydı.

Arnavutçu, Brejnevci'lerin dahi cesaret edemediği saldırıları, bazı Mao'cu geçinenler şöyle

ifade ettiler.

"Gerçekte 'Üç Dünya' teorisini Mao Zedung'un geliştirdiği veya savunduğuna dair hiç bir somut kanıt ve belge yoktu ortada. Bu teorisinin embriyonik gelişimiyle etkin bir mücadelesi, oluşum halindeki tezleriyle açık ve net bir çatışması görülmemişse bile, sözkonusu oluşum O'nun eseri değildi.

"Yaşamının son yıllarındaki bu gelişmeye karşı tutumunun muğlak kalması da anlaşılmasın birşey değildi. Bu yıllarda Mao Zedung aşırı yanlışlık ve ağır hastalıklarıyla ayakta gezen bir ölüye dönmüş yalnız bedensel değil zihinsel dinamizmini de yitirmiş." (11)

Söylenilenlerden bazılarını özetleyelim.

a) Mao, Üç Dünya Teorisi'nin tezleriyle net bir çatışmaya girmemiştir.

b) Yaşamının son yıllarında yalnız bedensel değil zihinsel dinamizmini de yitirmiş.

Mao'nun "zihinsel özürlü" olduğunu bugüne kadar hiç kimse söylemedi. "Zihinsel özürlü" olmak süphesiz bir suç değil, herkesin başına gelebilecek tıbbi bir sorundur. Ama gerçek şudur ki, Mao böyle "özürlü" duruma düşmedi.

Mao'nun son yılları, zihinsel üretiminin en dorukta olduğu yıllardı. Gençlik yıllarıyla kıyaslanmayacak ve o dönemleri nitel seviyelerde aşmayı temsil ediyordu. 1940-1950'lerin Mao'su marksizm-leninizm'in yeni nitel bir aşamasını değil, onun Çin koşullarına uyarlanmasını ifade ediyordu. Ama Kültür Devrimini takip eden yılların Mao'su, yani 1960 sonlarının ve 1970'lerin Mao'su, yani yaşının oldukça ilerlediği dönemlerin Mao'su, arkadaşlarımızın söylediği gibi "zihinsel dinamizmini yitirme"yi değil öncesini kat kat aşan bir canlılık ve ilerleme vaziyeti gösteriyordu. Yaşlı beden üzerinde dünyayı hayrette bırakan bir kelle taşıyordu. Genç, dinamik ve günün sorunlarını aydınlatan bir teorik aydınlığa sahipti.

Bu dönemlerin belgeleri ortadadır. Önemli olan fare yakalamaktır. "Fareyi yakalasın da kedi ister beyaz ister kara olsun" diyen revizyonist Deng Siao Ping karargahına karşı yürütülen kampanyanın belgeleri... Ve "dört modernleşme" patentli üretici güçler teorisine karşı mücadele! Üç Dünya Terosine bu kampanyanın belgelerinden daha güçlü bir vuruş sözkonusu olamaz. Anlaşılan arkadaşlarımız revizyonizmin özü ile değil adı ile savaşılmaya değer vermektedirler.

Deng Siao Ping ve dünyanın bilimum "Üç Dünya Teorisi" savunucuları teorilerini Mao'ya maletmek, Mao'nun da savunduğunu ispat ede-

bilmek için müthiş bir gayret göstermiş ancak beyhude araşırlarının sonucu olarak iddialarına Mao'da güç verecek kanıt bulamamışlardı. Ama marksist-leninistler, Mao'nun Deng Siao Ping'le yaşamının son yıllarında da daha önceki gibi amansız bir mücadele içerisinde olduğunu ispatlayabiliyorlar. Kültür Devrimi'nin hedefi parti ve devlet iktidarı içindeki kapitalist yolcuları devirmekti; Sınıfsız topluma ulaşmak için toplumu proletarya devrimi ile sürekli dönüştürmek perspektifinin bir halkası idi Kültür Devrimi! Bir sefere mahsus değil, sürekli tekrarlanması gereken silah olarak kavranıyordu ve evet Kültür Devriminin somut hedeflerinin en önemli simalarından biri Deng Siao Ping, diğeri Liu Şiao Şi idi.

Daha sonra Lin Piao'ya karşı mücadele kampanyası başlatıldı. 1971'de Lin Piao, marksizm-leninizme tamamıyla cephe aldı. 1973, 10. Kongre Lin Piao'yu mahkum etti. Ve sözkonusu kongrede Mao şöyle diyordu:

"Büyük bir ihtimalle birkaç sene sonra bir devrim daha yapmak gerekecektir."

Gerçekten de sağcılar yeniden Parti ve devlette ciddi şekilde kümelenmişlerdi. Öyle ki bazı anlayışlarının etkileri bizzat 10. Kongre belgelerinde mevcuttu.

Mao, "akıma karşı gitmek marksist-leninist ilkedir" sözleriyle yığınları mücadele etmeleri için uyarıyordu.

Nitekim ÇKP'nin Mao güzergahındaki devrimci kanadı, o dönemler (1973 sonrası) "Lin Piao ve Konfüçyusu eleştirme kampanyası" ile tüm revizyonist kapitalist yolcuları ideolojik-siyasi bombardımana tabi tuttular.

Yine de sağ rüzgar esmeye devam ediyordu ve Deng Siao Ping'ler mevzilerini epeyce pekiştirmişlerdi.

Bu dönemde, bizzat Mao'nun önderliğinde (1974-1975) "sağ rüzgarı geri püskürtme" kavgası başlatıldı. Deng Siao Ping'in "Çin'i modernleştirme" siyasetinin kapitalist restorasyondan başka birşey olmadığı ortaya konuldu.

1976'da Çu En Lay öldü. Sağcılar "cenaze töreni" adı altında Tienanmen Meydanı'nda gösteri düzenlediler. Bu gösteride Mao, Çiang Çing'in devrimci komünist kanadına açıktan tutum alındı.

Kısacası yaşamının son kesitlerinde de Mao büyük bir öğretmene yaraşır şekilde tüm devizyonist karargahlarla çatıştı. Devrimci kitleleri silahlandırdı, yol gösterdi. Elbette ÇKP devrimci kanadının, Mao'nun da hataları vardı. Konumuz bu olmadığı için şimdilik geçiyoruz.

C. Doğan'ın, tekrar dikkatini çekmek istiyoruz. Eleştirilerinizin adresi yanlış... "Proletarya hareketiyim" diyen bazı saflarda, proletarya hareketinin ideolojik zemininden kopuş yönünde bir gidişat söz konusudur. C. Doğan, bu gidişatın tersine çevrilmesini, eski yoldaşlarımızın yeniden doğru rotaya çekilmesini istiyorsa söz konusu kopuşla uğraşmalıdır.

"İki çizgi", "parti" gibi konularda *Yeni Demokrasi*'nin nasıl Mao'dan, marksizm-leninizmden saptıklarını ve Körfez Savaşı'na tutum konusunda nasıl 'Üç Dünya Teorisi' zeminine oturduklarını, *Komün*'ün önceki sayılarında göstermiştik..

Tehlikeli bir yolculuk

"... AEP ve AHC son yıllara kadar komünistlik iddiasıyla ülke yöneten Partiler ve sosyalist geçinen devletler içinde en az bozulmuş olan, dolayısıyla olumlu değerleri bağrında en fazla yaşatan Parti ve Devlet durumundaydı. O da marksizm-leninizmden sapmış revizyonist bir Parti durumuna gelmişti ama diğerleri kadar tahripkar bir revizyonizm değildi bu (.....) görülebildiği kadarıyla revizyonist yöneticiler ve bürokrasi.... ayrıcalıklı bir zümre, sömürücü sınıf oluşturmuş değildi. AEP revizyonizminin kapitalist restorasyona giriştiğini gösteren ciddi veriler yoktu ortada... Bu yüzden... Arnavutluk'un sosyalist bir ülke olmaktan çıktığını söylemedik bugüne kadar." (12)

Ve arkadaşlarımız devam ediyor!

"Sosyalizmi tek olarak yaşatan ve liberal burjuva rüzgarlardan en az etkilenen ülke durumundaydı." (13)

Söylenilenlerden, arkadaşlarımızın Marksizm-leninizm ve bu bilime Mao'nun katkılarından öğrenemedikleri açığa çıkıyor. Mao'culuk adına Mao'ya saldırının bariz bir örneğiyle karşı karşıyayız. AEP revizyonizmi diğerleri kadar tahripkar değilmiş! Bu revizyonizm ayrıcalıklı bir zümre yaratmıyormuş ve üstelik bu revizyonizmin kapitalist restorasyona giriştiğini gösteren ciddi bir veride yokmuş!..

Ne güzel bir revizyonizmine karşı karşıya olduğumuzu dostlarımızdan öğreniyoruz! Öyle bir revizyonizm ki; Arnavutluk'u sosyalizmden çıkarmamış, sosyalizmi korumuş, burjuva liberal rüzgarları altetmiş ve dünyada sosyalizmi tek olarak yaşatma misyonu oynamış!.. Böyle şahane revizyonizmler olduktan sonra marksizm-leninizme ve onunla silahlanmış gerçek öncülere ne gerek var!!

Bu cins siyasi iktidarın, siyasi çizginin tayin edici olduğunu söyleyen Mao'dan hiçbir şey öğrenilmediğinin itirafıdır.

Brakalım revizyonistlerin hakim olduğu Parti ve Devleti, marksist-leninistlerin önderliğinde olsa da, sosyalist ülkelerde Parti ve Devlet, emekçi kitlelere kıyasla ayrıcalığı olan güçlerdir. Parti ve Devleti kitlelerle eşitleyemeyiz. Sosyalist olsalar da bu öğeler yönetici olmalarının sonucu olarak yönetilenlerle çelişki halindedir. Yöneten-yönetilen, Parti-Devlet ile kitleler arasındaki çelişki, işbölümü, kafa-kol emeği arasındaki çelişki sosyalizmin önemli çelişmelerindendir. Bu çelişkiler kesin olarak kaldırılmadıkça, Parti-Devletin kitlelere nazaran ayrıcalıklı konumu devam edecektir. Sosyalizmde bu çelişkiyi sürekli daraltma, sınırlama, büyümesini önleme diye bir görev vardır. Marksist-leninist çizginin önderliğindeki bir Parti ve Devlet, kendisini bir amaç değil, sosyalizmin diğer çelişmelerinin komünizm perspektifiyle çözülmesinin bir aracı olma misyonu oynamakla mükellef görür. Revizyonizm bu misyonu oynamaz. Oynamaz. Aksine o, sosyalizmin çelişkilerinden de beslenir ve iktidar olduğunda, sosyalizmin lafzını etse de rahmet okur! Arnavutluk'ta revizyonist-bürokrat burjuvazi, Enver Hoca'nın son yıllarından beri iktidardadır. Orada proletarya diktatörlüğü, devlet kapitalisti burjuvazinin diktatörlüğüne dönüşmüştü, Parti-Devlet ve sistem sosyalist olmaktan çıkmıştı.

Revizyonizmin iktidara gelmesi, kendi temelleri üzerinde gelişmiş bir komünist toplum olmayan, bir geçiş toplumu durumunda olan ve her bakımdan eski toplumun etkileriyle zorunlu olarak damgalı sosyalizmin doğal olan kusurlarını büyütür ve toplumun esas ögesi haline getirir. Yani arkadaşlarımızın dediği gibi "az tahripkar" bir rol revizyonizmin hiçbir türünün doğasına yakışmaz. Burjuva hak ve sosyalizmin diğer çelişmeleri revizyonist iktidar altında fevkalade büyür. Çünkü; sınıfların, sınıf mücadelesinin burjuva-proletarya çelişmesinin mevcudiyetini sürdürdüğü sosyalizmde söz konusu kapitalist zemini daraltmak, toplumu komünizm doğrultusunda değiştirmek, proletarya devrimini sınıfsız topluma kadar devam ettirmek için proletarya diktatörlüğü aracına ihtiyaç vardır, revizyonizmin iktidarı bu amaçlar için değil, tersi için mücadele eder.

Anlaşılan arkadaşlarımız, sosyalizmdeki burjuvaziyi ve esas olarak Parti ve Devlet içinde kümelenen ve sosyalizmin çelişmelerinden besle-

nen yeni burjuvaziye anlamamışlardır. Bu burjuvazi klasik kapitalist toplumdaki fabrika sahibi, fötr şapkalı olan kardeşlerine benzemiyor. Evet hepsi kızıl bayrak sallıyor. Mao'nun deyimiyle "enternasyonal'ı" söylüyor." Bunu anlamazsak tabii ki Arnavutluk'ta ve hatta Sovyetlerde "ayrıcalıklı zümre ve sömürücü sınıf yoktur" saçmalığına düşeriz.

Sonuç olarak; arkadaşlarımızın bu görüşleri, sosyalizmde Parti ve Devlet iktidarının kilit rol oynadığı ve ona hakim çizginin diğer tüm şeyleri esasta tayin ettiğini görememektedir. Revizyonist çizgi Parti ve Devlete de rengini veriyor demektir. Sosyalizmde emekçiler adına mülkiyeti kontrol eden Parti ve Devlettir. Geçiş toplumu olan sosyalizmde emekçilerin doğrudan kontrolü yoktur. Hukuka değil, gerçeğe bakarsak durum böyledir. Devlet ve Parti daha doğrusu üst yapı revizyonistlerin eline geçmişse iktidar esas olarak yitirilmiş demektir. Soruna kısır ya da salt mülkiyet ilişkileri açısından bakanlar; insanlar arası ilişki, dağılım ile geleceğe yönelimi önemseyemeyenler bunu reddedebilirler. Konferansçı arkadaşlarımızın yaptığı tam da budur.

Böyle bir yaklaşımın, hangi çizginin ve sınıfın yön verdiğine bakmaksızın her biçimli devlet mülkiyetini sosyalist ilan etmemesi için hiçbir neden yoktur. Konferansçı arkadaşlarımızın Arnavutluk konusundaki kayışı, Küba'nın değerlendirilmesi noktasına da yansımaktadır. İdeolojik olarak renkleri açık olan burjuva-bürokrat sınıf karakterleri belli olan Arnavutluk gibi ülkelerin, herhangi bir emperyalistin uşağı olmamaları ve bazı anti-emperyalist tutumlar içinde bulunmaları onların sosyalist değerlendirilmesini hiç de gerektirmiyor. İlişkili olsa da ideoloji ve politikayı aynı görmeliyiz. Bu konudaki kavrayışsızlık arkadaşlarımızı oldukça savurmaktadır. Konferansçı arkadaşlarımız, "savunuyoruz" dedikleri gelenekle alakası olmayan pozisyonlarının dayandığı hataları, kaynaklarıyla birlikte radikal şekilde aşmalıdırlar. Emperyalistlerin Arnavutluk'a yönelik saldırı ve mücadele planlarının teşhir edilmesi, Arnavutluk'a "sosyalisttir" demeyi gerektirmezdi. Evet emperyalist komploları deşifre edelim ama ideolojide bulanıklığa meydan vermeyelim! Bu hayati önemde bir sorundur. Biz bunu söylerken, kuşkusuz ki siyasetin önemini yadsıyalım demiyoruz. Ama aslolanın ideoloji olduğunu da unutulmasını istemiyoruz. Aksi halde kuru sıkı bir Mao'cu, Kaypakkaya'cı söyleminde fazla bir anlamı olmaz. Nihayet en önemli bir özelliği de,

doğru bir sosyalizm ve komünizm perspektifine sahip olmasında yatmaktadır. Sosyalizmin, kapitalizmden komünizme bir geçiş toplumu olduğunu, bu geçiş döneminin tümü boyunca burjuvazi-proletarya ya da iki yol, iki çizgi arasındaki kavaganın devam edeceğini, proletarya iktidarı altında devrimi sürdürmenin gerekliliğini Kaypakkaya kavrayabilmişti. Rusya ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde yeni burjuvazinin iktidarı gasettiğini görebilmişti. Dönemi açısından bunun önemi bugün yaşadığımız gerçeklerle çok daha büyük bir anlam taşımaktadır.

Biz, C. Doğan'ın yukarıya aldığımız yanlış görüşleri paylaşmadığını biliyoruz. Eleştirimiz Cihangir'e değil, Cihangir'in komünarlara karşı bóbürlenerek "çizgimiz" diye propaganda etmeye çalıştığınıdır. Zira C. Doğan, komünarlara karşı birey olarak değil Yeni Demokrat cephenin teorisyenlerinden biri olarak kavga sürdürüyor.

C. Doğan, çok sevdiği ve bizim de patentini çok iyi bildiğimiz "eleştiri tahtasına mihlama" operasyonu yapacaksa, bu "cerrahi müdahaleyi" yer aldığı cepheye yapmalıdır.

C. Doğan'a bir örnek daha gösterelim.

Bilindiği gibi Küba, Guevara, Kastro gibi ihtilalci küçük burjuva devrimci önderliği altında gerçekleştirilen bir devrime sahne oldu. Aslında devrimci demokratik bazı dönüşümler gerçekleştirildi. Marksist-leninist dünya görüşüyle donanmaması, Küba devriminin önderliğinin en önemli zayıflığıydı.. Ve bu durum, uluslararası komünist hareket içerisindeki saflaşmada Küba devletinin Kruşçev, Brejnev saflarına iltihakına yol açtı. Devrimci demokratik özü yitirildi. Burjuva-bürokratik bir diktatörlük olarak Küba devleti Rus sosyal emperyalizminin önemli bir mevzisi idi. Rus emperyalizminin çıkarlarını tehdit eden bazı "ulusal kurtuluş" hareketlerinin bastırılmasında, Rusya devletini yine bazı dostlarımızın ABD ve Batı emperyalizmi ile blok menfaatleri gereği çatışması gerçeğinden hareket ederek yanlış şekilde değerlendirmektedirler.

Söylenilenler şöyle!..

"Küba yönetimi, bazı yönleriyle Doğu Avrupa'daki blok üyesi ülke yönetimlerinden farklı olarak daha olumlu bir görünüme sahiptir.

"Nesnel olarak sosyal-emperyalizme hizmet ederler, öznel açıdan ezilen ulus ve halk hareketlerine destek olup dünya devrimini ilerletme kaygısını taşıdığı, yeni bir iyi niyet içinde hareket ettiği görülmekteydi. Yine kaba bir gözlemlerle bugünkü Küba toplumunun yapısı ipliği pazara çıkmış Doğu Avrupa ülkelerinden farklı olarak

daha eşitlikçi, daha az ayrıcalıklı ve burjuva liberal etkilere karşı daha dayanıklı bir dokuya sahip gözükmetedir." (14)

Bu doğru değil. Küba yönetimi de Doğu Avrupa'daki diğer revizyonist burjuva diktatörlüklerle aynı öze sahipti. Sizin deyiminizle sadece nesnel olarak değil, öznel olarak da Rus sosyal emperyalizmine hizmet ediyor ve onun önemli bir üssü görevi görüyordu. Afrika'da görüldüğü gibi, Rusya ile çatışan bazı ulusal hareketleri bastırma misyonu oynuyordu.

Hele hele, "dünya devrimini ilerletme kaygısı" ve "iyi niyeti" taşımıyordu. Toplum düzeni eşitlikçi hiç mi hiç değildi. Evet burjuva liberal kanatla değildi ama ondan özü itibarı ile farklı olmayan modern revizyonizmin muhafazakar kanadının gücü idi...

Arkadaşlarımızın bu hatalı yaklaşımının, sosyalizmi kavrayamayan anlayışlarının sonucu olduğunu bir kez daha belirtelim..

Bunu, Arnavutluk sorununa yaklaşımlarında da ele alındığımız için tekrar etmiyoruz.

Kaypakkaya ve Komünarlar

C. Doğan, neredeyse kelimesi kelimesine bizden aldığı silahlarla, bizi "vurma"ya çalışıyor. Öncellikle belirtelim ki doğrular kimsenin tekelinde değildir. Onları savunmak için patent hakkı almaya hiç mi hiç gerek yoktur. Biz insanların doğruları yakalamasından büyük mutluluk duyarız. Zaten varlığımızın nedenlerinden biridir bu. C. Doğan'ın aşağıda aktaracağımız ve bizim de senelerdir defalarca tekrar ettiğimiz, kısacası sevgili arkadaşımızla hemfikir olduğumuz bazı görüşleri sanki biz başka birşey söylüymüşüz gibi tutup bize karşı kullanmasını anlayamadık.

Yeni Demokrat yazar şöyle diyor;

"İ.Kaypakkaya çizgisinin 12 yıl sonra onun söyleyeceklerinin aynı seviyedeki tekrarının, doğru temelde yapılmasını bile kaskatı oportünizm olduğunu hiç çekinmeden vurguluyoruz" (15)

Evet biz tam da bunu gerek öncü içerisindeki gerekse de sonraki iki çizgi mücadelesi pratiğinde ısrarlı dile getirdik.

Komün'ün ilk çıkışında bu meselenin nasıl cevaplandırıldığına bakalım.

"İ. Kaypakkaya'nın mirası altınçağ için mücadele edenlere önemli bir hazinedir. Bu hazinenin mirasyedi hovardalar gibi harcanmasını, kaba

şekildeki tekrarları ile geçiştirilmesini ve kullanılmasını değil bugünün gelişmelerinin önüne geçebilecek düzeye çıkarılmasını gerektirir." (16)

"Toplumsal pratiğin gündeme getirdiği yeni problemleri çözerek gelişmeyen, kendisini bu açıdan sürekli olarak yenilmeyen, daha doğrusu her zaman aynı düzey ve şekilde tekrar eden bir teori adına ne denilirse denilsin bilimsel olmaktan uzaktır." (17)

"A. Derviş arkadaşın İ. Kaypakkaya çizgisinin 'düzeltme önerisi de aynen Balhonn vari bir düzeltme olduğu hemen akla gelmektedir. Onun İ. Kaypakkaya çizgisinin asıl olarak sol oportünist, dogmatik bir çizgi olarak değerlendirilmesine rağmen oportünist çizgiyi düzeltmeye (!) kalkışmasının tutarsızlığını" (18)

Belgelerle C. Dogan'a cevap verelim. Yine Komün'ün ilk sayısına başvuracağız.

"İbrahim Kaypakkaya, çıkış yaptığı günün koşullarında söylenmesi gerekenin en ilerisini söyleyebildi.

"(....) Kaypakkaya'nın eksik ve yanlışları vardı. Ancak bunlar bir proleter önderin hatalarıdır."

Hayır Yeni Demokrat arkadaşlar, Komünarlar hiçbir yerde ve hiçbir zaman Kaypakkaya çizgisini sol oportünist dogmatik olarak damgalamadılar. ■

DİPNOTLAR

- 1)Ekonomi Politigin Eleştirisine Katkı ,Marks
- 2)Yeni Demokrasi sayı 34 syf: 54
- 3)Agd sayı 34 syf: 55
- 4)Y.F Beker'e mektuptan
- 5)Komün sayı 1 syf: 14
- 6)Agd sayı 1 syf: 14
- 7)Yeni Demokrasi sayı 34 syf: 54
- 8)Komün sayı 1 syf: 15
- 9)Yeni Demokrasi sayı 34 syf: 54
- 10)Komün sayı 1 syf: 20
- 11)/KK sayı 96 syf: 13
- 12)Age sayı 95 syf: 27
- 13)Age sayı 95 syf: 13
- 14)..... sayı 95, sf: 28
- 15)Yeni Demokrasi, sayı: 34, sf: 57
- 16)Komün, sayı: 1, sf: 24
- 17)Agd. sf: 13

Çin'deki şekli ile demokratik devrim ve halk iktidarı

Sosyalizmin bugün tıkanan sorunlarıbugün daha çok, sosyalizm de, sosyalist demokrasi, proletarya diktatörlüğü döneminde devlet, ve onun kaçınılmaz çarkları olan ordu, polis ve bürokrasi ve benzeri kurumlardan kaynaklanan, bürokratizm'de düğümlenmektedir. İşte bugün proletarya diktatörlüğü ya da onun bir biçimi olduğu iddia edilerek ileri sürülen demokratik halk diktatörlüğü tartışılırken, bu tartışma doğrudan sosyalist demokrasi ve bürokratizm gibi tartışmalarla paralel yürütülmelidir.

Murat YORULMAZ/Cemil TOPRAK

Çin'deki gerçekleşmiş olan demokratik halk devrimi ve bu devrimin iktidarı olan 'Demokratik Halk İktidarı' sosyalist devrim ve sosyalist devrimin iktidarı olan 'Proletarya diktatörlüğü'nden özde farklı bir yapılanmadır. Bunu Mao Zedung yoldaş 1956 öncesi bazı yazılarında tespit etmiştir.

Mao Zedung yoldaş, 1939 tarihli 'Çin devrimi ve Çin Komünist Partisi' başlıklı yazısında Çin devriminin niteliğini şöyle belirlemektedir:

"Bugünkü aşamada Çin devriminin niteliği nedir? Burjuva demokratik mi yoksa proleter sosyalist bir devrim midir? Açıktır ki, ikincisi değil, birincisidir.

Çin toplumu sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal olduğuna göre, Çin devriminin başlıca düşmanları emperyalizm ve feodalizm olduğuna göre devrimin görevleri kimi zaman burjuvazinin de katıldığı bir milli ve demokratik devrimle bu iki düşmanı devirmek olduğuna göre, Çin devrimi, büyük burjuvazi devrime ihanet ederek düşman haline gelse bile, genel olarak kapitalizmi ve kapitalist özel mülkiyeti değil, emperyalizmi ve feodalizmi hedef almaktadır. Bütün bunlar doğru olduğuna göre, bugünkü durumda Çin devriminin niteliği proleter sosyalist değil, burju-

va demokratiktir." (1)

Görüldüğü gibi Mao Zedung yoldaş, Çin devriminin niteliğini "proleter sosyalist değil, burjuva demokratik" olarak nitelemektedir. Bu devrimin "genel olarak kapitalizmi ve özel mülkiyeti değil, emperyalizmi ve feodalizmi hedef aldığı" nı belirlemektedir.

Mao Zedung yoldaş, Çin'de kurulacak olan Demokratik Halk İktidarının proletarya diktatörlüğü olmayacağını açık bir şekilde "Yeni Demokrasi üzerine" Ocak 1940 tarihli yazısında şöyle belirlemektedir:

"Dolayısıyla, Çin'in kaderini belirleyen temel güçlerin, proletarya, köylülük, aydınlar ve küçük burjuvazinin diğer kesimleri olduğu açıktır. Bir kısmı şimdiden uyanmış geri kalanı da uyanma süreci içinde olan bu sınıflar, proletarya önder güç olmak üzere, zorunlu olarak Çin Demokratik Cumhuriyetinin devlet ve hükümet yapısının temel unsurları haline geleceklerdir. Kurmak istediğimiz demokratik Çin Cumhuriyeti, bütün anti emperyalist ve anti feodal halkın proletarya önderliğindeki ortak diktatörlüğü altında bir demokratik cumhuriyet, yani yeni demokratik bir cumhuriyet, gerçekten devrimci yeni Üç Halk İlkesinin ve onun Üç Büyük Siyasetinin cumhuriyeti olmalıdır.

Bu yeni demokratik cumhuriyet, eski demok-

ratik biçim olan ve zaten günü geçmiş bulunan burjuva diktatörlüğü altındaki eski Avrupa Amerikan tipi kapitalist cumhuriyetten farklı olacaktır. Diğer taraftan, SSCB'de daha şimdiden gelişip serpilmeğe başlayan proletarya diktatörlüğü altındaki Sovyet tipi sosyalist cumhuriyetten de farklı olacaktır. Bu Sovyet tipi sosyalist cumhuriyet, bütün kapitalist ülkelerde kurulacak ve kuşkusuz sanayisi gelişmiş bütün ülkelerdeki devlet ve hükümet yapılarının egemen biçimi haline gelecektir. Ancak belli bir tarihi dönem boyunca bu biçim, sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki devrimler için uygun değildir. Öylese bu süreç içinde, bütün sömürge ve yarı sömürge ülkelerde üçüncü bir devlet biçimi, yani yeni Demokratik Cumhuriyet kabul edilmelidir. Bu biçim belli bir tarihi dönem için geçerlidir, ve bu yüzden bir geçiş biçimidir; ama gene de zorunlu bir biçimdir ve bundan vazgeçilemez.

Dolayısıyla, dünyadaki çeşitli tipteki devlet sistemleri, siyasi iktidarlarının sınıf niteliğine göre üç temel biçime indirgenebilir; burjuva diktatörlüğü altındaki cumhuriyetler; proletarya diktatörlüğü altındaki cumhuriyetler; bir kaç devrimci sınıfının ortak diktatörlüğü altındaki cumhuriyetler." (2)

Yine Mao Zedung yoldaş, "Japonya'ya karşı üs bölgelerinde siyasi iktidar sorunu üzerine" başlıklı 1940 tarihli yazısında Demokratik Halk İktidarının "işçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğünden farklı olduğunu" belirtmekte şöyle demektedir:

"Japonya'ya karşı savaş sırasında kurmakta olduğumuz siyasi iktidar, birleşik cephe niteliğindedir. Bu iktidar, direnmeden ve demokrasi-den yana olan herkesin siyasi iktidarıdır. Çeşitli devrimci sınıfların, hainler ve gericiler üzerindeki ortak demokratik diktatörlüğüdür. Bu iktidar, gerek toprak ağaları sınıfının ve burjuvazinin karşı-devrimci diktatörlüğünden, gerekse Toprak Devrimi dönemindeki demokratik işçi köylü diktatörlüğünden farklıdır. Bu siyasi iktidarın niteliğinin açık seçik kavranması ve bunu gerçekleştirmek için ciddi bir şekilde çaba gösterilmesi, ülkenin dört bir yanında demokrasinin yayılmasına büyük ölçüde yardımcı olacaktır. "Sol"a olsun sağa olsun herhangi bir sapma bütün millet üzerinde çok kötü bir izlenim yaratacaktır." (3)

Mao Zedung yoldaşın yaptığı bu tespitler doğru tespitlerdir. Mao'nun 1956'ya kadar olan yazılarının hiç birinde "Demokratik Halk İktida-

rının özünün proletarya diktatörlüğü olduğu şeklinde bir tespiti yoktur böyle bir tez savunmaktadır. Aksine yukarı da Mao'dan alıntılarımız gibi iktidarları biçimlerine göre değil dikkat edilsin, sınıf niteliklerine göre üç biçime ayırır ve proletarya diktatörlüğü altındaki cumhuriyetlerden farklı olarak bir kaç devrimci sınıfın ortak diktatörlüğü altındaki cumhuriyetleri (yani yeni demokrasi tipi iktidarları) sınıf niteliklerinden dolayı farklı bir kategoride değerlendirir.

1956'da SBKP 20. Parti kongresinden hemen sonra yapılan ÇKP 8. Parti kongresinde Liu Şao Ci, tarafından sunulan raporda 1949'da kurulan demokratik halk iktidarının özünde proletarya diktatörlüğü olduğu; çünkü ÇKP'nin yönetici güç olduğu tezini ortaya koyar. Böylelikle, proletarya diktatörlüğü ile proletarya partisinin önderliğini eşitler; içinde burjuvazininde yer aldığı bir diktatörlüğü proletarya diktatörlüğü olarak lanse eder. Bu revizyonist tez daha sonra ÇKP belgelerine yansır. Mao Zedung'da 1956 sonrası bazı yazılarında hem 'demokratik halk diktatörlüğü' hem de proletarya diktatörlüğü kavramını kullanır. 1956'da 8. Parti kongresinden sonra geliştirilen bu revizyonist tez bugünkü karşı devrimci ÇKP yöneticileri tarafından da kullanılmaktadır.

1949'da Çin'de kurulan Demokratik Halk Diktatörlüğü' proletarya partisi önderliğinde işçilerin, köylülerin, küçük burjuvazinin ve Milli burjuvazinin içinde yer aldığı ortak bir diktatörlüktür. 1956'da iktidarın sınıf bileşimi açısından herhangi bir değişiklik olmamış, burjuvazi iktidar içerisinde 1956'da yerini korumaktadır.

İktidar alanında bir değişiklik olmamasına rağmen sınıf ilişkileri bakımından 1956'ya kadar önemli değişiklikler olmuştur. Demokratik devrimin ve Demokratik Halk İktidarı'nın hedefi olan komprador burjuvazi ve toprak ağaları sınıfı esas olarak tasviye edilmiş, köklü demokratik dönüşümler gerçekleşmiştir. Demokratik devrimin görevleri esasta tamamlanmıştır. Proletaryanın bundan görevi tüm emekçilerle, sömürülenlerle birlikte burjuvaziye karşı sosyalist devrimi gerçekleştirmektir. Demokratik Devrim'de proletaryanın baş hedefi komprador burjuvazi ve toprak ağaları sınıfı iken, sosyalizme geçişte proletaryanın hedefi bir bütün olarak burjuvazidir. Sınıf ilişkileri köklü değişmiştir. Demokratik devrimde proletarya ile ortak düşmana karşı ittifak içerisinde yer alan burjuvazinin bir kesimi sosyaliz-

me geçiş döneminde proletaryanın karşısında karşı devrim cephesinde yer alır. Çünkü, sosyalizmin hedefi bizzat kendisidir. Demokratik devrim döneminde, demokratik görevler söz konusu olduğu müddetçe varolan irade birliğı, sosyalizm sorunu gündeme geldiğinde irade birliğı ortadan kalkar. Lenin bunu açık seçik belirtmiştir.

1956'da demokratik halk iktidarının özünün proletarya diktatörlüğü olduğunun söylenmesi, bunun ötesinde, 'sosyalist dönüşümlerin esas olarak tamamlandığının' belirtilmesine rağmen proletarya ile burjuvazi arasındaki ittifak, iktidar alanında sürmekteydi! Yani irade birliğı devam etmektedir!!

1957'de Mao Zedung 'Halk İçindeki çelişkileri doğru ele alalım' başlıklı yazısında Çin'deki sınıf ilişkilerini tahlil etmeye çalışır ve komprador ve toprak ağaları sınıfının tasviye edildiğini belirler, yani diğer bir anlamıyla demokratik devrimin hedefi olan sınıfların ortadan kalktığını söyler. Sosyalizme geçişte proletaryanın baş hedefi olması gereken burjuvaziye "Ülkemizde, işçi sınıfıyla milli burjuvazi arasındaki çelişme, halk içindeki çelişmeler sınıflamasına girer. Genel olarak, ikisi arasındaki sınıf mücadelesi, halkın saflarındaki bir sınıf mücadelesidir, çünkü Çin milli burjuvazinin ikili bir niteliğı vardır." "Sosyalist devrim döneminde, milli burjuvazinin kar amacıyla işçi sınıfını sömürmesi onun niteliğinin bir yanını, buna karşılık anayasayı desteklemesi ve sosyalist dönüşümü kabul etmesi de diğer yanını oluşturur" şeklinde bir tespit yaparak burjuvaziye dost sınıflar içerisinde sayar. Eğer burjuvazi sosyalizm'de halk sınıfları kategorisi içinde yer alıyorsa sosyalizmde proletaryanın hedeflemesi gereken düşman sınıf kimdir? Düşman yoksa, sosyalizmde, ortadan kaldırılmış olan komprador burjuvazi ve toprak ağaları mıdır?

Burjuvaziye hedeflemeyen, burjuvaziye karşısına düşman olarak almayan bir iktidara proletarya diktatörlüğü denilebilir mi? Ve yahutta burjuvaziye karşısına düşman olarak almayan bir iktidarın sosyalizmi inşa etmesi, burjuvaziye sınıf olarak tasviye edip altın çağı geçmesi mümkün müdür? Proletarya diktatörlüğünün hedefi burjuvazi değilse kimdir?

Mao'nun bu düşüncelerini doğru bulanlar bu sorulara açık seçik yanıt vermeleri gerekir!

Mao Zedung burjuvazinin ikili karakterini belirtirken "sosyalist devrim döneminde, milli burjuvazinin kar amacıyla işçi sınıfını sömürmesi onun niteliğinin bir yanını, buna karşılık anaya-

sayı desteklemesi ve sosyalist dönüşümü, kabul etmesi de diğer yanını oluşturur" diyor.

Mao Zedung'un burjuvazinin desteklediğini söylediğı anayasa bizzat burjuvazinin özel mülkiyetini garanti altına almış olan bir anayasadır. Böyle bir anayasayı burjuvazinin desteklemesinden daha doğal bir şey olamaz. Desteklediğini söylediğı sosyalist dönüşümlerse burjuvazinin özel mülkiyetini anayasa garantisi altına almış 'sosyalist' dönüşümlerdir!

Ahmet H. Kırım imzalı "Yenilgilere Geçerli Yaklaşımlar" Başlıklı yazı üzerine

Bu bağıntıda *Komün* sayfa 3'te "Geçici Yenilgilere Geçerli Yaklaşımlar" başlıklı Ahmet H. Kırım imzalı yazıya kısaca değinmek istiyorum. A.H. Kırım arkadaş ÇKP içerisindeki devrimci çizginin yenilgisini ele alıp irdeleme çalışması içerisinde ilk dikkat çektiğı nokta tartıştığımız bağıntıda çok önemlidir.

Gerçekten de Mao'nun devrim öncesi 1939'da yaptığı sınıfsal analizin dışında doğru bir sınıf analizi yapılmamıştır. 1949'da demokratik devrim gerçekleşip süreç içerisinde komprador burjuvazi ve toprak ağaları sınıfı tasviye edildikten sonra, sosyalizme geçiş döneminde değışen sınıf ilişkileri doğru bir temelde tahlil edilememiştir. Yukarıda belirtmeye çalıştığım gibi 1957'de Mao Zedung sosyalizme geçiş döneminde değışen sınıf ilişkilerini yanlış bir şekilde tahlil ederek çok önemli bir hataya düşmüştür. Mao'nun bu hatası açık seçik tesbit edilmesi gerekir.

Demokratik devrim sürecinde Lenin yoldaşında tesbit ettiğı gibi burjuvazinin bir kesimiyle proletarya arasında ortak düşmana karşı Çin somutunda ele alacak olursak komprador burjuvazi ve toprak ağalarına karşı geçici irade birliğı söz konusudur. Demokratizmin sınırı aşılp sosyalizm sorunu gündeme geldiğinde proletarya ile burjuvazi arasındaki irade birliğı ortadan kalkar.

Çin'de ilk defa Kültür Devrimi döneminde "Topyekün diktatörlük" sloganı atılmış, pratik de ise burjuvaziye var olan ittifak parçalanmış, bir bütün kapitalist özel mülkiyet hedeflenmiş ve ilk defa Çin'de proletarya diktatörlüğü gerçek hale gelmiştir.

Çin'li revizyonistler bu durumu belgelerinde şöyle itiraf etmektedirler:

"Lin Biao ve Dörtlü Çete, parti ve devlet ikti-

darını ele geçirmek için besledikleri caniyane emelleri gerçekleştirmek üzere Kültür Devriminin başından itibaren elele vererek karşı-devrim revizyonist çizgilerini uygulamaya, devrimci birleşik cepheyi ve milli burjuvaziye karşı izlenen siyaseti baltalamaya çalıştılar.

Bunlar, Mao Zedung yoldaşın devrimci çizgisini ve Kültür Devriminden önceki on yedi yıl içinde birleşik cephe çalışmasında kazanılan büyük başarıları reddetmek amacıyla, "karanlık çizginin diktatörlüğü" denilen gerici yalanı uydurlar. Örgütsel olarak, yalnızca partinin çeşitli kademelerindeki birleşik cephe dairelerini taciz etmekle kalmadılar; aynı zamanda Çin halk siyasi danışma konferansının çeşitli düzeydeki örgütlerini, çeşitli demokratik partileri, sanayi ve ticaret federasyonlarını da çalışmalarını durdurmaya zorladılar... Oysa Lin Biao ve Dörtlülük Çete, her şeyi yıkmak, bizim düşmanla ve dostlarımızla olan ilişkilerimizi ters yüz etmek amacıyla, "topyekün diktatörlük" teorisini yaydılar. Binlerce devrimci önder kadroyu "parti içindeki burjuvalar olarak damgaladılar; çok sayıda işçi, köylü ve devrimci aydına zulüm ettiler ve devrimci birleşik cephenin çekirdeği olan Çin komünist partisine ve proletarya diktatörlüğüne cepheden saldırılar yönelttiler. Aynı şekilde, parti ile uzun bir işbirliği geçmişi olan yurtsever dostlara baskı ve zulüm uyguladılar. Bu yurtsever dostlara ve milli burjuvalara..."gerici kapitalistler dediler, onlara karşı savaş açtılar, onlar üzerinde diktatörlük uyguladılar"...

Yine aynı yazının devamında şunları söylemektedir:

"Birincisi, Kültür Devrimi sırasında milli burjuvaziye mensup çok sayıda sanayici ve iş adamının banka mevduatlarına, hükümet tahvillerine, altın ve gümüşlerine ve diğer bazı mallarına el konuldu. Aslında banka mevduatlarının çoğu, Kültür devriminden önce uygulanagelen mülkleri satın alma siyasetine uygun olarak devlet tarafından bu kişilere ödenen sabit faiz sonucu birikmişti. Öteki şeyler ise, esas olarak hayatlarını sürdürmek için ihtiyaç duydukları araçlardı. Hepsi de anayasa tarafından korunan meşru gelirler ve özel mülkiyetlerdi. Şimdi parti merkez komitesi, el konulmuş bu banka tasarruflarının tamamının, miktarları ne olursa olsun, bir seferde ve birikmiş banka gaizleriyle birlikte geri ödenmesini, sahipleri ölmüşse ödemenin bu kişilerin eşlerine yapılmasını kararlaştırmıştır." (4)

Revizyonistlerin itiraflarından da görüldüğü

gibi devrimci çizgi taraftarları Kültür Devrimi döneminde Birleşik Cephe iktidarını parçalayarak ilk defa burjuvazi üzerinde proletaryanın diktatörlüğünü gündeme getirmişlerdir. Burjuvaziye karşı izlenen yanlış siyaseti pratikte terk etmişlerdir. Sosyalizme geçiş döneminde burjuvaziye karşı izlenen hatalı siyaseti aşma yönünde pratikte atılmış çok önemli bir adımdır.

Pratikte doğru ileri adım atılırken; malesef teorik alanda geçmişin hatalarının üzerine gidilerek kadrolar ve yığınlar doğru bir bakış açısıyla eğitilmemiştir. Daha da kötüsü Kültür Devrimi döneminde milyonlarca basılıp elden ele dolaşan 'kızıl kitap' içerisinde Mao'nun 1957'de yazdığı 'halk içerisindeki çelişkileri doğru ele alalım' yazısı yer almıştır. Bilindiği gibi bu yazı içerisinde burjuvazi halk sınıfları içerisinde gösterilmektedir. Geniş şekilde bu yanlış anlayışın propagandası yapılmıştır.

Pratikte "Topyeün Diktatörlük" sloganı ve bu sloganın hayata geçirilmesinin mücadelesi veriliyor, önemli kazanımlar elde ediliyor. Kızıl kitap üzerinden ise burjuvazinin halk saflarında olduğu, çelişkinin barışçıl yöntemlerle çözüleceğinin propagandası yapılıyor!

Devrimci çizgi taraftarlarının ve Kültür Devriminin en temel çelişkilerinden biri budur.

Komün'ün gerekçeleri üzerine

Artık Komün'ün 'Demokratik Halk İktidarı'nın özünün proletarya diktatörlüğü olduğu teziyle ilgili getirdiği gerekçeleri tek tek ele alabiliriz. Komün doğru olarak proletarya diktatörlüğün geçişte ülkelerin farklı koşulların sonucu olarak, dünya devrim tarihinin gösterdiği şu üç biçimi saymaktadır:

- 1) Proletarya diktatörlüğüne doğrudan geçiş
- 2) İşçi Köylü devrimci demokratik diktatörlüğünden proletarya diktatörlüğüne geçiş
- 3) Demokratik Halk İktidarından proletarya diktatörlüğüne geçiş

Bu üç ayrı iktidar biçiminin özünün 'proletarya diktatörlüğü' olduğunu Lenin'in şu sözleriyle:

"...Elbette kapitalizmden komünizme geçişte siyasal biçimler bakımından, büyük bir bolluk ve geniş bir çeşitlilik göstermekten geri kalmaz. Ama hepsinin özü zorunlu olarak bir olacaktır: Proletarya diktatörlüğü" (5) ispatlamaya çalışmaktadırlar.

Burda dikkat edilmesi gereken en temel nokta Lenin burada 'kapitalizmden komünizme' geçiş-

ten bahsetmektedir. Yani sınıfların ve devletin ortadan kalktığı komünist topluma geçişten bahsetmektedir. İşçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğü ve demokratik halk diktatörlüğü ise Komün'ünde belirttiği gibi 'proletarya diktatörlüğüne geçişin' yani sosyalizme geçiş döneminin iktidar biçimleridir. Proletarya diktatörlüğü ise Lenin'inde belirttiği gibi komünizme geçiş döneminin iktidarındır. Bunlar bir ve aynı şeyler değildir.

Proletarya, proletarya diktatörlüğüne sınıfları ortadan kaldırarak komünizme geçmek için gereksinim duyar.

İşçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğüne veya demokratik halk iktidarına ise demokratik devrimin gündemde olduğu ülkelerde özü burjuva olan demokratik devrimin görevlerini yerine getirerek, sosyalizme, giden yolu açmak için ihtiyaç duyar.

İşçi köylü devrimci diktatörlüğü ve demokratik devrimin iktidar biçimleridir. Proletarya diktatörlüğü ise sosyalist devrimin iktidarındır. Lenin işçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğünün geçmişini ve geleceğini şöyle belirlemektedir:

"Dünyadaki her şey gibi, proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün de bir geçmişi ve geleceği vardır. Onun geçmişi mutlakiyettir, serflik, monarşidir, ayrıcalıklardır. Bu geçmişe karşı mücadelede, karşı devrime karşı mücadelede, proletarya ve köylülüğün 'irade birliği' olanaklıdır. Çünkü burada çıkarların birliği vardır.

Onun geleceği özel mülkiyete karşı mücadeledir, sosyalizm uğruna mücadeledir. Burada bir irade birliği olanaksızdır. Burada önümüzdeki yol, mutlakiyetten cumhuriyete değil küçük-burjuva demokratik cumhuriyetten sosyalizme doğru giden yoldur." (6)

Görüldüğü gibi Lenin açık dille konuşmaktadır.

İşçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğü kapitalizmden komünizme geçişin iktidar biçimi değildir. Mutlakiyetten, serflikten, monarşiden sosyalizme giden yolda zorunlu iktidar biçimidir.

Geçmiş kapitalizm değil, mutlakiyet, serflik, monarşidir. Geleceği sınıfların ve devletin ortadan kalktığı komünizm değil; sınıfların, sınıf mücadelesinin olduğu, proletarya diktatörlüğünün olduğu sosyalizmdir. Burda şöyle bir soru sorulabilir: Uzak geleceği komünizm değil midir?

Böyle sorulacak soruya en iyi yanıt bugün var

olan kapitalist-emperyalist devletlerinde yakın geleceği sosyalizm uzak geleceği ise komünizmdir. Bundan dolayı böyle bir soru anlamsız olur.

Komün şöyle devam ediyor:

"Demokratik halk devrimi ve sosyalist devrim (ayrılık noktalarına rağmen) tamamıyla birbirinden ayrı ele alınamaz. Birinin, zorunlu olarak diğere dönüşeceği, ikisinde azami yönelim olarak aynı hedefe doğru yol aldığı kavranmalıdır."

Burda tam bir kafa karışıklığı söz konusudur.

Kapitalizmde feodalizmin bağrında yeşermiştir, işçi sınıfı kapitalizmin bağrından çıkmış, kendi mezar kazıyıcısını bizzat kendisi yaratmıştır, sosyalizme giden yolun taşlarını bizzat kendi eliyle döşemiştir. Bu anlamda feodalizmle kapitalizm, kapitalizm ile sosyalizm tamamen birbirinden ayrı ele alınamaz, bunlar zorunlu olarak biri diğere dönüşmüştür, dönüşecektir. Burda artık eskiden bahsedilemez yeninin varlığı söz konusudur. Eskinin yerini yeni almıştır. Lenin'in Stalin'in ve Mao Zedung'unda belirttiği gibi demokratik halk devriminin özü niteliği burjuvadır. Burjuva devrimidir. Özü burjuva olan demokratik halk devrimi, zorunlu olarak özü proleter olan sosyalist devrime dönüşecektir. Demokratik halk devriminin yerini sosyalist devrim alacaktır. Burda artık demokratik halk devriminden söz edilemez. Burda artık sosyalist devrim ve sosyal devrimin hedefinden söz edilir. Birinin bittiği yerde diğeri başlar. Burda nitel bir dönüşüm söz konusudur.

Tartışılan sorun bir ülke somutunda devrimin gelişim aşamaları sorunudur. Bu anlamda da Komün'ün belirlemeye çalıştığı gibi 'ikisinde azami yönelim olarak aynı hedefe doğru' yol almaz. Birinin bıraktığı yerden diğeri devam eder. Eski yönelimini tamamlamıştır, yerini yeniy bırakmıştır. Artık burda eskinin yöneliminden bahsedilemez. Burda artık yeninin yönelimi söz konusudur. tartışılan sorun iki ayrı devrim aşamasıdır. Birinin tamamlaması diğeri gündeme getirir. Yoksa *Komün*'ün göstermeye çalıştığı gibi bu iki devrim yanyana 'azami yönelimi olarak aynı hedefe doğru yol' almaz. Zaten demokratik halk devrimi proletaryanın asgari programıdır, sosyalizm ise azami programıdır. Birinin tamamlanması diğeri gündeme getirir. Demokratik halk devriminin azami programı diye bir şey yoktur. Burda demokratik halk devriminin programı ile, proletarya partisinin azami programı birbirine karıştırılmaktadır.

Proletarya partisinin azami hedefi sınıfsız top-

lumdur. Proletaryanın demokratik devrimin gündemde olduğu ülkelerde demokratik devrim aşamasını atlayarak direk sosyalist devrimi gerçekleştiremez. Bundan dolayı proletarya azami programının yanısıra demokratik devriminin programı olan birde asgari program önüne koyar. Demokratik halk ittidarı esas olarak proletaryanın asgari programını gerçekleştirmenin iktidarındır. Esas görevi budur. Proletarya demokratik devrime çakılıp kalmaz. Proletarya emekçi yığınları yanına alarak burjuvaziye karşı sosyalist devrime geçmek zorundadır.

Çin somutunu ele alacak olursak devrim öncesi Çin'de özü burjuva olan demokratik devrim gündemde idi. Bundan dolayı Çin Komünist Partisi bir asgari, birde azami olmak üzere iki programa sahipti.

Çin'de demokratik devrimin hedefi olan komprador burjuvazi ve toprak ağlarına karşı gerçekleşecek devrimden çıkarı olan tüm sınıf ve katmanlar demokratik devrim mücadelesine katılarak proletarya önderliğinde demokratik devrimi gerçekleştirdiler. Demokratik halk iktidarı; proletarya önderliğinde köylülük, küçük-burjuvazi ve milli burjuvazinin ortak diktatörlüğü olarak kuruldu. Mao Zedung yoldaşa bunu böyle belirler.

Demokratik halk iktidarı doğası gereği bir uzlaşma iktidarındır, iktidar içerisinde yer alan sınıfların çıkarlarını temel alan bir iktidardır. Yoksa başka türlü ortak iktidar kurulamaz. Bu iktidar, iktidar içerisinde yer alan burjuvazininde sınıf çıkarlarını korumakla yükümlü bir iktidardır. Kültür devrimi ve Kültür devrimine önderlik eden devrimci kanata azgınca saldıran Çin'li revizyonistler şunları söylemektedirler:

"Birincisi, Kültür devrimi sırasında milli burjuvaziye mensup çok sayıda sanayici ve iş adamının banka mevduatlarına, hükümet tahvillerine, altın ve gümüşlerine ve diğer bazı mallarına el konuldu..... Hepsi de anayasa tarafından korunan meşru gelirler ve özel mülkiyetlerdi." (7)

Görüldüğü gibi burjuvazinin de içinde yer aldığı demokratik halk iktidarı burjuvazinin özel mülkiyetini anayasa ile garanti altına alan bir iktidardır.

Bu iktidarın hedefi komrador burjuvazi ve toprak ağaları sınıfını tasviye etmek ve demokratik devrimin görevlerini yerine getirmekle sınırlı bir iktidardır. Bu iktidarın hedefi sınıfsız toplumu gerçekleştirmek değildir. Bu iktidarın böyle bir azami görevi yoktur. Ama iktidar içerisinde

yer alan ve iktidara önderlik eden proletaryanın azami programı sınıfsız toplumu kurmaktır. Proletarya azami hedefine varabilmesi için emekçi yığınları yanına alarak iktidar içerisinde burjuvaziye uzaklaştırıp, tüm burjuva özel mülkiyeti hedefleyen proletarya diktatörlüğüne yani sosyalist devrime geçmesi gerekir. Bundan dolayı demokratik halk iktidarının programıyla, proletaryanın azami programı arasında nitel bir fark vardır. Bunlar bir ve aynı şeyler değildir. Komün Lenin'den iki alıntı yaptıktan sonra şunları söylüyor:

"Alıntılardan çıkan sonuçları, maddeler halinde sıralayarak, proletarya diktatörlüğünün başlıca unsurlarını belirleyelim:

- 1) Proletaryanın yönetici güç olması
- 2) Proletaryanın emekçilerle özel ittifak biçimi
- 3) Bu ittifakın sermayenin yıkılışı ve burjuvazinin restorasyon çabalarını yenmeyi amaç bilmesi, sosyalizme ve sınıfsız topluma yönelmiş olması"

"..Proletarya diktatörlüğünün, genel özellikleri de bunlar değil miydi? Demokratik halk iktidarında, genel ilkelerden hangisi yok? Hepsi varsa, demokratik halk diktatörlüğü, neden öz olarak proletarya diktatörlüğü olmasın?" (8)

Söyleyelim, burda sayılan üç temel maddeden ikisi Çin'de kurulmuş olan demokratik halk iktidarında yoktur.

Birincisi; Çin'deki demokratik halk iktidarı proletarya önderliğinde, yalnızca proletarya ile emekçi sınıfların ittifakından oluşmuyordu. Burjuvazinin bir kesimi de ittifak içinde yer alıyordu.

İkincisi; Bu iktidar burjuvazinin bütününe yönelmiş bir iktidar değil, yalnızca bir kesimine yönelmiş, iktidarda yer alan kesimi demokratik halk iktidarının hedefi değil, diktatörlüğünün uygulayıcılarından biridir. Mülkiyeti bizzat anayasa garantisi altındadır.

Komün bizim de yaptığımız Stalin'den "proletarya diktatörlüğünün üç temel niteliği" ile ilgili bilinen alıntıyı yapıyor ve devamla şunları söylüyor:

"Yaman" Stalin savunucularına sunulur!... Bu yaklaşımın doğru olduğunda hem fikiriz. Öyleyse sorumuzu yanıtlayın: Demokratik halk iktidarı neden proletarya diktatörlüğünün bir biçimi değildir?"

Yoldaşların sorusunu yanıtlamaya geçmeden önce burda şunu belirtmekte yarar görüyoruz. AEP'cilerin yaptığı gibi, eleştirisiz bir Stalin savu-

nucuları değiliz. Tam tersine, bugün geriye dönüşler ve sosyalizmin tıkanan sorunları ele alınıp incelenirken, Stalin dönemine de bakmak zorunlu olmaktadır. Sovyetlerdeki geriye dönüşü "Kruşçev'in iktidara gelişi" ile başlayan bir "açıklama" gerçeği yansıtmadığı gibi, diyalektik ve tarihi materyalizm açısından tutarlı bir yönü bulunmamaktadır. Ama bu hiç bir şekilde tüm "kötülüklerin" sorumlusunun Stalin olduğunu beraberinde getirmez, getirmemelidir de. Bu sorunlara gerçekçi ve materyalist yaklaşımın bir anahtarı olarak kavranmalıdır.

Aynı şekilde Mao'nun Stalin'e getirdiği eleştirilerin önemli bir bölümünü doğru görmüyoruz. Mao'nun, Stalin'e getirdiği eleştirilerin önemli bir bölümünde, Mao'nun ve bu eleştirileri doğru bulanların kendileri yanlış bir konumda durmaktadırlar.

Bunu belirttikten sonra yoldaşların sorusunu yanıtlamaya geçebiliriz. Bizde Stalin'den yapılan alıntıdaki yaklaşımı doğru buluyoruz. Şunu da belirtmekte yarar var. Yapılan alıntının devamında Stalin "bu niteliklerden hiç birisi, proletarya diktatörlüğünün biricik belirgin niteliği olarak gösterilemez" diyor!

Birincisi: demokratik devrim ve demokratik devrimin iktidarı olan demokratik halk iktidarı aracılığıyla proletarya, sömürülenleri komrador burjuvazi ve toprak ağaları sınıfından kurtarıncı burjuvazinin diğer kesimiyle ittifak içerisindedir. Demokratik halk iktidarı sömürülenleri burjuvaziden kesin olarak kurtarmanın iktidarı değildir. Çünkü; Demokratik halk iktidarın da proletaryanın yönetici güç olmasına rağmen burjuvazisinde belli bir kesiminin içinde yer aldığı ortak diktatörlüktür. Demokratik halk iktidarı demokratik devrimin iktidarındır, demokratik devrimin hedefi olan sınıflara karşı yönelmiş bir diktatörlüktür. Demokratik devrimin hedefi olmayan sınıflar (halk) için demokrasidir. Proletarya diktatörlüğü ise proletarya ve emekçilerin burjuvazi üzerinde diktatörlüğüdür. Proletarya ve emekçiler için en geniş demokrasidir.

İkincisi; Demokratik halk iktidarını proletarya, sosyalizmi örgütlemek, sınıfsız bir topluma geçmenin direk bir aracı olarak kullanmaz. Demokratik dönüşümleri sağlayarak sosyalizme, proletarya diktatörlüğüne giden yolu açmak için kullanır.

Görüldüğü gibi Stalin'in proletarya diktatörlüğünün nitelikleri olarak nitelediği üç temel tezdenden ikisi uymamaktadır.

Sayfa 56'da Lenin'den yapılan alıntı yarım yapılmaktadır. Lenin bu alıntının başında açık olarak şunları söylemektedir:

"Proletarya diktatörlüğü-diyor Lenin, emekçilerin öncüsü proletarya ile proleter olmayan (küçük-burjuvazi, küçük mülk sahipleri, köylülük, aydınlar vb.) birçok emekçi tabakaları ya da bu tabakaların çoğunluğu arasında özel bir sınıf ittifakı biçimidir. Sermayeye karşı yöneltilmiş bir ittifak, sermayenin tam yıkılışını, burjuvazinin direncini ve restorasyon çabalarını yenmeyi amaç bilen, sosyalizmin kesin olarak kuruluşuna pekiştirilmesini amaç bilen bir ittifaktır." (9)

Lenin açık şekilde (küçük burjuvazinin, küçük mülk sahiplerinin, köylülüğün ve aydınların) "emekçi tabakalarıyla" proletarya arasında özel bir sınıf ittifakı olarak belirtiyor. Bu ittifakın amacını 'sermayeye karşı yönelmiş' 'sermayenin tam yıkılışını', sosyalizmin kesin olarak kuruluşu olarak belirliyor!

Milli burjuvaziyle yapılan ittifakın amacı sermayenin tam yıkılışı, sosyalizmin kesin olarak kuruluşu mudur?

Ve yahu "sermayenin tam yıkılışı", sosyalizmin tam kuruluşu için burjuvazi proletarya ile ittifak yapar mı?

Ne Lenin'den ne de Stalin'den proletarya diktatörlüğünün proletarya ile burjuvazi arasında bir ittifak olduğu gösterilemez.

Sayfa 57'de Lenin'den şu alıntı yapılmaktadır:

"Devrim, diğer ülkelerde başlamadığı sürece, Rusya'daki sosyalist devrimi ancak, köylülükle başlayan bir anlaşma kurtarabilir."

Ve Lenin'den yine şu alıntı yapılır:

"Diktatörlüğün en yüksek ilkesi önder rolünü sürdürmesi için proletaryanın köylülükle olan ittifakını korumasıdır." (10)

Bu iki alıntıyı Stalin'de Kamanev'le proletarya diktatörlüğü üzerine yaptığı tartışma içinde aktarmaktadır. Stalin yoldaş hiçte *Komün*'ün göstermeye çalıştığı gibi Lenin'in belirttiği köylülüğü tüm köylülük olarak anlamamaktadır.

Komün'ün yaptığı alıntıların iki paragraf üstünde "Ekim Devrimi ve Rus komünistlerinin taktiği" adlı eserinden şu alıntıyı yapar:

"..Proletarya diktatörlüğü, ittifakın yönetici gücünün proletarya olması koşuluyla, sermayenin devrilmesi, sosyalizmin kesin zaferi için proletarya sınıfıyla köylülüğün emekçi kitlelerinin ittifakıdır."

"Proletarya diktatörlüğünün bu tanımını tamamiyle savunuyorum, çünkü Lenin'in az önce

aktardığım tanımına tamamıyla uymaktadır." tespiti yapar.

Lenin'den yapılan iki kısa alıntıda Lenin 'köylülük' derken tüm köylülüğü mü, yoksa yoksul köylülüğü mü belirtiyor bunu açıklamıyor. Gerek Lenin, gerekse Stalin proletarya diktatörlüğünün proletarya ile yoksul köylülük arasında bir ittifak olduğunu onlarca kez belirtmişlerdir. Bundan dolayı Lenin'in köylülükten kasdettiği yoksul köylülüktür. Lenin'in Stalin'in anlayışı budur. Tersine Lenin'i Lenin'e, Lenin'i Stalin'e çeliştirmektedir. Doğru bir yöntem değildir.

Yazıda devamla şöyle deniliyor:

"Rusya'daki oportünistler, proletarya ile köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğüne; proletaryanın köylülerle irade birliği nasıl olabilir? diye itiraz ediyorlardı. "Böyle bir devletin proleter karakterli olmayacağı" onlara göre kesin-di.

İşçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğünün "proleter karakterli olmadığı" Lenin içinde kesindi. İşçi köylü devrimci demokratik diktatörlüğü bölümünde yaptığımız alıntılarda Lenin açık bir şekilde *küçük-burjuva demokratik cumhuriyet* olarak niteliyor.

Sonuç olarak; Yazının içerisinde yaptığımız bir çok aktarmadan da görüldüğü gibi, *Komün*'ün Lenin'e, Stalin'e ve 56'lar öncesi Mao'ya dayanarak, Çin'deki demokratik halk iktidarının özünün proletarya diktatörlüğü olduğu "evet" çabası ispatlanamamaktadır. Bu "evet" çabasının boş bir çaba olduğu ortadadır.

Komün, dogmatizme, tutuculuğa, ve şablonculuğa karşı küçümsenemeyecek adımlar atmıştır. Bu çaba iyi bir yönelimdir. Ama bu yönelim daha da ilerletilmelidir!

Özellikle ÇKP ve Mao Zedung şahsında kendisini gösteren tutuculuğa da yönelmesi gerekmektedir.

Çünkü bugün sosyalizmin tıkanan sorunları ne ÇKP tarafından ve ne de AEP'çiler tarafından (Stalin'in ölümünden sonra) açıklanabilmiş, çözülebilmemiş değildir. Mao Zedung'da belli olumlu ip uçlarının olmasına rağmen Stalin'e yönelttiği eleştirilerin önemli bir bölümünde olsun, gerekse burda tartıştığımız proletarya diktatörlüğü sorununda olsun bizzat kendisi önemli yanlışlara döşmüştür. Bu yanlışlara sınırlar sosyalizmin tıkanan sorunlarının çözülmemeyeceği, bizzat ÇKP'nin gerçeği ile ve Çin'de olan geriye dönüşle

de önemli ölçüde ispatlanmıştır.

Bu gerçek bile Mao Zedung'un görüşlerini eleştirici gözle yeniden incelemeyi gerekli kılmaktadır.

Sosyalizmin bugün tıkanan sorunları, bugün daha çok, sosyalizm de, sosyalist demokrasi, proletarya diktatörlüğü döneminde devlet, ve onun kaçınılmaz çarkları olan ordu, polis ve bürokrasi ve benzeri kurumlardan kaynaklanan, bürokratizm'de düğümlenmektedir. İşte bugün proletarya diktatörlüğü, ya da onun bir biçimi olduğu iddia edilerek ileri sürülen, demokratik halk diktatörlüğü tartışılırken, bu tartışma doğrudan sosyalist demokrasi ve bürokratizm gibi tartışmalarla paralel yürütülmelidir.

Aksi kısır döngüler içinde dönüp durmaktır. Proletarya diktatörlüğünü sosyalist demokrasi, ordu, polis ve bürokrasi gibi somut olgularla birlikte tartışmadığımız ölçüde, tartışma, akademist bir tartışmadan da çıkmayacaktır.

Bu nokta da ÇKP ve Mao'nun çıkarmış olduğu "dersler" hep birlikte ele alınıp tartışılması gereklidir.

Bu noktadan itibaren de tutuculuk ve dogmatizmden kurtulmamız gerekli olmaktadır.■

(BİTTİ)

DİPNOTLAR

- 1) Mao Zedung Cilt. 2 syf: 385
- 2) Mao Zedung Cilt. 2 syf: 413-414
- 3) Age. syf: 494-495
- 4) Bugünkü Çin hangi Yolu İzliyor, Aydınlık yayınları, syf: 180-185
- 5) Komün sayı: 3 syf: 54
- 6) Lenin, "İki Taktik", syf: 93-94
- 7) Bugünkü Çin hangi yolu İzliyor, syf: 184-185
- 8) Komün sayı: 3 syf: 55
- 9) Aktaran Stalin, Leninizmin sorunları syf: 148
- 10) Age, syf: 145-150

İnfazda tek kişilik hücre

Açık söylemek gerekirse, bu toplumsal aymazlığın bedeli ağır ödeniyor ve ateş düştüğü yeri yakıyor. "Terörle Mücadele" adı altında yeniden üretilen zorbalık hukuku ve uygulamalarının, vehameti olmadık ve beklenmedik zamanlarda bireylerin kapısını çaldıkça anlaşılıyor.

Haşim KUTLU

"Terörle Mücadele Yasası"nın henüz gündeme sokulduğu sırada, Terörle mücadele kapsamında" olarak açıklanan ve hazırlandığı söylenen "Tecil yasası" üzerine yapılan tartışmalardan başlayarak; bu yasa hangi ad ve biçimler altında çıkartılıyor olursa olsun, "tuzaklarla dolu" bir yasa olduğuna dikkat çekmiş ilgili kamuoyu odaklarını, kendi sınırlı olanaklarının ölçüsünde uyardırmaya çalışmıştım.

"Örtülü Af" safsatasıyla bulandırılan zihinler; o sırada içerdekilerin dışarı çıkartılması özlemi ve yakıcı isteğiyle birleşince, genel gelişmeler açısından, son derece önem ifade eden faktörler, gözardı edildi. Dikkat çekmeye çalıştığım tuzaklar, yaratılan "içerdekiler çıkıyorlar" furiasında gerilere itildi ve gözlerden uzak tutuldu.

Açık söylemek gerekirse, bu toplumsal aymazlığın bedeli ağır ödeniyor ve ateş düştüğü yeri yakıyor. "Terörle Mücadele" adı altında yeniden üretilen zorbalık hukuku ve uygulamalarının, vehameti olmadık ve beklenmedik zamanlarda bireylerin kapısını çaldıkça anlaşılıyor. Alman papazın "şimdi biz imdat diye bağıyoruz ama sesimizi duyacak kalmadı" çığlığı, ancak o zaman korkakça kaçışın şekillendirdiği beyinlerde tarihsel anlamını buluyor!..

O zaman "tuzak" diye nitelemiştim. "Tuzak" diye nitelediklerim, "Terörle Mücadele kapsamında" kotarılan ve yürürlüğe konan "indirim yasası"nda "kalıcı hükümler" olarak yer aldı.

Yeralan kalıcı hükümlerin başında ise, "Terörle Mücadele yasası kapsamına giren" hükümlü ve tutukluların, "Özel Tip"teki tek kişilik hücre esasına dayalı cezaevlerine konulacağı yeralıyordu. Dahası, bu tutsakların cezalarının yerine getirilmesi (infaz), diğer hükümlü ve tutuklulardan farklı ancak bir zorbalık hukuku anlamına gelen -uygulamaya tabi tutulması da öngörülüyor, si-

yasal tutsaklara açık görüş de dahil olmak üzere ağır bedeller ödenerek elde edilen kimi hakların yasakları getiriliyordu.

Son olarak, "Terörle Mücadele Yasası" ve uygulamalarında ifadesini bulan resmi devlet terörü hükmünü yürütüyor. Anayasal düzende "kategori dışı" tutulan Kürt kimliği bu uygulamada son derece yakıcı bir yer tutuyor.

125. maddeden hükümlü olan Kürt tutsaklar, kategori dışı sayıldı ve sistemin anayasal düzeninin beylik ilkesi, "yasalar önünde eşitlik" hükmü, bunlar için geçersiz kılındı.

Kürt tutsaklar hala içerdeler ve özel savaşın özel rehinelere olarak tutulmaktadırlar. Olayların gelişim seyri ve özel savaşım üzerine oturduğu mantık, bundan böyle, bu tutsakların savaş rehineleri olarak tutulacağını gösteriyor.

Ankara'daki firar olayını gerekçe edinen hükümet, seçimde yaratılan olumsuz psikolojik ortamdan da yararlanarak, cezaevlerindeki tutsaklara karşı yeni bir saldırı başlattı.

Dışarı çıkarılacakları beklenirken, Kürt tutsaklar, tek kişilik hücre esasına uygun olarak yeniden yapılandırılan Eskişehir Hücre Tipi cezaevine toplandılar. Yeni saldırı siyasi tutsakların bulunduğu cezaevlerini yeni bir kargaşaya sürüklemiş durumda ve cezaevlerinden yükselen yeni bir açlık greviyle karşı karşıyayız.

Genel olarak cezaevleri sorununun önemli bir halkasını oluşturan Hücre Tipi infaz uygulamasının taşıdığı siyasal anlam üzerine çok şey söylenebilir. Hatta olayın insani, ahlaki ve moral anlamı üzerine de çok şey söylenebilir.

Güncelliğini hala taşıyor olması bakımından, 1990 şubatın da, Gaziantep Özel Tip Cezaevinde kaleme alınmış, "İnfazda Tek Kişilik Hücre Uygulaması" başlıklı tartışma yazısını, burada, yeniden siz okurlara sunmak istiyorum. Yazı, çok şey söylendiği halde üzerinde hiç durulmayan, belki de hiç bilinmediği için durulmayan uygulamanın

bir başka boyutu hakkında bilgi veriyor.

Bu yazı da dile getirilen saptamaların özü, Anti-Terör yasasındaki değişikliklerle kaybolmuş değil. Bu öz daha da vahimleştirilerek kurumsallaştırılmıştır sadece.

Zor uygulaması ancak verilen toplumsal onayla kurumsallaşır. Çarpıtılmış, kötürüm edilmiş kamu vicdanının sessizliği onaydan sayılmış ve kurumsallaşma gerçekleşmiştir. Şimdi yükselen ses, çakılan çiviye söküp çıkarma anlamını taşıyacaktır. Şimdilik "haklıyız kazanacağız" demekle yetiniyorum!

12 Eylülcüler, Türk-İslam sentezi diye bilinen ırkçı ve dinci rejimlerini infaz alanına da taşıdılar. ırkçı ve dinci infaz rejiminin gereklerine uygun olarak "özel statü"lü cezaevlerini konuşturdular. Bunu darbe ortamının bilinen dehşet verici suskunluğu içinde gerçekleştirdiler. Başlangıçta biçbir hukuksal ve yasal zemine dayandırılmayarak tek tek konuşlandırılan "özel statü"lü cezaevleri, böylece kendi başlarına bir sistem olarak kurumsallaştılar ve yasallaştılar. Arkasından, "ferdi iyileştirmeye dayalı Özel Tip Cezaevleri" adı altındaki tek kişilik hücre tipi cezaevlerini gündeme getirdiler. Tek kişilik ve dört kişilik hücrelerin bir arada yapılandırıldığı ve halen içinde bulunduğumuz cezaevleri; doğrudan tek kişilik hücre esasına dayalı cezaevleri sistemine geçiş için sadece bir aşamayı oluşturdu. Eğer gelinen noktada da bir 12 Eylül suskunluğu söz konusu olacaksa bilinmelidir ki, bu geçiş süratle kendisini ikame edecek ve kurumsallaşacaktır.

Bu eğilime karşı çıkılmalıdır. İktidarın; "madem batı standartlarında cezaevleri istiyorsunuz, alın size Batı standartlarında cezaevi. Tek kişilik havalandırması, banyosu ve tuvaleti içinde tek kişilik konforlu odalar...." yollu demagojik propagandasının önüne geçilmelidir.

Hücre Tipi cezaevleri ve infazda hücre sistemi denilince; konunun hem siyasal hem insani hem de ahlaki boyutlarının olduğu unutulmamalıdır ve konunun bu boyutları hakkında söylenebilecek çok şeyimiz olmalıdır diye düşünüyorum. Ancak ben burada, hemen herkesin bu yönde söyleyebilecekleri şeyler olduğunu düşünerek bir başka boyuta yer vereceğim. Genellikle yabancılaşılan bir boyuta; sistemin Türk Ceza hukuku ve Türk İnfaz hukuku içindeki yerine açıklık getirmeye çalışacağım.

Vereceğim bilgiler dikkatlice gözden geçirilse; görülecektir ki ikame edilmek istenen sistem pe-

kala kendi silahlarıyla vurulabilir. Bu sisteme karşı çıkışımızı kolaylaştıracak bütün unsurlar bizzat kendi hukuk düzenleri içerisinde bulunmaktadır.

Yasalar hiyerarşisine göre önce, "Tek kişilik hücre sisteminin" Özel Hukuk niteliğindeki infaz yasasındaki yerine bakalım:

Besbelli ki diktatorial keyfilik ister isetemez bir süre sonra legalite arayışına giriyor. Uygulama ve yapılanma yasallık kazanmak zorunda. Peki ne yapılıyor bu durumda; uygulama ve yapılanma, ya mevcut yasal düzenin şu veya bu noktasına veya boşluğuna istinad ettiriliyor, ya da merii (yürürlükteki) düzen silbaştan edilerek gelişmeye göre uyum sağlayacak boşlukları içeren yeni yasal düzenlemelere gidiliyor. Bu bağlamda, Tek kişilik (isterseniz siz buna dört kişilik de deyin) hücre tipi cezaevi uygulaması ve yapılanması da, 647 sayılı cezaların infazı hakkındaki yasanın 10. maddesindeki bir boşluğuna dayandırılmaktadır.

1712 sayılı yasa ile değişik 647 sayılı yasanın 10. maddesi, "müşahade ve sınıflandırma" merkezlerinden sözeder ve bu merkezlerin/cezaevlerinin nasıl konuşlandırılacağı ve ne şekilde yönetileceğinin ancak bakanlıkça belirleneceğini hükme bağlar. Bu maddede genel bir belirleme vardır ve ilk bakışta somut bir çerçeve yok gibidir. İşte hücre tipi cezaevi yapılanması bu boşluğa istinad ettirilmektedir.

Burrada soru şu olmalıdır: Söz konusu madde, acaba, hücre tipi cezaevlerine dayanarak olabilir mi?

Ben hayır diyorum olamaz. Dileyenle de tartışmaya hazırım.

Olamaz. Çünkü 1712 sayılı yasa ile değişik 647 sayılı cezaların infazı hakkındaki yasa; cezaların yerine getirilmesine ilişkin rejimini çalışma esasına göre belirlemiş ve tanımlamıştır. İşin can alıcı noktasıdır bu. "Çalışma Esası", doğası gereği "Toplu yaşamı" esas alır. Ve zorunlu olarak bu böyledir. Hal böyle olunca da, söz konusu madde için yukarda ifade etmeye çalıştığım "somut bir çerçeve yok gibidir" saptaması boşlukta kalmamış oluyor. Aslında somut bir çerçeve vardır ve bu çerçeveyi belirleyen "Çalışma Esası"dır. 10. madde bu çerçeveyle ele alındığında yoktur ve hale legalitesi bulunmamaktadır.

Diğer bir nokta daha: Koyuluş amacı bakımından 1712 sayılı yasa ile değişik 647 sayılı İnfaz Yasası; hükümlülüğü genel mahiyette ele alır. Genel hükümlülük açısından ise; (yasanın kendi dili ile ifade edecek olursam) "islah" çalışmasını,

"topluma yeniden kazandırmak" olarak tanımlar. (1) Bunun gereğini de "çalışma esası"nda görür.

Kollektif yaşamı fizik duvarla bölüp parçalayan, bireyi bireyden ayıran ve bireyler arasındaki ilişkilere "yasak"lar koyan Hücre Tipi yapılanmasının ifade etmeye çalıştığım yasal sistemle ilgisi bulunmamaktadır. Çünkü; "topluma kazandırma" kavramı, toplumdan dışalamayla temelden çelişir. Bununla çeliştiği gibi cezaevi sınırları içerisindeki küçük ve sınırlı "toplu yaşam" biçimiyle de çelişir. Bir başka söyleyişle, bu biçimleri gerekli kıldığı gibi hiç olmaz sa dışalamaz. Eğer, sistemin suçlu saydıklarıyla girdiği ilişki biçiminin hukuksal ifadesi bu kavram ve tanımlamaları içeriyorsa ve bunda içtenlik varsa (!) "topluma kazandırma"; ancak ve ancak toplu yaşamla mümkündür. İnsanları ki bu, suçlu kişi bile olsa - toplumdan koparmaya çalışarak, toplumla arasına maddi ve manevi duvarlar örerek, bu da yetmez, bir cezaevi sınırları içerisinde de olsa oluşmuş "toplu yaşam"ı bireyselleştirerek, bireyi bir diğerinden yalıtarak, böylece bireysel iradeleri bile çökerterek, silikleştirerek "topluma kazandırma" şeklinde tanımlanan ilişki biçiminden nasıl sözedilebilir.

Klasik burjuva toplumlarına ilişkin hukuk düzeninin özünde bir "tahakküm" hukuku olduğu bilinmektedir. Kendi yaşamakta olduğumuz gerçekliğin hukuk düzeni; "tahakküm" kavramının ifade ettiği ideolojik belirlenim biçimlerinin ötesine taşmıştır. "Tahakküm" ilişkisi; çıplak zor ilişkisiyle donanmış, "zor" ise kendisini bir hukuk düzeni olarak dayatmış ve tahkim etmiştir. Bunun, en çıplak, en kaba ve en somut biçimde kendini açığa vurduğu alan da, bir bütün olarak infaz alanıdır. Hücre Tipi uygulamasını kimi yasal boşluklara istinad ettirerek açıklamak mümkün değildir demiştim. Hücre Tipi uygulaması olsa olsa, ancak, çıplak zor ilişkisinin kendisini ikame ettiği bu keyfiliğin kendisini bir hukuk düzeni olarak tahkim ettiği, bu yeniden üretim bağlamında yeri vardır hücre tipi uygulamasının.

Şimdi de Hücre Tipi uygulamasının genel yasa niteliğindeki Türk Ceza Yasası bakımından yerine ve durumuna bakalım;

Türk Ceza hukukunda genel olarak cezalar; öncelikle, kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezalar ve kişisel özgürlüğü bağlamayan cezalar olarak ikiye ayrılmıştır. Kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezalar ise kendi içlerinde hafif hapis, hapis ve ağır hapis cezası olarak türlere ayrılmış bulun-

maktadır. Ancak, kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezaların Türk Ceza hukukunda bir tek istisnası vardır, o da, idam ve ömürboyu hapis cezasıdır. Bunlar, Türk Ceza Yasasında açıkça tanımlanan ceza türleridir ve hükümlerin tasnifi bu tanımlara göre yapılmaktadır.

Şimdi de açıkça ifade edilip tanımlanmış (doğrudan ceza türü tasnifi içinde yer almamış) ama buna karşın ceza türü içine sokulmuş bir başka istisna biçimden sözedeceğim. Bu istisna ceza türü; "Hücre hapsi olarak tanımlanmış olan ceza türüdür.

Hücre hapsi cezası; birden fazla cezaların birleştirilmesi ve yerine getirilmesi kuralları içerisinde yer almıştır. "Ağır hapis cezası ve kişisel özgürlüğü bağlayıcı muvakkat (süreklili) hapis ve ağır cezalarının birleştirilmesi" rejimini hükme bağlayan (T.C.Y) 73. madde; işte böyle bir ceza türüne yer veriyor. buna göre; cezalardan birinin müebbet hapis diğerinin ise, kişisel özgürlüğü bağlayıcı sürekli cezalardan biri olması halinde, bu cezaların toplanması ve birleştirilmesi (içtimai); süreli cezanın tür ve miktarına göre, on günden az, üç seneden fazla olmamak üzere hücre hapsine çevrilmek suretiyle yapılmaktadır. Görülüyor ki hücre hapsine çevrilen ceza da; hücre hapsi için bir tavan bir de taban sınır belirlenmiştir. Taban sınır; çerçevesini Türk Ceza Yasasının 13. maddesindeki hücre hapsi kestirimlerine göre belirlenmiştir. Bu kestirim; on günlük bir kişisel özgürlüğü bağlayıcı ceza karşılığı, bir günlük hücre hapsi şeklindedir. Bu kestirimin bir başka özelliği de "geceli-gündüzlü" olmasıdır.

Yine bu kestirime göre; kimi süreli cezaların hesaplanmasında ve hücre hapsine çevrilmesinde, üç yılı aşan miktarlar elde edilmektedir. Geceli-gündüzlü hücre hapsi koşullarının her bakımından yıpratıcı özelliği dikkate alınmış olmalı ki, yasa koyucu, bu sürenin üç yılı aşamayacağını hükme bağlamıştır (madde 73). Üç yıl bu saptamaya göre tavan sınırdır ve kesindir.

Konumuz açısından burada bir saptama yapmak istiyorum; görülüyor ki tavan sınır üç yıl olan bir hücre hapsini baz aldığımızda, kişisel özgürlüğü bağlayıcı süreli bir cezaya mahkum edilmiş bir hükümlü, örneğin 24 yıl ve 24 yılı aşan (30-36 yıl) bir cezayı infaz ediyor demektir. Bir başka deyimle 24 yıllık ağır hapis cezası üç yıllık bir hapis cezası karşılığıdır.

Halihazırda yürürlükte bulunan yasal durum yönünden bu gerçeklik ortada iken, şimdi tutuluyor cezanın yerine getirilmesi (infazı) başlı başı-

KAMUOYUNA

Dışardaki insanlar için, gözaltında kaybolmalar, sokak infazları, hak gaspları, sistematik işkence, siyasi tutsaklar içinse ölüm hücreleri. Cezaevlerinde işkence ve baskı demek olan Anti-Terör yasası iptal edilmelidir.

Yıllardır direnişlerle şehitler pahasına kazandıklarımızı bir çırpıda yok eden, siyasi tutsakları tecrit politikasıyla ortadan kaldırmaya çalışan Eskişehir ölüm hücreleri kapatılmalıdır diyoruz.

En son örneğinde görüldüğü gibi Antep, Bursa, Bartın, Ceyhan, Çanakkale, Ankara kapalı ve Malatya cezaevlerindeki yüzlerce tutsak işkence yapılarak eşyaları talan edilerek onlarcası yaralanmış ve ölüm hücrelerine götürülmüşlerdir.

Tüm bu nedenlerden dolayı Sağmalcılar cezaevindeki siyasi tutsaklar olarak;

"Anti-Terör Yasası"nın iptali ve ölüm hücrelerinin kapatılması için; 6 Kasım 1991 tarihinden itibaren süresiz açlık grevine başlıyoruz. Devrimci kamuoyunu, basını, kitle örgütlerini, insanca yaşam değerlerinden yana olan herkesi bu konuya duyarlı olmaya çağırıyor ve desteklerini bekliyoruz.

Sağmalcılar Cezaevindeki Siyasi Tutsaklar adına:

Mehmet Doğan, A.Salim Bayar, Hıdır Uludağ,
Adem Budak, Cem Konuk, Hasan Sevim, Erbay
Yücek, Halil Çakıroğlu, Serdar Kaya, Abbas Yokuş,
Mehmet Çiftçi, Talat Coşkun,
Ramazan Macit,
Hamza Yalçın.

na hücre hapsine çevrilen bir sisteme dönüştürülüyor ve bu sistem kurumsallaştırılmak isteniyor. Adına ne denmiş olursa olsun (ister tek kişilik isterse dört kişilik); halen cezaların infaz edilmekte olduğu ve yukarda bir geçiş aşamasına tekabül ettiğini belirttiğim; Gaziantep, Bursa, Eskişehir (L-Tipi cezaevleri) de dahil olmak üzere; reorganizasyona tabi tutularak doğrudan tek kişilik hücre esasına göre yeniden yapılandırılan Eskişehir cezaevi; infazda hücre hapsi esasını bir infaz düzeni olarak kurumsallaştırma durumuna sokuyor. Kayıtsız kalınırsa sokulacaktı.

Hücre hapsi cezasına ilişkin yukarda yaptığım açıklama göz önüne alındığında; Gaziantep özel tip cezaevinde (hücre tipi) olan bizlerden örneğin 24 yıl ağır hapis cezalısı arkadaşlarımız; normal infaz indirim sürelerine göre çıplak olarak 9 yıl 7 ay 12 gün yatması gerekecektir koşulu olarak salıverilmek için. Bu süreyi ister burada yatıyor olsun isterse Eskişehir Hücre Tipi cezaevinde yatacak olsun farketmez. Yukarda anlatmaya çalıştığım hücre cezası esasına göre; bu arkadaşlarımız üç tane 24 yıllık cezayı infaz etmiş sayılacaktır. Yani bu sistem; her defasında her cezayı, bir kaç misli katlayarak bizlere cezamızı infaz ettirecektir. Azami süresi bakımından ancak üç yıllık bir hücre cezası karşılığı olan bir 24 yıllık süreli ağır hapis cezası; bu sisteme göre üç tane 24 yıllık cezanın infazı haline gelecektir. İşte üye-

rinde durduğum keyfilğin fahiş boyutu sanırım böylece açıklanmış oluyor.

Sözde "batı satandartları" adı altında yapılan; görülüyor ki, batının kimi kurumsal yapılanmalarının biçimi ile ilgilidir ve bundan başka da bir anlamı bulunmamaktadır. Sistemin fizik konuşlandırılması; Batı'daki konuşlandırılmalara benzemektedir ama ya sistemin kendisi? İşte burada kendi "nevi şahsına münhasır" sistem sözkonusu oluyor!

Burada bir saptama daha yapmak istiyorum:

Birinci olarak ; bu sistem mutlak suretle yukarda saydığım aykırılıklar nedeniyle iptal edilmelidir. Bu noktadaki mücadelenin esas hedefi bu olmalıdır.

İkinci olarak; adına ne derse densin halihazırda içinde bulunduğumuz cezaevi yapısı ve cezanın yerine getiriliş biçimi (Hücre Tip infaz uygulamasından başka bir şey değildir. Halihazırdaki durum gözönüne alınarak; bu cezaevlerinde infaz edilecek ceza miktarları (yatılacak süreler bakımından) nın aşağıya çekilmesi talep edilmelidir. Bu cezaevlerindeki 24 yıllık bir hükümlü cezasının üç yılını yattığında koşullu olarak salıverilmelidir. ■

"Zulmün ve baskının amansız düşmanı" olmak!

"Sarsmak için sarsılmak gerekiyor. Rejim ve sisteme karşı oluşan muhalefeti devrimcileştirmek için devrimcileşmek kaçınılmaz oluyor. Değiştiricinin değişmesi, öğreticinin öğrenmesi demek oluyor bu."

Haşim KUTLU

Devrimci Komünar kendisini; "baskının ve zulmün en amansız düşmanı" olarak ilan eder. Bu erek, tarihsel toplumsal bir insan etkinliği olarak kavranmadığı sürece, kendi başına, insan etkinliğinden bağımsız, soyut bir erek olmaktan öte bir anlam taşımaz. Bu demek oluyor ki; baskı ve zulüm, tarihsel toplumsal bir insan etkinliği olarak ortaya çıkıyor ve bu etkinlik, sınıfsal kimliklere bürünerek, toplum üzerinde bir ideolojik-politik düzey olarak hegemonya kuruyorsa; bu düzeyin karşısına çıkan ya da dikilen "amansız düşman" ereği de, tarihsel toplumsal insan etkinliği olarak, bir sınıfsal etkinlik şeklinde kavranmalı ve ideolojik-politik bir düzey olarak kendisini örgütlemelidir. Aksi halde anlamsızlığın anlamı ile uğraşmak gibi bir duruma düşülmüş olunur.

Diğer yandan, "amansız düşman" kavramı, bir ideolojik-politik etkinlik düzeyi olduğu denli bir hukuksal ve ahlaksal düzeydir de. Toplum üzerinde ideolojik, politik, hukuki, kültürel, ahlaki belirlenimlere içerilmiş olarak hegemonya kuran zulüm ve işkenceye karşı savaşımında; bütün bu düzeyleri her bakımdan aşmaya yetenekli, değiştirme ve dönüştürme ereği ile cihazlanmış bir örgütlü düzey gerekli ve zorunludur. Bu gereklilik ve zorunluluk gerçekleştirilirken, tüm bir burjuva ve feodal ideolojilerin, kültürlerin, törelerin, ahlakın da eleştirisi mutlak surette programlanmalıdır. "Amansız düşman" olma ereğinin, soyut bir erek olmaktan çıkıp, doğrudan, elle tutulur bir insan etkinliği olarak tarih sahnesine çıkmasının başkaca bir yolu yoktur!

Dahası var

Bu ereğin elle tutulur bir insan etkinliği olarak

tarih sahnesine çıkmasını sağlamak gereksinimi; öncelikle, şu ön koşulun gereğini -en azından bir kavrayış düzeyi olarak- yapmayı zorunlu kılar: Bu ön koşul, eleştiricinin eleştirilmesidir. Değiştiricinin değişmesi ya da dönüştürücünün dönüştürülmesi de diyebilirsiniz buna.

Bu saptamanın, can sıkıcı bir saptama olduğunun farkındayım. Daha şimdiden kimi homurtuları duyar gibi oluyorum! Çünkü, geleneksel bir yanımız var; toplum olarak biz, kendimizi eleştirmekten hoşlanmıyoruz. Ata sözleriyle düşünüyor ve konuşuyoruz. Günlük davranışımızla ve düşünce sistemimize karşı eleştirel değiliz. Bilimsel bir düşünce bilimsel bir zihniyetten doğar. Bilimsel zihniyet de toplumsal zihniyetten beslenir. Toplumsal yapılanmanın ifade ettiğim düşünce biçimi onun içinden çıkan devrimci oluşumlarda da aynen yaşamakta ve davranış biçimlerini yönlendirmektedir. En önemlisi de bu çevrim ve düzey içerisinde, biz kendimizi hep değiştiren olarak görüyor ve tanımlıyoruz. "Öncü"lük kimliğinin, "ben"imizin koruyucu ve kollayıcı zırhı olmasına izin veriyoruz böylece.

"Baskının ve zulmün amansız düşmanı olma" acaba nasıl yaşanıyor? Kendilerini "baskının ve zulmün amansız düşmanı" ilan edenler, şu veya bu "özel çıkar" adına, pekala, kendi içine dönük baskıyı da zulmü de uygulayabiliyor. Sinir katsayısı yükselen kişi ya da gruplar, muhatabının "aklına başına getirmek için", en radikal yolun ya da en kestirme yolun "sopa"dan geçtiğini ileri sürebiliyor. Uzun bir süredir tartışılabilen "sol içi şiddet" konusu buna bir örnektir ve bu örneklerin arkası bir türlü kesilmek bilmiyor.

"Baskı ve zulmün amansız düşmanı olmak", salt ideolojik-politik bir öğreti ve etkinlik değildir dedim. Aynı zamanda bu öğreti, kültürel, ahlaksal ve hukuksal bir öğretilerdir. Hiç kuşkusuz bu belirlenimin başkaca açıklamaları da var. "Baskı ve zul-

mün amansız düşmanı olmak", salt kategorik bir düzeyi; mesleki ve görevsel bir düzeyi belirlemez. Hatta bunların hiç birisi değildir. Tarihsel toplumsal bakımdan bu, bir yaşama biçimidir. Amansız düşman olmak, bu bakımdan, bilinçli ve örgütlü bir seçimdir. Tikel bir örgütlülük düzeyi açısından ele alınmış dahi olsa, bu kavrayışın, bir yaşama biçimi olarak içselleşmesi icabeder. İşkenceyi "insanlık dışı" olarak görenler, ancak, kendi içlerinde olsun bunu başarabildikleri ölçüde "işkence insanlık dışıdır" diyebilmeyi hakederler. Olması gereken budur ve bu düzey, zulüm ve baskıyı, işkence ve sopayı yaşatan, ona yaşama hakkı tanıyan ve onu her gün yeniden üreten toplumsal etiğin aşılabildiği bir düzeydir.

Konuya, bir başka açıdan daha bakalım

Acaba sol içi örgütler, kendilerini, zulüm ve işkencenin amansız düşmanı olarak ilan ederlerken; içinden çıktıkları toplumun, dinsel/töresel kültürünü ahlakını ne denli aşabilmişlerdir? Ve zulmün amansız düşmanı olmayı ne denli bir teorik tasarım olmaktan çıkartıp bir yaşama biçimi haline getirmişlerdir?

Sorunun yanıtını, sıkça tanık olduğumuz bir kavrayış örneğinden hareketle vermeğe çalışalım. İşkence ile ilgili tartışmalarda, örnek olsun "işkence yapar mısın sorusuna; ilke olarak karşıyım ama..." gibi, ya da "çok istisna durumda" gibi yanıtların verildiğine sıklıkla tanık olmuşuzdur. Kuşkusuz, ne sorulan soru ne de verilen yanıtlar, bir soyutluğu yansıtmıyor. Yaşanmış ve yaşanmakta olan kimi gerçekliklerin dışavurumudur. "Devrimci şiddet" adına yapılmış ve yaşanmışlıkların bir tür dışavurumu...

Devrimci Komünar; şiddeti, tarihsel eylemlilik bakımından, bir yaşama biçimi olarak kavramaz. Nihai (sonal) hedefleri bakımından zorunlu, zorunlu olduğu kadar da geçici bir uğrak olarak görür. Şiddet ve baskıya dayalı maddi dünya egemenlerinin iktidarlarına son vermenin başkaca bir yolu olmadığı için bu yola başvurur. Tarihsel bakımdan şiddeti vurgularken ve toplumsal gelişmenin ve dönüşmenin motoru olduğu ölçüde, ona devrimci bir misyon yüklerken de onun kavrayış tarzı budur. Zorunluluklar dünyasının gerekleriyle özgür insan ereği arasında geçmek zorunda olduğu kaçınılmaz yaşanılacaklar olarak kavrar bu sorunu. Her şeye rağmen, bu aracın kullanılmasının kendisin de lekelediğini bilir. Tarihsel bakımdan geçici ve zorunlu bir uğrak olan bu eylemlilik, bir yaşama biçimi haline gelirse, işte o zaman olması gereken kavrayış tarzında ve komünar olarak yaşama biçiminde ciddi bir sakatlık ve tehlike var demektir. İşte o zaman "leke", leke olmaktan çıkar, yıkmaya ve ortadan kal-

dırmaya çalıştığın şeyin kendisi haline gelir. *

Nihai (sonal) ereklerimiz bakımından çıkış noktamızın tarihsel haklılığı; ancak, bugünkü çıkarlarımızı ve olanaklarımızı, sürekli olarak yeniden üretilen/koşullanan bir gelecek tasarımın, öz etkinliğimizin bir yanı olarak, pratiğimizin yaşam bulduğu her tarihsel sürece koşut ve denk düşen biçimlerle, eylemliliğimizin her düzeyine içerebilmeyi başarabildiğimiz sürece bir anlam ifade eder. Bunu başaramadığımız sürece de hiç bir anlam ifade etmez, etmiyor da. Özcesi, öz etkinliğimizin tamamı bakımından eylemliliğimizin her aşamasında da haklı zeminde kalmayı başarabilmeliyiz.

Olmuş bitmiş ya da yaşanmış olan hakkında bir değerlendirme yapmak, çıkarsamalarda bulunmak; geleceğe ilişkin değerlendirmeler yapmaktan, çıkarsamalarda bulunmaktan daha kolaydır. Sonal ereklerimiz, ya da, toplumsal ütopyalarımız bakımından, geleceğe ilişkin tasarımlarımızı daha sağlam kurabilmek, etkinliğimizin geçirdiği ve geçirmekte olduğu pratik süreçlerine karşı takındığımız eleştirel tutum, ne denli sağlıklı ise ancak o ölçüde sağlam olarak kurulabilmesi olanaklıdır.

Olmuş bitmiş olana ya da yaşanmış ve yaşamakta olana baktığımızda, şu gerçeği saptamak, hiç de kendimizi küçümsemek anlamına gelmiyor: Bu güne dek, öz öğretimizin (marksizmin) dilini tam olarak öğrenebilmiş ve onu kendi dilimiz haline getirebilmiş değiliz. Denilebilir ki, onu henüz anadilimize çevirmekle meşgulüz. Ne zaman ki ana dilimizi tamamıyla unutur, bir başka deyimle, kendi anadilimizi unutur ve öz öğretimizin mantığı ile düşünür ve konuşmaya başlarsak; işte o zaman, öz öğretimizin dilini öğrenmiş, kaliteli öğrencilerden sayabiliriz kendimizi.

Burada, hiç kuşkusuz, kendi kendimizi eleştirmekten söz ediyorum. Şiddet ya da şiddetin başka araçlarla üretilmiş biçimleri olarak daya veya işkence gibi etkinlikler konu açısından örnek alınmış da olsa, kendini eleştirmekten kasıt, dar anlamda ifadelendirilmek istenmiyor burada. Kendi kendini eleştirmekten kasıt, öz etkinliğimizin her düzeyi ile ilgili olarak oldukça geniş bir anlamı içeriyor.

Bu toplumun içinde çıktık. Kişiliklerimizi, içinden çıktığımız topluma damgasını vuran egemen maddi ve manevi değerler manzumesi derece derece şekillendirmiş durumda. Aidiyetleri bakımından içinden geldiğimiz sınıfsal yapıların tüm özelliklerini kişiliklerimizde taşıyoruz. Toplumsal kültür, toplumsal etik, ruhsal şekilleniş, dinsel/töresel yaşayış biçimleri, kerte kerte yaşayış tarzlarımıza damgasını vuruyor. Devrimci öz etkinliğimiz, tüm bu toplumsal belirlenimlerin maddi ve manevi sultasından tam bir kopuşu sağlamış ya da sağlamanın kapılarını aralayabilmiş değil. Geleceğin özgür insanına ilişkin tüm tasarımlarımızın, ne

Komünarlara saldırılar sürüyor

Avrupa'da, *Yeni Demokrasi* taraftarı olarak hareket ettiğini söyleyen kimileri, Komünarlara yönelik saldırılar gerçekleştirmekte. *Komün*'ün çıkışının hemen peşinde, İsviçre'de bir taraftarımız dövülmüştü. Komünarlar, olayı değerlendiren bir bildiri yayınlayıp, olayı kınadı. Ne var ki İsviçre'de bir, Fransa'da bir olmak üzere, yeni dövülme olayları eklendi süreç içinde. Yine İsviçre'de bir taraftarımız, bir süre önce dövülmeye çalışıldı. Saldırıya maruz kalan taraftarımıza, "seni yaşatmayacağız" tehtidi yapıldı. Bununla da yetinilmeyip, "sen devrimci faaliyet sürdüremezsin, aksi taktirde kafanı kırarız, İsviçre'de Komüncülere siyasi çalışmayı yasaklıyoruz" deme cüretkarlığını gösterdiler.

Hemen şunu belirtelim; belirttiğimiz üzücü gelişmelere karşın, *Yeni Demokrasi*'nin, Komünarlar hakkında "dövülme" biçiminde kararının olmadığını biliyoruz. Geçmişten beri savunageldiği, "halk içindeki çelişmelerin çözüm yöntemi şiddet değil"dir. Gerçi bu olumlu saptamaya karşın, bunu zayıflatan saptamalar da yok değil. Somut örnek: Komünarların halk içinde görülmesine rağmen, "devrimci değildir" tanımı ve eylem birliği yapmama kararı vs. Bizim dışımızda, bu sakat yaklaşım dolayısıyla bazı siyasetler de devrimci sayılmadı. Bu yanlış saptamalar, saldırılara zemin yaratmıştır.

Saldırılarla ilgili olarak, *Yeni Demokrasi* çevresiyle

konuşup, ortak bir tavır almanın çok yönlü faydaları olacağını düşündük ve 5 Kasım'da kendileriyle görüştük. Görüşme de şu ortak yaklaşımlar ortaya çıktı:

Devrimciler arası sorunların çözümünde, şiddete yer olmadığı, sadece teorik olarak değil, pratikte de uygun davranış tarzıyla savunulmalıdır. Bu doğru saptamanın, maddi bir güce dönüşmesi için, bununla çelişen pratiğe açıktan tavır almak zorunluluğu vardır. *Yeni Demokrasi*'den arkadaşlar da yapılan saldırıları kınadıklarını ve saldırıya teşebbüsün kabul edilemeyeceğini dile getirdi. Bu olumlu tutum, bizi memnun etti ve olması gereken buydu.

Hiç kimsenin, ufak tefek sorunları ve hesapları için, devrimcileri birbirine düşürmeye hakkı yoktur. *Komün* ve *Yeni Demokrasi* arasındaki sorunlar, ideolojiktir. Yani dost güçler arasında, olağan sorunlardır. Kim, aradaki ideolojik, siyasi sorunları bilerek ya da bilmeyerek, farklı zeminlere çekerse, devrimci kavgayı zayıflatmaya hizmet etmiş olacaktır. Bunun için diyoruz ki, olumsuzluk içinde bulunanların bu tavrı; gerilik, cehalet ve yetersizliklerinin sonucuysa, bu kötü durumdan bir an önce kurtulmalı; yok, farklı hesaplar peşinde ise, kendi çevresi ve bütün devrimci harekete, ceremesini ödeyeceğini bilmelidir. ■

zaman, tarihin bilmem hangi uğrağında gerçekleşecek olan bir gelecek tasarımızın, daha elle tutulur gözle görülür olması için, bugünkü öz etkinliğimizde, etkinliğimizin her düzeyinde, gerçekten farklılığımızı ve haklılığımızı örneklemek durumundayız. Son on yılın dejenerasyonuna koşut olarak sinik aydın bencilinin körüklediği "kendi gerçeğinden kaçış" eğiliminin sürdürüldüğü bu tarihsel durakta, ifade etmeye çalıştığım husus bir değil bin kat daha önem taşır. Aksi durumda, sıradan insanın sıradan dünyası bakımından "talkım-salkım" deyişindeki duruma düşeriz ki, bu gün "sosyalist tipolojisi" adına verdiğimiz profil de budur! "Bana yapılmasına karşıyım ama ber yaparım" çifte ölçütünün görüntüsünü vererek, sıradan insanın sıradan dünyasını sarsmak ve onu değiştirip dönüştürmek mümkün değildir. Etkinliğimizin her kertesinde, her tarihsel durağında, kendimizi eleştirmeyi, değiştirenken değiştirmeyi, yıkarken kurmayı ve kurarken kurulanı aşarak yeniden ve yeniden kurma-

yı başarabilme yeteneğinde olup olmadığımız, farklılığımızın en güzel örneğini verecektir. ■

*) Sorunu soyut hümanizma düzleminde irdelemiyorum. Devrimci komünar, giriştiği toplumsal çatışmaların koşullarıyla çevrimlenmiştir. Kimi kez kendi dışındaki iradelerin dayatmasıyla ya da kimi kez, çatışmanın kaçınılmazlığı bazında, karşı güçlerce atılmış bulunan engelleri iradi olarak aşmak zorunluluğu ile karşı karşıya kalabilirler. Çünkü, savaş hangi araçlarla sürdürüleceğini ve nasıl sürdürülmesi gerektiğini daha çok da karşı güçler belirliyor. Burada şiddetin kaçınılmaz biçimlerinden söz ediyorum ama işkenceden söz etmiyorum.

Burada sorun; ne yaptığını ve niçin yaptığını iyi bilmektir. Dahası, burada sorun, sonal erekleleriyle güncel politik etkinlik arasındaki bağıntıyı doğru kurabilme sorunudur..

JENNY HAMMOND İLE ETİYOPYA DEVRİMİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Konseylar, geçici hükümet, 1993 seçimleri...

Sevgili okuyucular, sizlere Etiyopya Devrimi'nin tanıdığı Jenny Hammond ile yaptığımız bir röportajı sunuyoruz. Hammond, 23 Ekim'den beri Türkiye'de ve İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Diyarbakır, Bursa gibi şehirlerde konferanslar verdi/verecek. Hammond'a çevirmenlik yapanlardan biri, arkadaşımız Bülent Demir'in bu özlü röportajın aydınlatıcı olacağını umuyoruz.

Etiyopya, halkının yüzde 95'nin kırlarda yaşadığı, feodal bir ülkedir.

1974'te Haile Selasiye, Mengistu tarafından devrilmiş, Mengistu başkanlığında Derg rejimi iktidara gelmişti. 1974'ten 1991'e kadar Derg rejimi, özellikle "Sovyet" sosyal-emperyalistleri desteğinde halka kan kusturdu. "Sovyet" MİG'leri, binlerce köylüyü öldürdü.

Tigre'de hareket 1976'da on devrimci tarafından başlatılmıştı. 1991 Mayıs'ında, Etiyopya Devrimci Cephesi tarafından devrim başarıya ulaştırıldı.

* * *

Komün: İlk olarak, Etiyopya'ya ne zaman gittiniz?

J. Hammond: Aralık 1986 ile 1987 yılları arasında, Etiyopya'da bulundum. O yıldan bu yana, sık sık Etiyopya'da oldum ve bir devrimin gelişimini yerinde gördüm. Etiyopya devriminde başından itibaren konseylerin (BAİTO'ların) çok önemli rolü olduğunu biliyoruz.

Komün: Bu konseylerin çalışma biçimini ve devrimdeki rolünü açar mısınız?

J. Hammond: Konseyler, halkın yönetim organlarıdır. Devrim süresince Tigre Halk Kurtu-

luş Cephesi (TPLF) tarafından konseylerin kurulmasına yardım edilmiştir. Konseyler bizzat TPLF tarafından kurulmaz, o konseylerin kuruluşuna yardımcı olur.

Konseyler, bölgelerdeki seçilmiş insanlardan oluşur. Mayıs Zaferi'nden sonra da Etiyopya'da, güney bölümde geliştirilmeye çalışılmaktadır. Konseylerin, kırsal alanlarda alt organları bulunur. Bunlar Kuset ve Kabele adıyla anılır. Kusetler, en küçük yerleşim birimlerindeki konsey organlarıdır. Daha büyük yerleşim bölgelerinde, Kabele adlı birimler oluşur. Her birim belli sayıda temsilciyi konseye gönderir. Temsilciler, konsey toplantılarına gitmeden önce, kendi aralarında konuları tartışırlar. Tartışılan konuların sonuçları, konsey toplantılarına gönderilir.

Böylece bölgesel ve ulusal çapta sorunlar tartışıldıktan sonra, konseye belli bir önha-

Konseyler, halkın yönetim organlarıdır. Devrim süresince Tigre Halk Kurtuluş Cephesi (TPLF) tarafından konseylerin kurulmasına yardım edilmiştir. Konseyler bizzat TPLF tarafından kurulmaz, o konseylerin kuruluşuna yardımcı olur.

zırlıkla gelinmektedir. Konsey seçimlerinde herkes cins, din, ulus ayrımı olmaksızın eşit tutulur. Ancak, anti-demokratik kişilerin konseylere seçilmemesi için TPLF ve EPRDF çağrı yapmıştır. Anti-demokratik kişiler olarak bildirilenler, eski feodal düzenin devamını savunanlar ve Derg rejiminin işkencecileri ve halka baskı yapan unsur-

larıdır.

Konseylere seçilen kimselerin, rüşvet almaması, devrimin uygulamalarında karşı eylemsellikte bulunmaması gerekir. Bu tür davranışlara giriştiklerinde, konseyler tarafından görevden alınabilirler. Örneğin Makale Konseyi'ne seçilen eski rejimin aktif üyelerinden bir tanesi rüşvet almaya devam ettiği için, konsey üyeleri tarafından görevinden alınmıştır. Yine Gonda bölgesinde, Gonda kurtarılmış bölge haline getirildikten kısa bir süre sonra, halkın üzerindeki etkisini kullanarak konseye seçilen toprak ağaları, toprak reformuna karşı çıkınca, konseyden atılmışlardır. Cephe yetkilileri, halkın yanlış yapma hakkının olduğunu, halkın seçmek istediği kişileri seçebileceğini, bunun halk düşmanlarının yüzündeki maskesinin indirilmesi için sağlıklı bir yöntem olduğunu söylüyorlar.

Konseylerde, çeşitli alt çalışma gurupları bulunur. Tarım gurubu, açlıkla savaşım gurupları, kadın gurupları, sağlık gurupları... Konseyler, devlet yönetiminden tamamen bağımsızdır. Konseylerin içerisinde her siyasal gurup çalışır fakat, konseyler devletin alt organları değildir. Konseyler içerisinde değişik gurupların çalışması, sürekli kontrol ve dengeyi sağlar.

Komün: *Etiyopya Devrimi'ni zafere ulaştıran ve içinde TPLF'nin de bulunduğu Etiyopya Halkının Devrimci Demokrat Cephesi (EPRDF) hakkında bilgi verir misiniz?*

J. Hammond: EPRDF'de şu örgütler yer almaktadır: TPLF, Amhara Halkının Devrimci Demokratik Örgütü, Oromo Halkının Demokratik Örgütü, Etiyopya Demokratik Subaylar Devrimci Hareketi. (Etiyopyalı subaylar, Etiyopya ordusunu çok iyi tanıdıkları için, savaş sırasında çok yardımları dokundu.)

Bu tür örgütlenmelerin, cepheye girebilmesi için, örgütlerin anti-emperyalist olması, anti-feodal olması, demokrasiye inanması gerekir. Ayrıca örgütler, devrimci parlamentoda ulusal temelde temsil edilirler. Bu cephenin dışında Oromo Kurtuluş Cephesi, Etiyopya Demokratik Birliği ve Müslümanların örgütü bulunur.

Komün: *Etiyopya'da 1991 Mayıs zaferinden sonra bir Geçici Hükümet kuruldu. Bu hükümette kimler var?*

J. Hammond: Geçici Hükümet'in kuruluşu için, ülkedeki ulusal gurupların temsilcileri davet edilmiştir ve şu anda ülkedeki ulusal gurupların

JENNY HAMMOND:

Etiyopya'da ilk olarak Aralık 1986 ile 1987 yılları arasında bulundu. O yıllardan bu yana, sık sık Etiyopya'da oldu ve bir devrimin gelişimini yerinde gördü.

temsilcisi konumundaki tüm örgütler, Geçici Hükümet içerisinde. Ve EPRDF, iktidarı onlarla paylaşmaktadır.

Komün: *Geçici Hükümet'in programı nedir?*

J. Hammond: Kısaca üç maddede toplayabiliriz: Ülkenin anayasasının oluşumunu sağlamak, ekonomik gelişim için çalışmak ve iki yıl sonraki seçimleri örgütlemek. Geçici Hükümet döneminde, Devrimci Cephe'nin programında olan toprak dağıtımı durdurulmuş durumdadır.

Komün: *1993'te yapılacak seçimlerde, EPRDF kaybederse, hükümetten çekilecek mi?*

J. Hammond: Elbette, hükümetten çekilip muhalefet yapacaklar, yoksa, 1993'te seçimlere gitmelerinin hiçbir anlamı olmaz. Zira, cephe sözcüleri, halkın eğitiminde halkın, hatalarından öğrenmesinin esas yöntem olarak belirlenmesini gündemlerine alıyorlar.

Komün: *Etiyopya oldukça karmaşık bir ülke. Bu ülke için, EPRDF'nin seçim sonrası programı nedir?*

J. Hammond: Cephe, karma ekonomik bir program uygulamak amacındadır. Bu programda ülke ekonomisinin yeniden yapılanması gözönüne alınmaktadır. Eski ekonomik programda, her şey uluslaştırılmıştı. Evler, küçük tarlalar, hemen her şey biçimsel bir uluslaştırmaya tabi

tutulmuştu. Yeni ekonomik programda temel alanlar olan enerji, madencilik, savunma gibi dallar hariç, herşeyin üzerindeki eski devletleştirme uygulaması kaldırılacaktır. Yabancı yatırımcılar ülkeye Etiyopya devletinin yatırım yapmadığı alanlarda, yatırım yapmaları için davet edilecektir. Örneğin bazı maden ve petrol işletmeleri için yabancı yatırımcılar davet edilecektir. Bu tür işletmeler için, devlet ortaklı şirketler savunulmaktadır. Tarım ve ticaret alanında ise, geçmişte yapılan hataları tekrar etmemek ve sesa olarak ticaret, tarım yerli sanayinin geliştirilmesi ağırlıklı olarak ele alınacaktır.

Komün: Yukarda Mengistu dönemindeki uluslaştırılmalarından sözettiniz. Ne tür uluslaştırılmalar bunlar?

J. Hammond: Mengistu'nun asıl amacı, toprak reformu değildi. Bazı bölgelerde, reform çok sınırlı olarak uygulanırken, bazı bölgelerde de hükümete muhalefet olan büyük feodallerin toprakları devletleştiriliyordu. Hükümeti destekleyen zengin köylülere ve feodallere daha fazla toprak veriliyordu. Bazı bölgelerde, büyük kolektif çiftlikler kurulmaya başlandı. Kurulan kolektif çiftlikler de bürokrasi yüzünden her zaman, gelirlerinin üstünde giderleri oluyordu. Bir de kooperatif çiftlikler oluşturuluyordu. İnsanlar, bu çiftliklerde zorla çalıştırılıyordu. İnsanların yaşayamayacağı koşullarda, kulübelerde yaşamaya zorlanıyor, ne kadar üretim yapılabileceği, nelerin üretilmesi merkezden belirleniyor ve üretilenler düşük fiattan devlet tarafından satın alınıyordu. Satın alınan ürünler devlet tarafından daha sonra, yüksek fiatlarla piyasaya sürülüyordu. Kıtık yıllarında köylüler kendi ürünlerini, çok yüksek fiattan almak zorunda kalıyorlardı. Bu bir çeşit, devlet feodalizmiydi. Bu uygulama yüzünden birçok köylü, devrimci cepheye katıldı ve Derg (Mengistu) rejimine karşı savaştı. 1990'da, sistemin kendi aleyhine işlediğini gören Mengistu, bu uygulamayı kaldırdı.

Komün: Etiyopya Devrimci İşçi Partisi, 1991'de kendilerini marksist-leninist olarak tanımlayan örgütler tarafından kuruldu. Etiyopya çapında, marksist-leninistlerin birliği olarak kendilerini tanıtan bu birliğin, devlete ilişkin görüşlerini anlatır mısın?

J. Hammond: 1991 Ocak Konferansı'nda, Etiyopya Devrimci İşçi Partisi olarak devleti yönetmeye aday olmadıklarını, parti olarak değil ama, tek tek devlet yönetimine katılabileceklerini ka-

Devrilen Mengistu iktidarı döneminde, bir çok insan yetersiz beslenme ve açlıktan yaşamını yitirdi.

rarlaştırmıştır. Parti, bu kuralı koyarken, insanların partiye devlet mekanizmasını yönetmekten dolayı ele geçirilecek olası avantajların kullanılması için hücum etmesini önlemek ve parti üyelerinin devlet iktidarını ele geçirmekten dolayı yozlaşmasını önlemek için alındı. Bu bir başka kontrol, denge mekanizması olarak kabul edildi. Partinin, devlet ve cephe dışında, ancak onları kontrol eden bir örgüt olarak kalması istenmektedir.

Komün: Şu anda, Etiyopya'da düzenli ordu var mı? Gelecek dönem için sürekli bir ordu kurmayı düşünüyorlar mı?

J. Hammond: EPRDF, sürekli orduyu sadece sınır güvenliği için, küçük bir güç olarak istiyor. Etiyopya tarihinde ordu, gücü her ele geçirdiğinde, darbe yaptığından, sürekli bir ordu veya polis teşkilatı yerine, bütün bölgelerde seçilmiş milislerden oluşan güvenlik teşkilatları kurmayı amaçlıyor. ■

Enerjisi tükenmeyen bir batarya

Komünarlar ona çok şey borçludur. O'ndan çok şeyler öğrendik. O, yaşlılığı değil, ruh ve düşünce olarak yeniyi, yaşayanı, gençliği temsil etti.

Büyük bir dava adamı, halkına adanmış bir ömür ve demokrasi ve sosyalizm mücadelemizin yılmaz militanı ve önderi Osman Dayımızı (Kemal Yıldırım'ı) kaybettik.

1960'lı yıllarda yurtdışına başlayan işçi göçüyle birlikte, Almanya'ya giden Osman Dayı, yaşamını ev ile işyeri arasında geçen bir kısır döngü olmaktan çıkarmasını bildi.

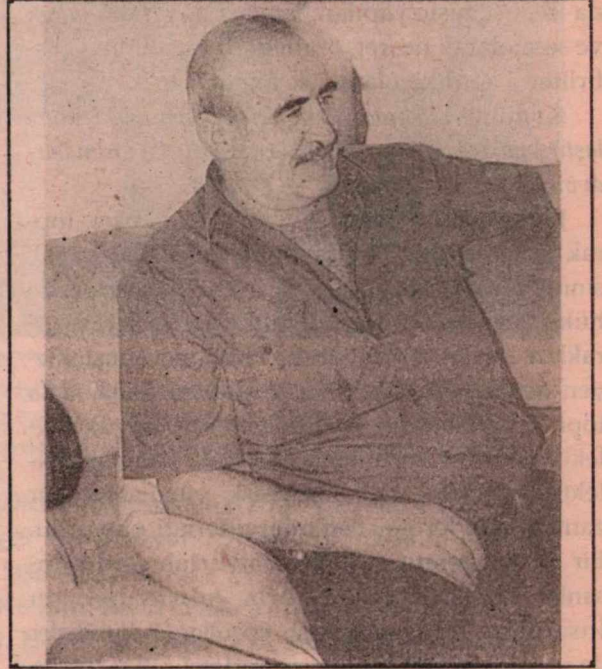
O, yurtdışında yaşayan binlerce emekçiyi, emperyalist tekellere satan Türk egemenlerini olduğu kadar, Batı Alman emperyalizmini ve onun anti-demokratik uygulamalarını da yargılamada geç kalmadı.

Osman Dayı'nın yurtdışına geldiği dönem, Türkiye açısından olduğu kadar, dünyadaki durum açısından da önemli mücadelelerin ve altüst oluşların yaşandığı bir dönem olmuştur.

O, ülkemizdeki mücadele ile dünyadaki gelişmeler arasındaki diyalektik bağlantıyı kurabilen ve dünyanın neresinde olursa olsun, halkların emperyalizme ve gericiliğe karşı yürüttüğü mücadeleyi kendi mücadelesi olarak gören bir anlayışa sahip oldu. Ufkunu, sadece kendi sorunlarıyla sınırlamadı. Proletaryanın bilimiyle donattı. Bu bilime sahip çıktı ve öldüğü güne kadar bunun gereklerini yerine getirmeye çalıştı.

Emperyalist burjuvazinin ve dünya gericiliğinin, artık bir hezeyana dönüşen "sosyalizm öldü", "devrimler bitti" çılgınlıklarının ortalığı kapladığı bir dönemde, Osman Dayı'nın kalbi, yine ulusal kurtuluş ve devrim için ayağa kalkan halklarla birlikte attı. O, son yılların modası olan düzene kuyruk olma, kendini kurtarma tutumunun adamı olmayı, kesin bir şekilde reddetti. Çeyrek yüzyıla yaklaşan, devrimci politik yaşamının kendisine kazandırmış olduğu olgunluk ve kendinden eminlikle büyük bir davanın takipçisi olmada ısrar etti.

O bize, çeyrek yüzyıllık zengin bir miras bır

OSMAN DAYI: (10.04.1931-05.10.1991)

Kemal Yıldırım Yoldaş, mücadelemizde yaşayacaktır.

raktı. Bu miras, emperyalizme ve gericiliğe karşı mücadelemizde bizlere büyük bir güç ve moral kaynağı olacaktır.

Statüko düşmanıydı. Bilime, mekanik ve statik değil, yaşayan, gelişen canlı bir öge olarak bakardı. Bu özelliğinden ötürüdür ki, gelişmelere nasıl hükmedilebileceği sorununa isabetli şekilde cevap vermesini bildi.

Komünarlar ona çok şey borçludur. O'ndan çok şeyler öğrendik. O, yaşlılığı değil, ruh ve düşünce olarak yeniyi, yaşayanı, gençliği temsil etti. Devrim yürüyüşünün birkaç metrelik değil, yorulmak bilmeyen sürekli bir koşucusu olmasını bildi, örnek oldu.

O'nu, yaşamını adadığı mücadelemizde yaşatacağız. ■

Akdeniz mitolojisinden İncil'e kalıt

İlk tanrıların çoğu doğal olarak doğa tanrılarıydı; ilkel komünal yaşamın sürdüğü yerlerde, bunlardan dişi olanlar önde gelenlerdi. Toplum yapısındaki değişimle birlikte, köleci toplumda, erkek tanrıların ön plana geçtiği, dişi tanrılarınsa hala önemli olmalarına karşın geri plana düştükleri görülür.

HALİL KANTARCI

İlk tanrıları, doğayı ilkel bilinciyle kavrayamayan, doğa olayları karşısında paniğe kapılan, korkan, onları üstün güçlerin tepkileri olarak anlayan İlkçağ insanı yarattı. Tabii, bu üstün güçlerin bir kısmına ilkel bilinciyle biçim verirken, (örneğin; güneşin kendi biçimi vardı), kendi bedenini ve çevresindeki üstün gördüğü canlıların bedenlerini, dişi ve erkek özelliklerini kullandı. İlkçağ tanrılarının bir kısmı işte bu yüzden insan biçiminde olurken, bir kısmı da insan-hayvan veya birkaç hayvanın fiziksel özelliklerini taşıyordu. İlk tanrıların çoğu doğal olarak doğa tanrılarıydı; ilkel komünal yaşamın sürdüğü yerlerde, bunlardan dişi olanlar önde gelenlerdi. Toplum yapısındaki değişimle birlikte, köleci toplumda, erkek tanrıların ön plana geçtiği, dişi tanrılarınsa hala önemli olmalarına karşın geri plana düştükleri görülür. Köleci üretim tarzının gelişmesi, kendi üst yapı kurumlarıyla birlikte birçok yeni tanrıyı daha doğurmuştur. Savaş tanrısı Ares'i, oğulları ve yardımcıları Phobos (bozgun) ve Demios (korku) ile birlikte Troyalıların yanında savaşırken görürüz. Adalet tanrıçası Dike'nin adının hem mahkeme, hem de mahkemelerde verilen hüküm için kullanılırken görürüz. Ayrıca, üretimde bulunmadıkları için tıpkı tanrılar gibi boş zamanları çok olan kölecilerin, spor, müzik, dans, şiir ve benzeri uğraşlarının hepsinin tanrısal bir esin perisi olduğu görülür. Tanrılar ve tapınaklar çağı gibidir İlkçağ. Ve felsefe. O da, yerde kölecilerin, gökte ve denizlerde tanrıların egemenliğinin olduğu bu çağda doğmuş, emeklemeye başlamıştır.

İlk materyalist ve metafizik filozofların her biri, evrenin ve insanın yaratılışı üzerine bir paradoksla ortaya çıkıp alışılmışı sarsıyor, yıkıyor-

du.. Babilli gökbilimciler ay tutulmalarının zamanını doğru olarak hesaplayıp önceden bildirebiliyorlar; Batı'nın bilinen ilk filzofu Thales, İ.Ö. 585'de bir güneş tutulmasını daha önceden bildiriyor; Anaxagoras, güneşin sıcağın korlanmış taş, ayın toprak kütleleri olduğunu söylüyor ve (bu düşünceleriyle güneş tanrı Helios ile tanrıça Selene'yi yok ettiğinden olsa gerek) tanrı tanımazlıkla suçlanıp öldürüyor; Empedokles, ayın güneşten yansıyan ışıkla parladığını, ışığın bir yerden başka bir yere gitmek için zaman gerektirdiğini açıklıyor; Leukippos ve Demokritos, herşeyin bölünmez atomlardan kurulduğunu, ve hareket halinde bulunduğunu söylüyorlardı. Bu filozoflar, bedeli yaşamları da olsa, bilinmezlikleri ortadan kaldırarak, temeli bilinmezlik olan İlkçağ tanrıları ve boş inançları hiç olmazsa sarsıyor, modern bilimin temellerini atıyorlardı.

Modern bilimin temellerini atan filozoflar olduğu gibi, paradokslarıyla geleceğin tek tanrılı dinlerin yararlanacağı düşünceleri bırakanlar da vardı: Orpheosçular, Pythagorasçılar, Stoacılar, Platoncular bunlardan en önemlileridir.

"Ölümlüler, tanrıların kendileri gibi doğurulmuş olduğunu, kendileri gibi giysilere, ses ve biçime sahip bulunduğunu sanırlar. Evet, öküzler, atlar ve aslanların elleri olsaydı da resim yapıp, insanlar gibi sanat yapıtları ortaya koyabilseydi, atlar tanrıları at, öküzler öküz biçiminde yapacak ve tanrıların vücudunu yine kendi değişik biçimlerinde çizeceklerdi. Habeşler kara derili ve basık burunlu biçimde yaparlar tanrılarını, Trakyalılar, onların mavi gözlü ve kızıl saçlı olduğunu söylerler." (1) diyen Xenophanes'in, Hristiyanlığın tanrısının şekilsiz ve isimsiz olmasında hiç mi payı yoktur? Şüphesiz vardır.

İsa, İlkçağdaki bu gelişmeleri, Musa'yı ve köleci üretim tarzından doğan bunalımları, M. Ö.

71'de Spartaküs isyanını ve daha birçok irili ufaklı köle isyanını, bu isyanların hep bastırılışını tabii ki biliyordu. Ki yeni dini bu bilgilerin üzerine kurdu. Köleci sistem sürüyordu, görünüşe görede sarsılmazdı; çünkü herşeye kadir olan tanrı böyle istiyordu. Öyle ya, değiştirmek isteseydi değiştirirdi. O halde bu sisteme katlanılması gerekiyordu. İnsanlardan, bütün acımasızlığıyla hüküm süren köleci sisteme katlanmalarını istemek kolay değildi. İsa, kendini dinleyenlere, "düşmanlarınızı sevin, sizden nefret edenlere iyilik edin; size lanet edenlere hayır dua edin ve size hakaret edenler için dua edin. Bir yanağına vurana öbürünü de uzat ve senin abanı alandan gömleğini de esirgeme. Senden her isteyene ver. Senin eşyanı alandan geri isteme." (2) diye seslenirken, anlara bu katlanmalarının karşılığında bir ödülde vaat ediyordu. Cennet. Sahte olan bu dünyada kim tanrının iradesine uyarsa, ebedi olan öbür dünyada ebedi mutluluk içinde yaşayacaktı; kim ki uymaz ve kendi iradesini geçirmeye çalışırsa, isyan ederse, ebedi ıstırapla cehennemde kıvrınacaktı. İntihar etmek de yasaktı. Böylece, kölecilerin bir zararı, canlı üretim aracının kendi kendini imhası da önleniyordu. Hristiyan köle sahipleri, inanmış kölelerinin öldükleri zaman yüzde yüz cennete gideceklerini düşünerek, onları hiç kıskanırlar mıydı bilemeyiz; ama Hristiyanlık köleci sistem için biçilmiş kaftandı. O kaftanı köleci Roma İmparatorluğu üzerine geçirmekte fazla gecikmedi. İmparator Constantinus Hristiyan olduktan sonra, Hristiyanlık devlet dini olarak hızla gelişti. Artık, İsa ve babası bu "sahte dünyanın egemenlerinin, yani kralların, imparatorların hizmetindeydiler. İkisi de, onların sistemlerini koruyor, onun gelişmesine yardım ediyorlardı. İspanyol sömürgecileri Latin Amerika'yı yağmalar, halklarını köleleştirirken, kızılderilileri şu sözlerle tehdit edip boşuna katolikleştirmeye çalışmıyorlardı:

"Reddettiğiniz ya da işi kurnazlığa vurup bizleri oyalamaya kalkıştığınız takdirde, sizlere dosdoğru bir şekilde derimki, tanrı'nında yardımıyla, var gücümüzle üzerinize saldıracağız, amansız bir savaş verip sizleri boyunduruk altına alacağız ve kilise'nin ve hükümdarımızın egemenliği altına sokacağız. Sizi, kadınlarınızı ve çocuklarınızı köle haline getirip satacağız. Hükümdarımızın emriyle bedenlerinizi istediğimiz gibi kullanacağız, mallarınızı alacağız ve sizlere elimizden gelen her türlü kötülüğü yapacağız." (3)

İspanyollar, herbiri asi bir kurda benzeyen kızılderilileri söz dinleyen birer koyuna dönüştürmek istiyorlardı; yağma ve egemenlikleri için gerekliydi bu. İsa, "fakat siz iman etmiyorsunuz;

çünkü koyunlarımdan değilsiniz. Koyunlarım se-simi işitirler, ben de onları tanırım ve ardımca gelirler." (4) demişti kendine inanmayanlara. Katolik kumandalar da, İsa'nın koyunu olmayı kabul edip onun peşinden gitmeyenlere yukarıdaki söyledikleri her şeyi yaptılar; bir kısmını da haç biçimindeki kabızalı kılıçlarıyla öldürerek, ebedi azap çecekleri cehenneme gönderdiler.

Yaklaşık 20.yy. dır yaşayan dünün zincirli, bugünün zincirsiz kölelerini avutan bu dinin temellerinde, yukarıda kısaca yazılanlardan da görüleceği gibi, ta İlkçağa kadar uzanan bir düşünsel birikim vardır. İşte, İncil'in Akdeniz (daha çok Yunan) mitolojisinden aldıklarından birkaçı:

Birinci benzerlik; Tanrı'nın gökte olduğu düşüncesi

"Ve İsa vaftiz olunup hemen sudan çıktı; ve işte gökler açıldı ve Allahın ruhunun güvercin gibi inip üzerine geldiğini gördü; ve işte göklerden bir ses dedi: Sevgili oğlum budur, ondan razıyım." (5)

"Çünkü göklerde olan babamın iradesini kim yaparsa, benim kardeşim, kızkardeşim olur." (6)

İncil'de, tanrının gökte olduğunu yazılı olduğu kısımlarla sık sık karşılarız. Akla hemen Olympos tanrıları Hera, Poseidon, Hades, Hestia, Ares, Hephaistos, Athena, Apollon, Hermes, Aphrodite, Artemis ve bunlara önderlik eden gökyüzü tanrısı Zeus gelir. Bu tanrılar, ulu bir dağın tepesi mi, yoksa yerçekimi gücünden etkilenmeyen bir yer mi olduğu pek bilinmeyen, ama gökyüzünde olduğu kesin olan Oympos'da otururlardı. "Olympos'a, mevsimlerin koruduğu bulutlardan meydana gelmiş büyük bir kapıdan geçilerek girilirdi. İçeride tanrılar oturur, uyur, ambrosia yiyip nektar içerek, Apollan'un lirini dinlerdi." (7) Hristiyanlık, tabii ki tanrının yaşamını İlkçağ insanların yaptığı gibi betimleyecekti. O, tanrının gökte olduğunu vermekle yetindi.

İkinci benzerlik; Ruhun ölümsüzlüğü- öbür dünya düşüncesi

İsa, "doğrusu size derim: Allahın melakutu uğruna ev, ya karı, ya kardeşler, ya ana baba, ya çocuklar bırakmış olan, bu zamanda kat kat ziyade ve gelecek dünyada ebedi hayat almayacak olan kimse yoktur." (8), diye seslenip, insanları tanrının yoluna çağırırken, onları tehdit etmekten de çekinmez: "Öldürdükten sonra cehenneme atmaya kadir olandan korkun." (9)

Ruhun ölümsüzlüğü düşüncesi, felsefede ta Orpheosçulara kadar gerilere gider. İsa'dan önce-

ki Yahudi öğretisinde de aynı düşünce vardır. Pythagoras, daha M.Ö. 500'lerde, "yabancıyız bu dünyada. Beden ruhun mezarıdır. Yine de kendimizi öldürerek kaçamamayız bu mezardan. Çünkü, çobanımız olan tanrının köleleriyiz biz. Onun buyruğu olmaksızın bedenden kurtulmaya hakkımız yok." (10) diyordu. Doğuşu, birkaç bin yıl daha gerilere giden mitolojide de ruhların ölümsüzlüğü ve öbür dünya düşüncesi vardır. İsa, "Allah ölümlerin Allahı değil, ancak yaşayanların Allahıdır." (11) der; ama Yunan mitolojisinde ölümlerin de tanrısı vardır. Tanrı Hades, kendi adıyla anılan ölümler ülkesini, karısı tanrıça Persephone ile birlikte yönetirdi. Yeraltındaki ölümler ülkesi ikiye ayrılırdı: Erebos ile Tartaros. Ölümlerin ruhu önce Erebos'a sonra da Tartaros'a giderlerdi. "Tartaros'un kapısı önünde herkesi içeriye bırakan, ama dışarıya kimseyi bırakmayan üç başlı, ejder kuyruklu bir köpek, Kerberos, bekler. Kapıdan girince ölümler, Rhadamanthys, Minos, Aiaikos adlı üç yargıcın önüne çıkarlar; orada kölümler sonsuz acı çekmeye, iyiler de mutluluk içinde yaşamaya, Elysion kırlarına göçerler." (12)

Hristiyanlık, "Elysion kırlarını" yani "cenneti" insanlara vaad ederek, onlardan, bu dünyada yeme, içme, çalışma, ibadet etme dışında hemen hemen her türlü zevk, eğlence ve uğraştan vazgeçmesini istemektedir. Bir köle sahibi de kölesinden başka ne isteyebilir ki?

Üçüncü benzerlik; Tanrının insanları gebe bırakması ve Meryem'in bakireliği.

İncil'e göre, Meryem, Yusuf'a nişanlanmış bir bakireydi. Bir gün Tanrı, Cebail'i Meryem'e gönderir: "Melek onun yanına girip dedi: Selam, ey nimete ere kız, Rab seninledir. Ve Meryem bu sözlerden çok şaşırarak: Bu nasıl selamdır? Diye düşünüyordu. Melek ona dedi: Korkma Meryem; çünkü Allah önünde inayet buldun. Ve işte gebe kalıp bir oğlan doğuracaksın, ve adını İsa koyacaksın. O büyük olacak, ona yüce Allahın oğlu denecek; (...) Meryem de meleğe dedi: Ruhülkudüs senin üzerine gelecek, yüce olanın kudreti üstüne gölge salacak; bunun içinde doğacak mukaddase Allahın oğlu denecektir." (13). Böylece, Meryem gebe kalır.

Geriye doğru gidersek, Yunan mitolojisinde erkek ve kadın tanrıların insanlarla sık sık cinsel ilişkide bulunduklarını görürüz. Örneğin; Alkeme, Antiope, Danae, Europa, Io, Laodameia, Leda, Niobe ve semele, Zeus'un çeşitli kılıklara gererek, zorla, kandırarak ya da gönül rızasıyla cinsel ilişki kurduğu kadınlardan birkaçıdır. Tanrıça Aphrodite'de, Adonis ve Ankhises adlı erkeklerle sevişmiştir. Örneklerini çoğaltabileceğimiz bu sevişmelerin hemen hepsinde tanrılar veya insanlar çocuk doğurmuş, tanrılar yeryü-

zündeki çocuklarını hep korumaya çalışmışlardır. İncil'de, Tanrının bir insanı gebe bırakması, İlkçağ tanrılarına hala tapan Akdeniz bölgesi insanları için anormal ve kabul edilemez değil, tam tersine son derece normal ve kabul edilebilirdi. Öyle görünüyor ki, İncil'in yaratıcıları yeni dini bu insanların arasında yaymak için, o insanların inandığı İlkçağ çok tanrılı dininin daha birçok özelliğini de İncil'e aldılar. Bunlardan biri de, İncil'de bakire Meryem'e dönüşen bakire Artemis'tir.

İncil yazarları, İlkçağdan kendi yaşadıkları yıllara kadar hiç sarsılmadan, büyük bir saygınlıkla gelmeyi başaran Artemis'in bazı özelliklerini Meryem'e verdiler; Meryem'i de, dünyanın yedi harikasından biri olarak kabul edilen Artemis tapınığı Artemision'un bulunduğu Efes'e getirerek, hem bu bağı güçlendirdiler, hem de Meryem'leşmiş Artemis olarak onun kabul ve saygı görmesini sağladılar. Bugün, Meryem'in yaşadığı söylenen Efes'te, Bülbül dağındaki evi hala ayakta dururken, Artemision'un yerinde yeller esmektedir. Bakire Meryem kabul gördükten sonra, bakire Artemis'e artık tahammül edemeyen, onu unutturmak isteyen Hristiyanlık, Artemision'dan söktükleri taşların kullanıldığı İstanbul'daki Ayasofya ve Efes'te Sen Jan kiliselerini yarattı.

Dördüncü benzerlik; İsa'nın, Prometheus gibi tanrısız "kurtarıcı" olarak gökten inmesi.

Antik çağın güçsüz insanı doğa yasalarını kavrayacak durumda değildi. İlkel bilinciyle çevresine, gökyüzüne, yıldızlara baktığında, bu işleyişin bir mantığı olması gerektiğini düşündü ve sonunda herşeyi tanrısal kabul etti. Tanrıların mutlak, görkemli gücü karşısında eğildi.. Bu mantık yürütme kaçınılmaz olarak, kişisel sorunlardan tutunda toplumsal sorunlara kadar herşeyin çözümünü tanrılara, tanrısal varlıklara bırakmayı da beraberinde getirdi. Tarih içinde Spartaküs, vb. birçok kahramanın önderliğindeki isyanların başarısızlığa uğraması, tek çözümün yukarıdan geleceği inancını daha da güçlendirdi.

Evet, kölecilik üretimin tarzının bunalıttığı yüz binlerce insan yine gözlerini göğe dikmiş kurtarıcı ararken, sizce, uyanık İsa ne yapar?

"Zira kendi irademi değil, fakat beni gönderecek iradesini yapmak için gökten indim." (14)

İsa'nın gökten iniş biçiminin, tanrının Meryem'le buluşması şeklinde oluşu biliniyor. İsa, yukarıda yazmıştım, kölecilik üretimin biçiminin kaynağı olduğu yığınların bunalımına ilaç olacak sahte bir kurtuluş sunar: Cennet. O da, tanrının iradesine uymak koşuluyla. Bu yüzden onun kurtarıcılığı, gökten inen tanrısal güç oluşu yönünden Prometheus'un kurtarıcılığına benzer;

kurtarış biçimleri farklıdır. Prometheus, tanrılar tanrısı Zeus'un iradesine meydan okuyarak ateşi insanlara verir ve insanı, yaşadığı dünyada karanlıktan kurtarır. Bu iki ölümsüz kahramanın, eylemleri sonucu katlandıkları cezaları da birbirine benzer: Zeus, kendine karşı gelen Prometheus'u Kafkas'lardaki ulu bir kayanın üzerine çarmıha gerdirir; her gün bir kartal gelip, Prometheus'un göğsünü parçalayarak ciğerini yer. Bu işkence, Herakles'in onu kurtarmasına kadar sürer.. İsa'nın sonu ise, Prometheus'un ki göre hem daha kısa zamanlı, hem de daha az vahşicedir. O, havarilerinden Yahuda İskariyot'un onu ele vermesinden sonra, (ki, yakalanışı sırasındaki tutumu ve çevresindekilerin farklı tutumlara girmelerini engellemesiyle Sokrates'i anımsatır.), Kafa kemiği denilen yerde çarmıha gerilir; bir asker, tıpkı kartalın Prometheus'a yaptığı gibi, kargaşısıyla İsa'nın göğsünü parçalar. Su ve kan fışkırır.

İncil'de İlkçağ insanları tarafından sevilen bu kahramanın İsa'laşması, şüphesiz, yeni dinin kabulünü kolaylaştırmak içindi.

Beşinci benzerlik; Doğa güçlerinin tanrıdan ayrı kişilikleri olduğu düşüncesi; ki tek tanrılı din olan Hristiyanlığın bir çelişkisidir bu.

"Ve İsa bir kayığa binince, şarkitleri onun ardınca bindiler. Ve işte, denizde bir fırtına oldu, o kadar ki, kayık dalgalarla örtüldü; İsa'da uyuyordu. Şakirtler İsa'ya geldiler: Kurtar ya Rab, helak oluyoruz! diyerek onu uyandırdılar. Ve İsa onlara dedi: Ey az imanlılar, niçin korkuyorsunuz? O zaman kalkıp yelleri ve denizi azarladı; büyük bir limanlık oldu. Ve adamlar; bu nasıl zattır ki, yeler de, deniz de kendisine itaat ediyor? diyerek şaşkınlara." (15)

Dikkat edilirse, İsa, yeller ve dinizin durulmasını tanrıdan dilemiyor. Onları, tanrının iradesinden ayrı iradeler gördüğü için azarlıyor ve onlara boyun eğdiriyor.

İsa'nın bu eylemi ve havarilerinin şaşmaları, her ne kadar Hristiyan öğretinin bütünüyle çelişse de, bu eyleme kaynak olacak Zeus'un Poseidon'u azarlama ve küçüksemelerini getiriyor. "Denizler hakimi", "yeri titreten" gibi sıfatları olan tanrı Poseidon, üç uçlu mızrağıyla denizlerde fırtınalar koparır, sonra da onları durultabilirdi. Tanrı bu eylemleri bazen kendi veya sevdiği bir tanrı istediği için, bazen de Zeus buyurduğu için yapıyordu.

Altıncı benzerlik; şarabın kutsal bir içki olarak simgeleşmesi.

İncil yazarları, İsa'nın havarileriyle toplandığı son gece, "ve bir kase alıp şükretti, ve onlara vererek dedi: Bundan hepimiz için. Çünkü bu benim kanım, günahların bağışlanması için birçokları uğrunda dökülen ahdin kanıdır. Fakat

ben size derim: Babamın melekutunda sizinle taze olarak onu içeceğim o güne kadar, ben asmanın bu mahsulünden artık içmeyeceğim." (16) dediğini yazarak, şarabı kutsarlar. Şarap, Sacrament ayinlerinde simgesel olarak içilir.

Şarabın kutsal bir içki olarak simgeleşmesi, ta İlkçağa kadar gerilere gider. Yunan mitolojisinde bolluk ve şarap tanrısı Dionysos (Backpos)'tur. Bira ve şaraptan gelen esrikliği tanrısal kabul eden İlkçağ insanları bu tanrıya oldukça önem verirdi. Onun için yapılan tapınmalarda, kadınlar kent dışındaki tepelerde şarap içip sabaha kadar dans ederlerdi. Bu tapınmanın fiziksel esrikliğe dayanan biçimi, Orpheosçularda zihinsel esrikliğe dönüştü; oradan da, değişimler geçirerek Hristiyanlığa kadar geldi. Her ne kadar Dionysos tapınmasıyla Hristiyanlığın tanrıya tapınması arasında dağlar kadar fark varsa da, şarap, Dionysos tapınmasından çıkıp, Orpheosçularla birlikte simgesel olarak alınışını sürdürek, kiliseye, yani yine bir tanrı tapınağına girmeyi başarmıştır.

Bu benzerlikler, daha geniş kapsamlı belgesel inceleme yazıları ile çoğaltılabilir. Köklerini mitolojiye, İlkçağ felsefesine kadar geriye götürebileceğimiz salt tanrıbilim değildir; marksizmin köklerini de pekala Leukippos ve Demokritos'a kadar geriye götürebiliriz. Çünkü bugünkü bilgimiz, tıpkı küçük su kaynaklarının birleşerek, dereler, nehirler oluşturup bir baraj gölüne ulaşması gibi, İlkçağdan çıkıp, binlerce yıllık yolculuktan sonra büyüyük saflaşarak bize ulaşmıştır. ■

DİPNOTLAR

- 1) B. Russell. Batı Felsefesi Tarihi. syf-47
- 2) Luka. İncil. Bap-6
- 3) E. Galeano. Latin Amer. Kesik Damar. sf-23
- 4) Yuhanna. İncil Bap-10
- 5) Matta. İncil Bap-3
- 6) Matta. İncil. Bap-12
- 7) Edith Hamilton. Mitologya. sf-12
- 8) Luka. İncil. Bap-18
- 9) Luka. İncil. Bap-12
- 10) Bertrand Russell. Batı Felsefesi Tarihi. sf-40
- 11) Matta. İncil. Bap-22
- 12) Edith Hamilton. Mitologya. sf-25
- 13) Luka. İncil. Bap-1
- 14) Yuhanna. İncil. Bap-6
- 15) Matta. İncil. Bap-8
- 16) Matta. İncil. Bap-28

'Güzel' ve 'şık' ama

HÜSEYİN ŞİMŞEK

'Güzel' ya da aynı anlama gelmek üzere 'şık yazmak', bir meziyettir ve emek ister. Saygı duyulmayı hak eder. 'Kıymeti kendinden menkul olma' sınırından taşma ve kendi çapında bir sıradışılığı ifade eder... Tüm bunlar, sözkonusu edilen madalyonun bir yüzüdür. Öteki yüz görülmezse, tablo yine eksik kalır.

'Güzel' ya da aynı anlama gelmek üzere 'şık yazmak' gerekiyor. Fakat 'gerekli olan'ın ufkı, bu kadar dar değil. Ötesi var. Ki o da şudur; aslolan, sadece 'güzel'/'şık yazmak' değil, 'gerçek'i yazmaktır. Özellikle edebi metinler, (tek kişinin marifeti zorunluluğu olmaksızın) birey üretimleridir. Bu birey üretimlerinin, toplumsal bir zemini olduğu ise, tartışma götürmez.

Sorun şu; birey, 'öznel' bir olgu olarak ifade edilebilecek olan 'maharet gösterimi'ni yaparken, 'nesnel'i tahrip etmemekle yükümlüdür. Elbette kolay iş değil. 'Nesnel' karşısında tarafsız kalmamak ile onu tahrip etmemek; kelimenin tam anlamıyla kıldan bir köprü.

Bir antiparantez: Buradaki 'yükümlülük', mutlak ya da bir tanrı buyruğu değil. Yaptırım gücü, yükümlülüğü taşıması gereken bireyin, sorumluluk bilinciyle orantılıdır. Ve bu zincir uzar gider.

Kıssadan hissemize gelince; yüz halkalık zincirin, sadece sekseninci (ya da bir başka nolu tek) halkasının çürüklüğü, geride kalan doksandokuz halkanın sağlamlığını, görmesi gereken işlev açısından sıfıra eşitler. Ta ki o çürük halka dışlanana kadar.

Somut bir örnek:

H. Uğur, geçen sayımızda *Eylül Şifresi* adlı romanıyla ilgili, 'güzel'/'şık' yazmış. Saygı duyuyorum. Yayıncılık tekniği ve gerekleri açısından yayıncıya ve yazara ilişkin, haklı eleştiriler yapmış. Katılıyorum. Ancak bunlar, madalyonun bir yönü, ak yüzü. Öbür yüzünde kara noktalar var. 'Nesnel'i tahrip etme yanlışı var.

Yazıda somutlama yok. Belirli bir kitabın sözkonusu edilmesi, bu gerçeği değiştirmez. Romanın geneline ilişkin yaptığı belirlemeleri, somut

olarak örnekleyebileceğini sanmıyorum. Çünkü, "şunlar da var" demiyor. "Hep bunlar var" diyor. Birkaç örnek:

"Sık sık kullanılan devrik cümleleri saymazsak..."

Somut olarak belirledim; 184 sayfalık romanda, devrik cümle kullanımı, iki elin parmakları sayısı kadar. Öte yandan, sık sık devrik cümle kullanımı, ilk romanım için geçerli.

"Sofistike bir kır ve kent duyarlılığının ara bölmelerinde kalan yepyeni bir sözcük dağarcığına varma..."

Bir kır-kent duyarlılığının "ara bölmelerinde kalma" mı, bir sentez mi? Bu nokta, tartışmaya değerdir. Öte yandan bu tür bir eleştiri, *Yeni Düşün* ve *Edebiyat Dostları*'nca, ilk romanım için yapılmıştı. Doğrusu şudur: İlk romanda, yazım dili için "yepyeni" ama benim üretimim olmayan, birkaç yerel sözcük kullanılmakta. Fakat, kesinlikle bir dağarcıkla, karşı karşıya değiliz. *Eylül Şifresi*'nde ise, "yepyeni bir sözcük dağarcığı" hiç mi hiç sözkonusu değildir.

"Belki de mevcut dili bilememenin bir tür açmazı..." / "Şimşek... ciddi bir dil problematiğiyle karşı karşıya..."

Dilbilir olmanın ölçüsü ne, ya da kim? Dil bilmemek ile yeterli yetkinliğe ulaşmamış olmak farklı şeyler. Yetkinleşmenin ise sonu yoktur. Bu anlamda, her yazar için dil problemi sürekli. Dolayısıyla dilde yetersizlik kabulümdür. Ama, mevcut dili bilmediğim, ucuz bir iddiadır.

Sözün ağırlığı olmalı. Bunun için de, yapılan belirlemelerde ölçüyü kaçırmamak zorunlu. Faraza, ortalama her iki sayfaya bir tashih düşen bir roman için; "hiç abartmasız her tümcede bir kaç tashih var" demek, büyük bir tahriptir. Y. Küçük'e özenmekle eleştiriliyorum. Bu ayrı bir konu. İlginç olan şu, eleştirinin sahibi, Y. Küçük'ü klavuz edinen *Edebiyat Dostları* ve *Yeni Düşün*'nün ilk romanım hakkındaki eleştirilerini, ikinci romanıma uyarlıyor.

Birinci roman için, gösterilen gereksiz aşırı hoşgörülü yaklaşımın acısını, ikinci romandan çıkarmak mı? Bunun kime ve ne yararı var? ■

Öz, biçim ve işlev

Her sanat eserinde olduğu gibi müzikte de mesajı öz verir. Biçim, sözlerdeki şiirsellik ile enstrümantal yanın toplamıdır. İşlev ise, müziğin dinleye yaptığı değişim, ona kattığı kazanımdır.

Raif ZOR

Müzik konusu tartışılırken, diyalektik ve tarihsel materyalizmin ilkeleri sanki yokmuş gibi, soruna nasıl yaklaşması gerektiği pek bilinmiyor, veya biraz çekingen davranılıyor. Oysa, müziğin teknik yanını bilmek, müzik yapmak başka müzik konusunu sosyolojik düzlemde incelemek daha başkadır.

Müzik, çok geniş bir konu. Müziğe ilişkin olarak yüzlerce faktör üzerinde durulabilir. Bu yazıda, müziğe yaklaşım konusunda yöntem hatalarıyla, yer yer küçükmeyi de içeren bazı eleştiriler üzerinde kısaca durmaya çalışacağım.

Öznel beğenilerin yarıştırılması düzeyine de düşen bu tip tartışmalarda, grup, sanatçı ve müziğe yöneltilen belli başlı eleştiriler şunlardır. "F. Tunç, G. Yorum vb. müziklerinde arabesk motifler kullanıyorlar", "yalnızca bağlamayla müzik yapmak, feodalizmin bir çeşit mirasıdır", "türkü söylemek artık esikidi, günümüzün müziği pop formunda olmalıdır" vb.vb...

Yapılan eleştirileri yanıtlamaya geçmeden önce, bir sanat eseri nasıl incelenmelidir, kısaca değinelim.

Bir sanat eserinin üç ögesi vardır: Öz, biçim ve işlev.

Her sanat eserinde olduğu gibi müzikte de mesajı öz verir. Müzikte sözlerle ifade edilen öz, siyasettir. Ancak bu kesinlikle, öz (ya da genel anlamda sanat) eşittir siyaset anlamına gelmez. Eğer öyle olsaydı, her siyasi makale bir

sanat eseri olurdu. Basit ifadeyle sanat, estetik düzlemde, yaşamı yeniden üretmektir. Sanatın siyasetten ayrı olarak kendine özgü bir doğası vardır. Sanat siyaseti görece özerklik içinde bu özgül doğasıyla ifade eder ve etmelidir. Buradaki siyaset sözcüğü, sözcüğün dar anlamında olmadığı gibi, belli bir adresin altını da çizmemektedir.

Biçim, sözlerdeki şiirsellik ile enstrümantal yanın toplamıdır. Bu toplam estetiğe denk düşer. Ve biçimi öz şekillenir.

İşlev ise, müziğin dinleye yaptığı değişim, ona kattığı, kazanımdır. Bir sanat eserinin ne olup ne olmadığı, bu üç ilke çerçevesinde incelenir. Bu üç ilkeyi sacayağına benzetebiliriz. Bir ayaktaki aksaklık, ötekileri de etkiler.

Bu ilkeleri yeri geldikçe anacağız. Önce, arabesk nedir, bunun üzerinde durmaya çalışalım. Arabesk sözcüğünün iki anlamı var. Biri, bir cins süsleme sanatına verilen ad, diğeri de Arap usulü, Arapvari anlamındadır. Müzikte arabesk, Arap usulüyle yapılan müzik anlamındadır. Arap usulü anlamındaki bir sözcük, o müziğin

Arabesk sözcüğünün iki anlamı var. Biri, bir cins süsleme sanatına verilen ad, diğeri de Arap usulü, Arapvari anlamındadır. Müzikte arabesk, Arap usulüyle yapılan müzik anlamındadır. Arap usulü anlamındaki bir sözcük, o müziğin özü hakkında değil, ulusal özelliği hakkında fikir verir.

özü hakkında değil, ulusal özelliği hakkında fikir verir. Ulus, sınıfsal anlamda bir bütün değildir. Günümüzde her ulusta iki temel sınıf ve bir dizi katman var-

dır. Bu nedenle ulusal özellik, o müzik parçasının sınıf karakterine ilişkin fikir vermez. Müziğin sınıf karakterini anlamak için özüne, yani sözlerle ifade edilen siyasete bakmak gerekir.

Bu bağlamda Arapların yaptıkları müziğe bir bakalım.

Araplarda, bizde O. Gencebay İ. Tatlıses gibi sanatçıların yaptıklarıyla aynı öze sahip müzik yapılmaktadır. Bu müzikte yapılmak istenen, hüznüsel etkilenim yoluyla insanları edilgenliğe, zavallılığa, kaderciliğe, boşvermişliğe ve melankoliye iten, bu yolla da insanın kendine yabancılaşmasına neden olan; askeri-feodal, askeri-bürokrat ve komprador burjuvazinin çıkarlarına hizmet etmektir. Yine Araplarda, (örneğin Filistin'de) ulusal değerlere sahip çıkan ve savunan, siyonizmi ve emperyalizmi deşifre edip geniş halk yığınlarının kardeşliğini savunan, insanın kendine yabancılaşmasını değil, modern birey olmasını savunan, sınıfsız sömürsüz komünist toplum düzenine hizmet etmeye çalışan-müzik de yapılıyor. Birbirinden siyahla beyaz fakrlı bu iki müzik de arabesk müziktir. Durum bu olunca, biz, arabesk müziğe mi karşı çıkacağız, yoksa müzik aracı kullanılarak sömürücü ideolojinin propagandasına mı? Bunu birbirinden ayırmalıyız.

Bizim devrimci sanatçılarımızın yaptıkları müzikte arabesk özellikler bulunmasına gelince... Bölgede yaşayan Türk ve Kürt ulusu, islamiyetin kabul edilmesinden sonra yüzlerce yıl bu ideolojinin hegemonyası altında bırakılmışlardır. Bu süreç içinde Türk ve Kürt ulusunun sosyo-

kültürel yapısı dikkate alınır, Arapların ruhsal yapılanmasının Türk ve Kürt ulusunun ruhsal yapılanmasına yansması hem kaçınılmaz hem de normaldir. Bunda gocunacak bir durum olmadığı gibi, enternasyonal açıdan yararlanılabilecek bir özellik olarak değerlendirilmelidir. F. Tunç veya G. Yorum, arabesk motif kullandıkları noktasında eleştirilecekse, bu motif niçin kullanılmış, bunu anlamak daha yerinde olur.

Yalnızca bağlamayla yapılan müziğin, feodal kültürün kalıntısı olarak açıklanması, sağlıklı bir yaklaşım değil. Enstrüman, biçimin oluşmasını sağlar; özün hizmetindedir. Bağlama kullanmak veya dinlemek Türk ve Kürt ulusunun ruhsal yapılanmasının içkin bir geleneğidir. Günümüzde de misyonunu bitirmiş değildir. Geniş halk yığınlarının hala zevkle dinledikleri bir enstrümandır. Enstrüman seçimi müziğin formuna ve hedef kitleye ulaşmada, işlevsellik açısından ele alınması gereken bir konudur.

Folk, pop, rak veya caz.. Formlardan herhangi biri, ötekinin alternatifi değildir. Form, hedef kitlenin entellektüel düzeyi, ruhsal yapılanması dikkate alınarak seçilir; işleve ilişkin bir sorundur.

Bizim sanatçılarımızın dikkatinden kaçan ve eleştirilmesi gereken başka bir nokta var. Beste yaparlarken sözlerin edebi türünü (veya karekterini) sanıyorum yeterince özümseyemiyorlar. Örneğin heyecansal olumlama veya yiğitsellik içeren sözler için, tutup, hüznü bir beste yapıyorlar. Dinleyiciler, müziğin verdiği imajla hüznü lensinler mi, yoksa sözlerin gösterimiyle cesaretleri ajite mi olsun, bunun karmaşasıyla karşılaşılıyorlar. Bu noktaya gereken özen gösterilirse, eminim çok daha güzel ürünler üreteceklerdir.

Ayrıca, dünyamız değişiyor. Teknoloji ve bilim akılalmaz ölçüde gelişti, gelişiyor. İletişim olanakları sayesinde farklı kültürel değerler tanınıyor. Bu noktadan hareketle, kültür ve sanattan beklenenler de çoğalıyor. Dünyanın bu nicel gelişim ve değişimi dikkate alındığında, sanatçılar başarı grafiklerini yükselteceklerdir.

Konu bu kadarla sınırlı değil; bunu başta da belirttim. Otantizmden evrenselliğe, tek seslilikten çok sesliliğe, güncel olandan kalıcı olana kadar birçok konu var. Her biri ayrı bir yazı konusu; bunlar üzerinde durmak, düşüncelerini açıklamak ve tartışmak görevi müzisyenlerimize düşüyor. Ve biz de bunu bekliyoruz. ■

Bu Deniz'in sonu yok

Deniz Gezmiş'i duymayan, bilmeyen var mı? '80 sonrası doğumluları dışta tutarsak, aşağı yukarı hemen herkes, bu soruya "yok" yanıtını verecektir. Peki, Gezmiş'in hala bilinmeyen, duyulmayan yanları var mı? İkinci sorunun gerçekçi yanıtı ise, "elbette vardır" olmak durumundadır. O, bir efsane kahramanı olarak yıllardır anlatıla gelse de, birçok kitaba konu olsa da, sık sık manşetlere çıkarılmaya devam edilmese de; somut, olanca insanlığıyla, mitleştirilmişliğin buğusundan kurtarılarak, hala yeni ve taze bilgi olarak yazılacak yanları vardır. Öte yandan bugüne kadar anlatılанда, yazılанда eksik bırakılan ve yanlış aktarılanları da öz kaynaklara dayandırarak aydınlatmak, azımsanmayacak bir dürtü. Devamla, bilineni farklı açılardan tekrar yansıtmak, anımsatmak vs...

Evet, bütün bunlar, genç araştırmacı Turan Feyizoğlu'nun, Deniz Gezmiş'le ilgili bir çeşit 'arkeolojik' çalışma yapmasının başlıca dürtüleri olmuş. Yıllar süren çalışmasını, *Deniz Bir İsyanın İzleri* adıyla kitaplaştıran Feyizoğlu'nun eseri, *Belge Yayınları* arasında çıktı.

Feyizoğlu'nun çalışmasını özgün kılan, Deniz Gezmiş'i "bir insan olarak ele alıp yansıtmaya" çalışmasıdır. Bu çalışmada, Gezmiş'in insani boyutlarını yakalayabileceğiniz sayısızca ayrıntı bulabilirsiniz.

Gezmiş'le olan sınırlı tanışıklığının boyutlarını zorlayarak, uzunca yorumlar çekerek işi sömürmeye vardır bir öykücü yok karşınızda. Bir çok ayrıntıyı, ama bir çok tanığın anlatımıyla, değişik projeksiyonlarla ortaya koyma çabasıdır bu. Bu konuda istismara yönelenlere, bir tarih çalışması olarak güçlü bir yanıt.

Bir ilham kaynağı: Che'nin kızı Hildita, babası hakkında ve 'yücelterek' yaratılan, yanılsamalar da içeren piyasa ürünü tanımlamalardan farklı bir yaklaşım içine girmemiş miydi? Che, dünya çapında dalga dalga ünlendikçe, ortalama sempati kaynakları O'nu (bir Robin Hood olarak), "dağlara çıkan bir maceracı" imgesiyle mitleştirmeyi seçti. Hildita buna karşı çıktı; "o benim için bir mit değildi, çünkü onun hakkında her şeyi biliyordum". Kitlelerin, kahramanlarını mitleştirmesi anlaşılır bir durum. Ama buna, politik yönlendiriciler ve tarihçiler de kendini kaptırırsa, işin rengi değişir.

Mitleştirme, özgüveni kemirir ve öğretici bulmanın kanallarını tıkar. Tecrübe aktarımını değil, taklit etmeyi öngörür. Söz konusu edilenin, eksik ve yanlışlarını yoksayar. Yani, insani boyutlarını unutturur. Devrimci mücadelede, ısrar edenlere gerekli olan bu değil. Feyizoğlu bu yaklaşımla, Deniz Gezmiş'i olabildiğince her yanıyla anlatmaya çaba harcamış. ■

YENİÇIKANLAR

AHMET CAN AKYOL

GÜLVATAN

Gülvatan, şairin ikinci kitabı. İlk kitabı, *Şafağı Kirletilmemiş Ufuklar*, yine YÖN Yayınları arasında çıkmıştı. Nihat Behram, yazdığı önsözde *Gülvatan*'a dair şunları söylüyor: "Şiire gereksinimi olan bir yürek. Dövüş gereksinimi olan bir halkın evladı... Şiirine sözcük sözcük ulaşmak, ulaştığı şiiriyle halkının acılarını dolaşmak isteyen bir şiir gönüllüsü..."

Bilindiği gibi, *Gülvatan* şiiri, Ferhat Tunç tarafından bestelendi ve ozanın son kaseti de bu adı taşımaktadır.

* * *

JENNY HAMMOND

ETİYOPYA DEVİRİMİNDE GERİLLA KADINLAR

Britanyalı kadın yazar Hammond'un kitabı, *Sun Yayınları*'ndan çıktı. Hammond, kitabını Etiyopya devriminin bir tanığı olarak kaleme almış. Yazar, "bu kitap gezilerin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Batı'nın konu hakkındaki bilgisizliğini ve yanlış bilgilendirilmişliğini gördükçe, edindiğiniz bilgiyi başkalarıyla paylaşmayı kendini bilmezlikten çok yükömlülük olarak görmeye başladık" diyor.

Yazar Jenny Hammond, Ekim-Kasım ayları içinde, Türkiye'nin bir çok ilinde, Etiyopya Devrimi ile ilgili konferanslar verdi.

OKUR KÖŞESİ

Deliye sayılanların gerçeği

70 erkek digofren, yani geri zekalının bulunduğu bir servisteyiz. Hastalar, digofren diye geçiştiriliyor. Ama kimsenin, bunlar gerçekten eğitilebilir miydi, topluma kazandırılabilir miydi, diye düşün-
düğü yok. Bazıları, digofrenlerin kastrasyondan geçirilmesinden yana; bazıları, bunların sadece toplumun vicdan azabını gidermek için gereksiz yere yaşatıldıklarını düşünüyor. Bir kısmı da bunların konuşup, düşünmeseler de insan görünüşünde oldukları için -ne olursa olsun- yaşatılmasından yana. Ama bu düşünceleri ortaya koyan veya koymayan birçok ailenin veya ana babanın sokaklara bıraktığı, polislerce günlerce aç bilaç dolaştırıldıktan (belki de bazı insanlarca öyle yada böyle kullanıldıktan) sonra, hasteneye terkedilen varlıklar onlar. Hastalardan bir kaç otistik, yani aileler, bu çocuklarda zeka geriliği belirtilerini görür görmez, dahi olabileceklerine aldırmadan -ya da düşünmeden- bir telaşla bırakıvermişler korumasızca sokaklara. Psikolog ve psikiyatristler ise, ailesi olmayan, peçmurde bir halde gelmiş hastaları araştırmadan, dosyalarına yazıvermişler; "oligofren". Yıllar geçmiş otizmin belirtilerini hala gösteren bu hastalar, artık eğitilemez geri zekalılar!

Peki, ne yapalım? Ellerinde yeterli maddi imkan bulunmadığı için mi bırakıyorlar aileler, ilgisizlik ve sevgisizlik belki de telaş içinde mi? Akli başında toplumlar, bu sorunu şöyle çözmeye çalışıyor:

Aileler, bu konularda bilgilendiriliyor, çocuğu nasıl yetiştireceği, yaklaşım konusunda rehberlik merkezleri öncülük ediyor. Sürekli kontrol altında eğitilebiliyor, (debiller) topluma kazandırılıp basit işlere yerleştiriliyor. Öncelikle geri zekalılık dereceleri mutlaka biliniyor. Hepsine, bizde olduğu gibi yuvarlak bir deyişle, digofren denilip geçilmiyor.

Bu sisteme rağmen dışarıya bırakılan çocuklara, koruyucu aileler seçiliyor. Bu aileler, maaş karşılığı sürekli eğitim ve kontrol altında büyütüyorlar çocukları.

Diğer eğitilemeyenlerse merkezlerde, koruyucu ailelerde tıbbi kontrol altında tutuluyor.

Diyeceksiniz ki; ülkemizde nice zeki insanlar harcanıp gidiyor. Bırakın oligofrenleri, zeka pırlıtları olan insanlarla bile ilgilenmiyoruz, siz neden bahsediyorsunuz? Ne diyeyim haklısınız, bu sadece insana verilmeyen değerden ufak bir örnek. Çarpık yapılaşmanın zararını sadece düşünen insanlar değil, düşünemeyen insanlar da çekiyor. Sağlığın sağlıklı yapılaşmasıyla. ■

BİR SAĞLIKÇI/İSTANBUL

Oğlumu polis öldürdü

Oğlum Hüseyin Toraman, 27 Ekim günü evinin yakınındaki bakkal dükkanının önünden kimliği bilinmeyen, ancak kendilerini siyasi polis olarak tanıtan üç kişi tarafından başına silah kabzasıyla vurulup gözaltına alınmıştır.

Biz ailesi olarak, durumu haber alınca hemen harekete geçtik. Gayrettepe Emniyeti'ni ve çeşitli karakollara aramamıza rağmen, oğlumuzdan haber alamadık. Hatta bir defasında Milliyet muhabiri Murat'tan, oğlumuzun Gebze Emniyeti'ne götürüldüğünü duyduk. Ancak Gebze Emniyeti'nde yaptığımız soruşturma da bir sonuç vermedi.

Tüm bu gelişmelerden sonra, aklımıza emniyet ve karakol binalarından atılarak öldürüldüğü söylenen, sokak içlerinde çukura düşerek öldüğü söylenen ve kimliği belirsiz şahıslarla katledilen Vedat Aydın'lar gibi ölümler geliyor.

Çünkü, oğlum da devrimci, ilerici düşünceye sahip bir kişidir.

Ben annesi olarak; bu durumun, basın ve kamuoyu tarafından bilinmesini istiyor, en kısa zamanda oğlumun durumu hakkında bilgi verilmesini talep ediyorum.

Hatice TORAMAN/İSTANBUL

TUZLA CAM-İŞ DİRENİŞİ

Bir bebek doğdu Zonguldak'ta
Beşiği sallandı, Paşabahçe, Beykoz'da
Nennisi söylendi Cam-İş Tuzla'da

Tuzla'da başladı bir direniş
Yeni döneme örnek oldu Cam-İş
Yer gök inledi seninle Cam-İş
Bir türküdür hep bir ağızdan söylediğimiz
Haklı işçi sınıfının haklı mücadelesiydi
Bizleri sokaklara dökenlere vardır elbet kinimiz
Bu yoldan dönmektense

ölmeye razıyız hepimiz
Bir gül ektim Tuzla Cam-İş'te
Köksaldı, bu gül gönlümüzde
Türküsü söylendi hep yüreğimizde
Güneş gibi parladin Cam-İş
karanlık günlerimizde

Cam-İş İşçisi
İsmet TAYANÇ/İSTANBUL

ESKİŞEHİR TABÜTLÜKLARINA HAYIR!

"Terörle Mücadele yasası kapsamına giren" hükümlü ve tutukluların, "Özel Tip"teki tek kişilik hücre esasına dayalı cezaevlerine konulacağı, yasada yerliyordu. Dahası, bu tutsakların cezalarının yerine getirilmesi (infaz), diğer hükümlü ve tutuklulardan farklı ancak bir zorbalık hukuku anlamına gelen -uygulamaya tabi tutulması da öngörölüyor, siyasal tutsaklara açık görüş de dahil olmak üzere ağır bedeller ödenerek elde edilen kimi hakların yasakları getiriliyordu. Son olarak, "Terörle Mücadele Yasası" ve uygulamalarında ifadesini bulan resmi devlet terörü hükmünü yürütüyor. Anayasal düzende "kategori dışı" tutulan Kürt kimliği bu uygulamada son derece yakıcı bir yer tutuyor.

125. maddeden hükümlü olan Kürt tutsaklar, kategori dışı sayıldı ve sistemin anayasal düzeninin beylik ilkesi, "yasalar önünde eşitlik" hükmü, bunlar için geçersiz kılındı.

Kürt tutsaklar hala içerdeler ve özel savaşın özel rehineleri olarak tutulmaktadırlar. Olayların gelişim seyri ve özel savaşım üzerine oturduğu mantık, bundan böyle, bu tutsakların savaş rehinesi olarak tutulacağı gösteriyor.

Ankara'daki firar olayını gerekçe edinen hükümet, seçimde yaratılan olumsuz psikolojik ortamdan da yararlanarak, cezaevlerindeki tutsaklara karşı yeni bir saldırı başlattı. Dışarı çıkarılacakları beklenirken, Kürt tutsaklar, tek kişilik hücre esasına uygun olarak yeniden yapılandırılan Eskişehir Hücre Tipi cezaevine toplandılar. Yeni saldırı siyasal tutsakların bulunduğu cezaevlerini yeni bir kargaşaya sürüklemiş durumda ve cezaevlerinden yükselen yeni bir açlık greviyle karşı karşıyayız.

